

Etäillen vai ei? –

Kiistely perusopetuksen etäopetuksesta päivälehtien mielipidekirjoituksissa koronapandemian alkuvaiheessa

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Laatija: Maria Dahlström

Ohjaaja: Dosentti Jarmo Kinos

16.11.2021

Rauma

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck - järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede, Opettajakoulutuslaitos, Rauma

Tekijä: Maria Dahlström

Otsikko: Etäillen vai ei? – Kiistely perusopetuksen etäopetuksesta päivälehtien mielipidekirjoituksissa koronapandemian alkuvaiheessa

Ohjaaja: Dosentti Jarmo Kinos

Sivumäärä: 84 , sis. 8 sivua liitteitä

Päivämäärä: 16.11.2021

Tiivistelmä:

Tämän pro gradu- tutkielman tavoitteena on tarkastella, ryhmitellä ja analysoida etäopetukseen liittyen Suomen suurimpien päivälehtien poikkeusajan mielipidekirjoittelussa esiintyneitä keskeisiä argumentteja sekä niiden esittäjäryhmiä. Tarkastelen mielipidekirjoittajien argumentteja etäopetuksesta, sekä opettajien roolin ja koulutuksen tulevaisuudesta.

Aineistosta nousi esiin viisi keskeistä teemaa, joihin argumentit olivat ryhmiteltävissä. Teemoista muotoutui myös tutkimuksen perusjaottelu: tasa-arvo ja lasten oikeudet, oppilaiden sosiaaliset suhteet, opettajan työnkuva etäopetuksessa, kodin ja koulun yhteistyö ja viestintä, sekä tulevaisuuden suunnitelmat etäopetuksesta koronan jälkeen.

Etäopetuksen tulevaisuus sekä tasa-arvo ja lasten oikeudet olivat runsaimmin käsitellyt teemat. Koulun ja kodin yhteistyö ja viestintä oli kolmanneksi käsitelty; opettajan työn kuvaa ja oppilaiden sosiaalisia kontakteja käsiteltiin edellä mainittuja vähemmän.

Teemojen ajallinen esiintyminen – käsittelyprofiilit – olivat hyvin samankaltaiset, eli mikään teema ei noussut määrättynä ajankohtana yksin hallitsevaksi. Profiilierot jäivät hyvin pieniksi.

Yleisimmät kirjoittajaryhmät olivat opettajat ja huoltajat. Muita olivat mm. oppilaat, lääkärit, hallintohenkilökunta ja poliitikot.

Avainsanat: etäopetus, lähiopetus, mielipidekirjoitus

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
1.1 Aihe ja tausta	4
1.2 Termien määrittely	6
1.3 Tutkimuskysymykset	8
1.4 Aineiston keruu	9
1.5 Aineiston kuvailu	10
1.6 Tutkimuksen metodit	12
2. Kvantitatiivinen tarkastelu	14
2.1 Aineiston määrällinen ryhmittely ja teemat	14
2.2 Aineiston ajallinen tarkastelu	17
3 Kvalitatiivinen tarkastelu	21
3.1 Tasa-arvo ja lasten oikeudet	21
3.1.1 Polarisoituminen ja pelko pudokkaista	22
3.1.2 Erityistä tukea tarvitsevat nuoret	24
3.1.3 Oma-aloitteisuuden kehittyminen ja motivaatio – lähes puuttuvat argumentit	26
3.1.4 Kouluruoka tasa-arvon ilmentymänä	27
3.1.5 Toisen asteen etäopetus – kohtuullista vai eriarvoistavaa?	28
3.2 Sosiaaliset kontaktit	30
3.2.1 Sosiaalisten kontaktien ja yhteisöllisyyden katkeaminen uhkana ja haittana	30
3.2.2 Koulukiusaamisen vähentyminen	33
3.2.3 Opetustavan muutoksesta hyötynneet oppilaat	34
3.3. Opettajien työkuva – pelkoa, kritiikkiä ja kehuja	37
3.3.1 Tunnollisuuden riskinä uupumus	38
3.3.2 Huoli omasta terveydestä	40
3.3.3 Onnistumisia uuden edessä	42
3.4 Koulun ja kodin yhteistyö ja viestintä korostuvat	44
3.4.1 Huoltajilta kiitosta ja kauhistelua	46
3.4.2 Kuormittuneet kodit	49
3.4.3 Lähiopetukseen paluu saa kannatusta oppilailta	52
3.5 Katse tulevaisuudessa	55
3.5.1 Etäopetuksen tulevaisuus	55
3.5.2 Digiloikka – tulevaisuus on jo täällä	58
3.5.3 Huoli resursseista ja painetta päättäjille	60
3.5.4 Opettajakoulutuksen tulevaisuus	62
4 Yhteenveto ja pohdintaa	65
4.1 Tulosten tarkastelu	65
4.2 Tutkielman luotettavuus	68
4.3 Jatkotutkimussuosituksia	69
Lähdeluettelo ja liitteet	71

1. Johdanto

1.1 Aihe ja tausta

Maaliskuussa 2020 Suomen koululaitos oli täysin uuden tilanteen edessä. Koronapandemia ja sitä seuranneet poikkeusolot toivat kouluihin ennen kokemattoman mullistuksen, kun opetus siirrettiin etäopetukseen kaikilla kouluasteilla. Virallista toimintasuunnitelmaa tai kattavaa tutkimusta ei ollut kaikkien opetusasteiden yhtäaikaisestä etäkouluun siirtymisestä. Kukaan ei ollut osannut etukäteen ajatella, että globaali pandemia tulisi ajamaan koululaitoksen tilanteeseen, jossa oppilaiden lähiopetus ei olisi lainkaan mahdollista.

Otettiin loikka tuntemattomaan, kun Suomen kaikkien koulujen, oppilaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen, sekä kansalaisopistojen ja muun vapaan sivistystyön tilat suljettiin ja lähiopetus keskeytettiin. Perusopetuksen 1.–3. luokkien lähiopetusta järjestettiin poikkeuksena vain lapsille, joiden vanhemmat työskentelivät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla sekä erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020 A). Käytännössä siis valtaosa Suomen peruskoululaisista siirtyi etäopetukseen odottamatta ja lähes yhdessä yössä.

Etäopetukseen siirtymistä seurasi kiivas keskusteluvaihe. Lehtien yleisönosastot täyttyivät kommenteista. Erityisesti opettajat ja vanhemmat kirjoittivat peloistaan, kokemuksistaan ja vaikeuksista etäopetuksessa, mutta myös positiivisista kokemuksista ja käytännöistä. Aluksi keskusteltiin enemmänkin pelkojen ja uskomusten kuin kokemusten pohjalta. Oppilaat ottivat myös itse jonkin verran kantaa mielipidekirjoituksillaan.

Käyttöön otetut rajoitustoimenpiteet tuntuivat toimivan ja Suomen tautitilanne pysyi hallinnassa. Koulujen avaaminen kevätlukukauden lopulla näkyi myös lehtien mielipidekirjoituksissa. Hallitus ilmoitti huhtikuun lopulla 2020, että opetus palautetaan lähiopetukseksi toukokuun puolivälistä lähtien, eli lähiopetuksessa ehdittiin olla valtakunnallisesti kaksi viikkoa ennen kesälomille siirtymistä.

Rajoitusten purkaminen haluttiin aloittaa kouluista ja taustalla oli huoli koulupudokkaista, sosiaalisten suhteiden katkeamisesta, oppimistulosten kärsimisestä sekä perheiden kokemista paineista. Viranomaisten päätöstä perusteltiin myös lapsen oikeudella perusopetukseen. Perustelut olivat pitkälti samoja, joita mielipidekirjoittelussa oli tuotu esille – minkä voi halutessaan nähdä mielipidekirjoittelun voimannäyttönä.

Poikkeustilan edessä tärkeään rooliin nousivat erilaiset kyselyt ja tutkimukset, joita toteutettiin oppilaille, opettajille, rehtoreille ja oppilaiden huoltajille. Ensimmäiset tulokset saatiin jo vuoden 2020 aikana ja niitä

käytettiin opetuksen järjestämisen tukena ja antamaan ajantasaista tietoa oppimisen ja oppilaiden hyvinvoinnin tueksi. (Haikola & Kauppinen, 2020.) Tulosten nopea julkaiseminen oli tärkeää, sillä kaikki tieto oli tarpeen opetusjärjestelyjä ajatellen. Erityisesti on syytä huomioda, että Helsingin ja Tampereen yliopistojen laaja valtakunnallinen tutkimus toukokuulta 2020, jossa selvitettiin kattavasti kouluyhteisöjen tilaa poikkeusolojen aikana. Tutkimuksessa selvitettiin koulujen johtamiskäytäntöjen ja poikkeusjärjestelyjen vaikutuksia, koulutuksen tasa-arvoa, oppilashuoltotyötä, tukijärjestelyjä, digitaalisen infrastruktuurin riittävyyttä ja vaihtelua, sekä koulujen henkilökunnan, perheiden ja oppilaiden jaksamista ja hyvinvointia. (Ahtiainen, ym. 2020, 25–28.)

Nopea etäopetukseen siirtyminen toi luonnollisesti mukanaan suuren määrän haasteita, kuten tietotekniikka, koulujen rajalliset resurssit ja lainsäädäntö. Etäopetuksen kestosta ei ollut mitään varmuutta, mikä lisäsi paineita entisestään. Etäopetuksen tarpeellisuudesta ja kestosta nousikin kiivas keskustelu mediassa. Päivälehtien mielipidekirjoituksissa otettiin kantaa tärkeisiin aiheisiin, kuten lasten oikeuteen laadukkaaseen ja tasalaatuisen opetukseen, sekä oppilaiden keskeiseen tasa-arvoon ja turvallisuuteen. Jotkut etäopetuksen mukanaan tuomat ongelmat olivat konkreettisia, esimerkiksi kuntien ja koulujen mahdollisuudet tarjota oppilaille kotiin tietokoneen opiskelua varten.

Uuden vuosituhannen myötä kouluissa oli toki otettu monia askeleita kohti digiloikkaa, esimerkiksi hankkimalla laitteistoa ja opettamalla niiden käyttöä. Tavoitteena oli ollut osaamisen ja koulujen digilaitteistojen päivittäminen. Tutkimusten mukaan varsinaiset digihankkeet ovat kuitenkin pitkälti epäonnistuneet. Syynä on pidetty sitä, että digiteknologiaa on tuotu kouluihin ”ulkopuolelta”, jolloin uudistukset eivät ole kiinnittyneet koulujen käytäntöihin tai nuorten digivalmiuksiin. Digilaitteiston hankinnassa tai kehittämisessä ei ole kuultu opettajia, oppilaita tai tutkijoita. Tutkimuksen mukaan melko harvassa koulussa oli vuoden 2018 aikana selkeät ja yhteisesti jaetut tavoitteet, jotka koskivat koko koulun ja opetuksen digitalisaatiota. (Hoikkala ym., 2019, 16–22.) Digiteknologiaa on kuitenkin hyödynnetty kouluissa varsin laajasti. Kunnat ovat panostaneet infraan, laitteisiin ja esimerkiksi langattomiin verkkoihin. Todellinen ja paljon puhuttu digiloikka tapahtuikin siis vasta poikkeusajan pakottamana.

Tutkimukseni ei käsittele etäopetusta, vaan etäopetuksen ympärillä käytyä mielipidekirjoittelua. Etäopetusta koskevan diskurssin analysointi on tärkeä ja selvästi ajankohtainen aihe. Tutkimalla mielipidekirjoituksia, päästään tarkastelemaan mielipiteitä joiden kerääminen ja analysointi on oleellista mietittäessä esimerkiksi etäopetuksen tulevaisuutta tai opetuksen järjestämisessä ilmenneitä ongelmakohtia. Pohdittaessa etäopetuksen järjestämistä jatkossa, on tärkeää tiedostaa koululaisten, opettajien ja huoltajien mielipiteet siitä, mikä etäopetuksessa on ollut onnistunutta ja mikä aiheuttanut ongelmia.

1.2 Termien määrittely

Etäopetuksella on pitkä historia Suomessa; varhaisimmat juuret ulottuvat aina 1920-luvulle, jolloin Kansanvalistusseura sai rahoituksen kotiopetuksen edellytysten parantamiseksi. Rahoituksen avulla seura perusti kirjeopiston, joka voidaan nähdä tietynlaisena suomalaisen etäopetuksen edelläkävijänä. Kirjeopistosta kehittyivät verkossa toimivat etäkoulut *Kulkuri* ja suomenruotsalaisille suunnattu *Nomadskolan*. Koulujen toiminnasta vastaa Kansanvalistusseuran säätiö. Perusopetusikäiset voivat etäkoulu Kulkurissa opiskella peruskoulun kaikkia aineita omalla äidinkielellä ja saada tarvittaessa päättötodistuksen. Etäopetukseen osallistuneet ovat olleet pääsääntöisesti ulkomailla asuvia suomalaisia lapsia. Etäkoulu Kulkurissa on viime vuosina opiskellut vuosittain yli 400 peruskouluikäistä lasta maailmalla. Etäopetuksella on ollut myös modernimpia ja tunnistettavampia kokeiluja – mainittakoon ns. Kilpisjärvi-projekti 1994–1997. (Salminen J. 1997.) Suomalaisella koululaitoksella onkin takanaan monia erilaisia monimuoto-opetuksen kokeiluja ja projekteja (Hein & Larna, 1992). Menetelmiä on useimmiten kuitenkin sovellettu aikuiskoulutuksessa, eikä laajaa kokemusta perusopetuksen siirtämisestä etäopetukseen ole ollut ennen pandemiaa.

Etäopetuksella voi olla erilaisia muotoja. Yleisimmät käytännöt ovat kuitenkin itsenäinen-, monimuotoinen- tai opettajajohtoinen opiskelu. Itsenäinen opiskelu tapahtuu oppilaan omilla laitteilla kotona ja opetuksen apuna voidaan käyttää verkko-oppimisympäristöjä, sovelluksia tai opettajan kokoamaa materiaalia. Monimuotoisessa opiskelussa sovelletaan erilaisia työskentelytapoja, kuten pienryhmäopetusta. Monimuotoisessa opiskelussa hyödynnetään erilaisia sähköisiä oppimisympäristöjä ja sovelluksia, joiden kautta saadaan ohjeistusta ja palautetaan tehtäviä. Opettajaajohtoisessa etäopetuksessa opiskelu tapahtuu oppilaitosten omissa oppimisympäristöissä niin, että opettaja ja oppilaat ovat samaan aikaan fyysisesti eri paikoissa. (Brauer ym. 2020.)

Etäopetuksessa ja *lähiopetuksessa* opetettavat sisällöt voivat olla siis samanlaisia, mutta opetustapa ja metodit poikkeavat toisistaan. Lähiopetus tarkoittaa yleensä perinteistä luokassa järjestettyä opetusta, jossa oppilas ja opettaja ovat fyysisesti samassa tilassa. Perinteinen luokassa järjestetty opetus on siis lähiopetusta. Lähiopetuksen ja etäopetuksen lisäksi käytössä on ollut monimuoto-opetuksen malli, jota on käytetty laajemmin erityisesti aikuisopetuksen puolella. (Paakkola, 1992, 10–17.) Käytäntönä etäopetus ei kuitenkaan ollut ennen pandemiaa ottanut tuulta alleen perusopetuksen toteuttamisen metodina. Etäopetuksen vähäistä suosiota perusopetuksessa on perusteltu erityisesti opettajan ja oppilaan kohtaamisen vähäisyydellä ja sosiaalisilla suhteilla. (Paakkola, 1992, 22–30.)

Etäopetuksen käytännöt eivät siis ennen *pandemiaa* olleet laajasti käytössä tai kaikille tuttuja. Tilanne oli uusi, koska pandemian kaltaiseen tilanteeseen ei oltu osattu varautua ennakoivasti. World Health Organization, eli WHO:n mukaan pandemia voidaan julistaa, kun uusi tauti ilmaantuu, aiheuttaa vakavaa sairautta, leviää helposti ja vahvistuu levitessään (Kelly, 2011, 540–541). Kaiken opetuksen nopea siirtyminen

etäopetusmalliin toikin mukanaan paljon haasteita, koska aikaa valmistautumiseen ei ollut. Pian siirtymän jälkeen julkaistiin ohjeistuksia, joilla haluttiin tarjota nopeaa käytännön apua opettajille ja kouluille, jotka etäopetustilanne oli yllättänyt.

Päivälehtiä ovat 4–7 kertaa viikossa ilmestyvät sanomalehdet, jotka sisältävät valtakunnallista tai paikallista uutisaineistoa (Tilastokeskus, 2021). Päivälehdissä on usein mielipidekirjoituksille varattu oma osionsa, jonne lukijat saavat lähettää kannanottoja erilaisiin aiheisiin ja lehden julkaisuihin.

Sanomalehdet ovat nykymedian perinteikkäin muoto. Kansainvälisestikin tarkasteltuna sanomalehdet tavoittavat Suomessa suuren mediayleisön, eli suomalaisten voisikin sanoa olevan sanomalehtikansaa ja kiinnostuneita journalistisesta ajankohtaissisällöstä. Vuoden 2021 Kansallisen mediatutkimuksen mittauksen mukaan sanomalehdet tavoittavat 91–97 % suomalaisista ikä- ja väestöryhmiin katsomatta. (Kansallinen mediatutkimus, 2021.)

Perinteisen paperilehden levikki on ollut laskussa vuosituhanen alusta saakka. Sosiaalinen media ja digitalisoituminen ovat muuttaneet sanomalehtien asemaa mediakentällä, mutta päivittäislehdillä on edelleen oma lukijakuntansa ja vankka asema luotettavassa informaation välityksessä. (Nordenstreng & Wiio, 2012, 22–77.) Yli 15 vuotta täyttäneistä suomalaisista 56 % lukee painettua sanomalehteä, kun sähköisiä digilehtiä lukee 86%. Painettujen lehtien lukijamäärät nousivat hieman vuosien 2020 ja 2021 aikana. Kansallisen mediatutkimuksen mukaan sanomalehtiä lukee yli kaksi miljoonaa suomalaista. (KMT, 2021)

Mielipidekirjoitus terminä on hieman vaikeasti määriteltävissä. Selkeimmin mielipidekirjoituksia edustavat yleisönosastokirjoitukset. Ovathan yleisönosastot luotu juuri mielipidekirjoituksia varten. Erilaisista sosiaalisen median kanavista huolimatta, lukijat haluavat yhä kirjoittaa mielipidekirjoituksia sanomalehtiin. Lehtien mielipidekirjoitukset ilmentävät lukijoiden aktiivisuutta ja osallistumista lehden sisällön rakentamiseen. Vastineet ovat mielipidekirjoituksissa varsin yleisiä. Mielipidekirjoitukset ovat osoittautuneet vaikuttaviksi välineiksi julkisen mielipiteen muodostamisessa. (Richardson 2007, 149–150.) Mielipidekirjoitukset toimivat myös keskustelun ylläpitäjinä ja luovat vastineineen syklin, joka pitää käsiteltyä aihetta esillä.

Sanomalehtien kolumnit täyttävät myös mielipidekirjoituksen kriteerit, koska kyse on etukäteen sovituista ja määrättyllä tyylillä kirjoitetuista mielipidekirjoituksista. Lehtien pääkirjoitukset edustavat lehden virallista kantaa ja ovat usein luokiteltavissa mielipidekirjoituksiksi. Esimerkiksi Helsingin Sanomien pääkirjoitukset laatii pääkirjoitustoimitus, joka saa usein virikkeitä yleisönosastopalstalta. Suorien mielipidekirjoitusten lisäksi käytin aineistona lehtien pääkirjoituksia ja kolumneja, jotka toivat selvästi esiin kirjoittajien mielipiteet ja täyttivät näin mielipidekirjoituksen tunnusmerkit.

1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkielman lähtökohtana ja tavoitteena on koronapandemian alkuvaiheessa – maaliskuun 2020 alusta toukokuun 2021 loppuun – käydyn, etäopetusta käsittelevän mielipidekirjoittelun avaaminen. Tarkastelen lehtien mielipidekirjoituksia etäopiskelusta koronapandemian aikana ja avaan esiin nousseiden mielipidekirjoitusten keskeiset ja toistuvat argumentit.

Tutkimustani ohjanneet tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä olivat perusopetusta käsittelevissä mielipidekirjoituksissa esiin nousseet keskeiset ja toistuvat aiheet ja argumentit?
2. Onko aineistosta löydettävissä eri kirjoittajaryhmille tyypillisiä argumentteja ja jos, niin mitä ne ovat?
3. Miten mielipidekirjoituksissa suhtauduttiin etäopetuksen ja opettajan työkuvan tulevaisuuteen?

Kirjoittajaryhmille tyypillisiä argumentteja käsitellään erityisesti luvuissa 3.3 ja 3.4. Nämä luvut käsittelevät opettajien, huoltajien ja oppilaiden mielipidekirjoituksia. Heille tyypillisiä argumentteja pohdin myös johtopäätöksissäni.

Kolmatta tutkimuskysymystä käsitteen erityisesti luvussa 3.5, jossa käsitteen etäopetuksen tulevaisuutta ja opettajien työkuvan muutoksia.

Tavoitteena ei siis ole tutkia etäkoulua tai sen toimintaa, vaan miten etäkouluun ja etäopetukseen suhtauduttiin. Etäkouluun kohdistuneita, poikkeusaikana tehtyjä selvityksiä ja tutkimuksia käytetään oheisaineistona ja pohdinnan apuna, mutta niissäkin ”suhtautuminen” on yleensä jäänyt kokonaan pois tai on hyvin ohuesti mukana.

Mielipidekirjoitusten vaikuttavuus on kysymys, joka ilman muuta on rajautunut ja rajattu kysymyksenasettelun ulkopuolelle.

Mielipidekirjoituksissa ilmeni runsaasti sekä kritiikkiä että kehuja päättäjiä ja hallitusta kohtaan. Sinällään päättäjien tai hallituksen suosio ei ole tutkimuksen erityisenä kohteena.

1.4 Aineiston keruu

Koska tavoitteena on keskeisten ja yleisimpien etäopetusta koskevien argumenttien tarkastelu, valitsin aineistoksi Suomen kolme suurinta päivälehteä – Helsingin Sanomat, Aamulehti ja Turun Sanomat. Helsingin Sanomien kokonaistavoittavuus vuonna 2020 oli viikon ajalta noin 1 841 000, Aamulehden 562 000 ja Turun Sanomien 379 000 (Media Audit Finland, 2021). Yhteensä nämä lehdet tavoittavat siis lähes 2,8 miljoonaa suomalaista viikoittain joko paperi- tai digilehtenä. Kyseisillä lehdillä on käytössään laajat yleisönosastot, mikä mahdollisti myös opettajien tarjoaman ammatillisen näkökulman etäopetukseen. Tämä tuli lehdissä hyvin esille.

Lehtien valintaa voidaan kritisoida siitä näkökulmasta, että mukana ei ole maaseudun tai pienempien paikkakuntien lehtiä, minkä vuoksi paikalliset argumentit jäävät syrjään ja aineisto on kaupunkikeskeistä. Jos paikallinen näkökulma ja ”meidän kylän koulun” korostaminen lasketaan yleiseksi argumentiksi, aineisto ei ole tasapuolinen. Työekonomiset seikat rajoittivat kuitenkin valintoja, koska aineisto olisi muuten paisunut kohtuuttoman suureksi.

Kyseiset kolme lehteä luokitellaan lähinnä liberaaleiksi ja riippumattomiksi. Toki poliittisia painotuksia niiden välillä löytyy; esimerkiksi Helsingin Sanomien kritisoidaan usein olevan sosiaalidemokraatteihin kallellaan (Jensen-Eriksen, Mainio & Hänninen 2019, 91–124). Kaikkien kolmen lehden yleisönosastot ovat kuitenkin avoinna monenlaisille poliittisille painotuksille eikä etäopetus ole tiukasti puoluepoliittisesti jakava asia.

Ennen varsinaisen aineistohaun aloittamista tein taustatyötä lukemalla aiheeseeni liittyviä artikkeleita ja mielipidekirjoituksia, joiden pohjalta kirjoitin muistiin mahdollisia aihesanoja. Ylivoimaisiksi aihesanoiksi nousivat ”etäkoulu” ja ”etäopetus”. Näin samantyyppisillä hakusanoilla aineistossa ilmeni luonnollisesti myös paljon päällekkäisyyksiä, eli samat kirjoitukset löytyivät molemmilla hakusanoilla. Toisaalta pelkkä katkaistu termi ”etä-”, tuotti runsaasti sisältöä, joka ei koskenut etäkoulua tai etäopetusta. Tämän jälkeen tein lisähakua täydentävillä sanoilla ”digipedagogiikka”, ”digiloikka” ja ”koulu + korona”, mutta nämä hakusanat eivät tuottaneet uutta aineistoa. Hakujen tuloksissa olivat mukana kaikki artikkelit, joissa nämä termit esiintyivät valitsemallani aikavälillä, joten kävin aineiston läpi ja haarukoin joukosta mielipidekirjoitukset, pääkirjoitukset, artikkelit ja kolumnit. Kun olin toistanut hakuprosessin jokaisen lehden kohdalla, tallensin ja tulostin aineiston. Tämän jälkeen aloitin kirjoitusten lukemisen, analysoinnin ja teemojen hahmottelemisen.

Aiheen ajankohtaisuuden ja jatkuvuuden takia aineistonhaku ajoittui kahteen eri vaiheeseen. Ensimmäisellä kerralla hain aineistoa maaliskuun 2020 alusta joulukuun 2020 loppuun. Toistin haun kesäkuussa 2021, jolloin hain kirjoituksia tammikuun alusta toukokuun loppuun. Näin toimimalla halusin saada aineistoon mukaan vielä vuoden 2021 mielipidekirjoituksia, joissa oletin olevan erityisesti mielipidekirjoituksia etäopetuksessa ilmenneistä vaikutuksista, vaikka perusopetus ei enää ollut kokonaisvaltaisesti siirrettynä etäopetukseen.

Karsin aineiston koskemaan perusopetusta, eli 1.–9. luokkalaisia. Jätin aineiston ulkopuolelle varhaiskasvatukseen, toisen asteen koulutuksen ja yliopistot. Päädyin tähän ratkaisuun muun muassa siitä syystä, että kannanotot varhaiskasvatuksesta pandemian aikana olivat hyvin harvassa. Muutama kirjoitus oli lisäksi sellainen, missä vanhempi toimi kirjoittajana, mutta ei kertonut lapsensa ikää. Näiden kirjoitusten kohdalla käytin omaa tulkintaani siitä, sopivatko kirjoitukset aineistooni. Moni mielipidekirjoitus oli myös sisällöltään sellainen, että se käsitteli esimerkiksi toisen asteen opiskelua, mutta kirjoitus sivusi perusopetusta. Tällöin kirjoitus päättyi mukaan aineistooni, koska se löytyi käyttämilläni hakusanoilla ja käsitteli joiltakin osin tutkimuksen teemaa. Koska toisen asteen koulutuksen ja peruskoulun etäopetukseen siirtymisessä ja opetuksen kestossa oli paljon eroja, aiheita verrattiin aineistossa toistuvasti. Tämän takia toisen asteen koulutus nousi yhdeksi aiheeksi ja alateemaksi mielipidekirjoituksissa, jotka koskivat perusopetusta.

Lähteinä käyttämistäni päivälehdistä ylivoimaisesti eniten etäopetusta koskevia mielipidekirjoituksia oli Helsingin Sanomissa, yhteensä 128 kappaletta. Aamulehdestä mielipidekirjoituksia löytyi 72 kappaletta ja Turun Sanomista 44 kappaletta. Aineistoni koostui yhteensä 244 mielipidekirjoituksesta.

Kun aineistoni oli koossa, halusin löytää tavan kerätä kaikki yhteen ja selkeyttää aineistoon viittaamista, minkä vuoksi päädyin käyttämään koodistoa mielipidekirjoituksiin. Merkitsin Helsingin Sanomien mielipidekirjoitukset lyhenteellä HS, jonka jälkeen lisäsin sanomalehtikohtaisen juoksevan numeron. Täten aineistoni ensimmäinen Helsingin Sanomien mielipidekirjoitus on merkitty koodilla HS1. Turun Sanomat merkitsin lyhenteellä TS ja Aamulehden lyhenteellä AL. Viittaan tutkielmassani näihin koodeihin käyttäessäni lainauksia aineistosta. Koodien osoittamien mielipidekirjoitusten otsikot ja julkaisuajankohdat löytyvät liitteistä 1, 2 ja 3.

1.5 Aineiston kuvailu

Mielipidekirjoitukset ja niistä laaditut vastineet muodostavat usein vastavuoroisen syklin, jossa kirjoittajat tuovat esiin kannanottojaan käsiteltävän aiheen tiimoilta. Sananvapauslain 3. luvun 8 §:n mukaan henkilöllä, joka kokee esitetyn viestin loukkauksena, on oikeus julkaista vastine samassa julkaisussa. (Finlex, 2021). Vastineoikeus ja vastineet ylläpitävät usein keskustelua mielipidekirjoituspalstoilla.

Mielipidekirjoituksia julkaistiin runsaasti nimimerkillä. Noin joka kolmas aineiston mielipidekirjoituksista oli nimimerkillä julkaistu. Vaikka nimimerkillä kirjoitettuja mielipidekirjoituksia oli paljon, tuli lähes kaikissa kirjoituksissa ilmi kirjoittajien oma suhde etäopetukseen, esimerkiksi käyttämällä nimimerkkiä ”luokanopettaja” tai ”väsynyt vanhempi”.

Helsingin Sanomat määrittelee verkkosivuillaan, että nimimerkillä kirjoittaminen hyväksytään vain poikkeustapauksissa, joiden syitä ovat esimerkiksi terveyteen, taloudelliseen asemaan tai aiheen arkaluontoisuuteen liittyvät tekijät (Helsingin Sanomat, 2021). Tähän määritelmään sopivat monet etäopetusta käsittelevät kirjoitukset. On ymmärrettävää, että opettajien mielipidekirjoituksia julkaistaan nimimerkillä, kun kyse on työasioista eikä kirjoittaja halua tai saa kirjoittaa näistä asioista omalla nimellään. On myös ymmärrettävää, että vanhemmat, jotka kirjoittavat lapsensa vaikeuksista etäopetuksessa, tai esimerkiksi koulukiusaamisesta, kirjoittavat aiheen arkaluontoisuuden takia mielipidekirjoituksensa nimimerkillä. Tilanne onkin täysin vastakkainen silloin, kun esimerkiksi poliitikko kirjoittaa mielipidekirjoituksen omalla nimellään ja nimenomaan pyrkii vaikuttamaan käsiteltävään asiaan. Aineistona käytetyt mielipidekirjoitukset olivat sekä tavallisten lukijoiden, että eri alojen ammattilaisten kirjoittamia. Tästä syystä niiden sisällöt ja kannanotot etäkoulusta poikkesivat toisistaan paljonkin.

Mielipidekirjoituksista oli löydettävissä joitakin sellaisia argumentteja, jotka olivat tyypillisiä tietyille kirjoittajaryhmille. Esimerkiksi opettajien mielipidekirjoituksissa oli tyypillistä tuoda esiin etäopetuksen kuormittavuutta. Toisaalta yleisesti opettajat näkivät mahdolliseksi ja jopa toivottavaksi sen, että etäopetuksesta hyväksi todettuja käytänteitä jatkettaisiin tulevaisuudessa. Opettajat myös korostivat oman työnsä ja oppilaidensa tärkeyttä ja sitä, että he nauttivat työstään ja kokevat sen tärkeäksi, vaikka tuovatkin esiin etäopetuksen ongelmakohtia. He peräänkuuluttivat yhteistyötä kotien kanssa ja viestinnän tärkeyttä. Opettajia koskevassa keskustelussa nousi usein esiin myös työnkuormittavuuden vaikutukset, joiden pelättiin johtavan opettajien uupumiseen tai joukkopakoon alalta. Aineistossa jäivät vähemmistöön niiden opettajien kirjoitukset, jotka olisivat tuoneet esiin etäopetuksessa onnistumista ja siitä hyötymistä. Ahkerin kirjoittajaryhmä olivat opettajat, joiden kirjoituksia aineistossa oli 45 kappaletta. Opettajien ”uusi arki” ja jaksaminen saivat ammattikunnan edustajat tarttumaan ahkerasti kynään. Vanhemmat ottivat kantaa 41 mielipidekirjoituksessa ja itse oppilaiden ja opiskelijoiden mielipidekirjoituksia kertyi 13. Hieman yllättäen myös lääkärit olivat aktiivinen kirjoittajaryhmä, joiden kirjoituksia aineistossa oli 15 kappaletta.

Vanhemmat olivat opettajien lisäksi toinen suuri kirjoittajaryhmä. Heidän argumenttinsa eivät myöskään olleet yhtenäisiä, vaan jakaantuivat selvästi esimerkiksi etäopetuksen kannattavuuden suhteen. Vanhempien kirjoituksissa tuotiin laajasti esiin etäopetuksen kuormittavuutta ja epätasalaatuisuutta. Oppilaiden mielipidekirjoituksia aineistossa oli verrattain vähän. Kirjoitukset pitivät sisällään paljon erilaisia argumentteja, mutta yleisin mielipide oli selvästi lähiopetusta puoltava, mutta ymmärtäväinen siitä, miksi etäopetuksessa ollaan.

Lääkärit olivat kirjoittajaryhmä, jonka kannanotot olivat yleisesti kulloinkin vallitsevan tilanteen suositusten mukaisia. Kun tartuntoja oli runsaasti, etäopetus sai lääkäreiltä kannatusta, mutta esimerkiksi toukokuussa 2020 he yleisesti kannattivat lähiopetukseen siirtymistä sosiaalisista ja tasa-arvoa edistävästä syistä. Etäopetuksen jatkuessa mielenterveystyöntekijöiltä tuli varoituksia etäopetuksen haittavaikutuksista.

Kouluviranomaisten argumentit olivat pääosin vastineita toisiin mielipidekirjoituksiin. Selvimmin vastustettiin väitteitä, että kasvatustaso olisi sysätty huoltajille ja että kasvatustoimi laiminlyö vastuutaan etäopetuksessa. Kouluviranomaiset vetosivat usein tasa-arvoon ja lasten oikeuksiin vastatessaan väitteisiin.

1.6 Tutkimuksen metodit

Tutkimukseni paikantuu teoriasidonnaiseksi ja käytössäni oli väljä lähtökohta ja näkökulmat aineiston analyysiin. Aineiston avaamisessa ja analysoinnissa on käytetty sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää. Pääpaino on kuitenkin kvalitatiivisessa analyysissä. Yhdistämällä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusotetta, tarkastellaan tutkittavaa asiaa eri näkökulmista. Tällöin saadut tulokset ovat validimpia ja käytetyt menetelmät täydentävät toisiaan. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 26–33.) Kvantitatiivisesti olen lähtenyt tarkastelemaan mielipidekirjoitusten ajallista jakautumista, teemojen esiintyneisyyttä ja yleisyyttä (Vertaa taulukot 1,2 & 3). Tarkastelemalla näitä muuttujia kvantitatiivisin menetelmin, selvennän ja tarkennan aineistossa ilmi tulleita muuttujia ja niiden kontekstia.

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysit voidaan yleisesti jakaa kolmeen: induktiiviseen, deduktiiviseen tai abduktiiviseen päättelyn logiikkaan. Induktiivinen on aineistolähtöinen ja deduktiivinen on teorialähtöinen analyysi. Abduktiivinen päättely on teoriasidonnaista, eli teorian muodostumista ohjaa johtoajatus. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 80–85.) Paikannan oman tutkimukseni abduktiiviseen päättelyyn, sillä teoria ohjaa havaintojani aineistosta.

Aineistoa tarkastelen pitkälti aineistolähtöisen analyysin keinoin. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan aineistosta teoreettinen kokonaisuus ja avainajatuksena on, että aineistosta nousseet analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 108). Analyysi on tällöin aineistolähtöinen ja omilla olettamuksilla tai aikaisemmilla teorioilla ei ole suurta vaikutusta siihen, mitä analyysiyksiköitä eli teemoja aineistosta nousee. Aineistolähtöinen analyysi on kuitenkin metodina ongelmallinen, koska esimerkiksi tutkimusasetelma ja käytetyt menetelmät ovat vääjäämättäkin objektiivisen tutkijan asettamia ja ne vaikuttavat aina tutkimuksen tuloksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 109).

Mielipidekirjoituksista esiin nousseet teemat muodostuivat kuitenkin varsin aineistolähtöisesti. Luonnollisesti minulla oli joitakin odotuksia siitä, mitä aiheita mielipidekirjoituksissa mahdollisesti käsiteltäisiin ja millaisia teemoja keskusteluun oli noussut. Lopulta aineistosta nousi viisi selvää teemaa, jotka määrittivät

tutkimukseni suuntaa. Toisaalta on myös todettava, että eräät oletukseni eivät toteutuneet, eli etukäteen olettamiani teemoja ei muodostunut. Tällaisesta teemasta esimerkkinä oppilaiden erilaisten taitojen kehittyminen etäopetuksen aikana. Tällaista aineistolähtöisen analyysin rakenteellista ongelmaa voidaankin pyrkiä ratkaisemaan teoriaohjaavalla analyysillä, jossa teoria toimii apuna, mutta analyysi ei pohjautu teoriaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 109).

Laadullisen tutkimuksen mukaisesti teemoittelu tarkoittaa aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä aihealueiden mukaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 79). Näin toimimalla oli mahdollista vertailla eri teemojen esiintymistä keräämässäni aineistossa. Aineiston teemoittelu edesauttaa hahmottamaan keskeisiä asiakokonaisuuksia ja aineiston tyypillisiä piirteitä (Eskola & Suoranta, 2008, 174–180). Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jota voidaan pitää sisältöanalyysin muotona (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 79–80).

Laadullisen tutkimuksen mukaisesti teemoittelu tarkoittaa aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä aihealueiden mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 79–80) Näin toimimalla oli mahdollista vertailla eri teemojen esiintymistä keräämässäni aineistossa.

Tutkimukseni olen jakanut empiirisiin lukuihin, jotka ovat alaotsikoitu nousseiden teemojen mukaan. Nämä teemat esittelen tarkemmin kappaleessa 3. Teemat vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Teemojen muotoutumista käsittelen lisää luvussa 2.1.

Käytän mielipidekirjoituksia tarkastellessani myös jonkin verran argumentaatioanalyysiä, eli tarkastelen sitä, missä määrin esitettyjä väitteitä ja toimintaohjeita perustellaan (Sääskilähti, 2007, 43).

Eettisen analyysin kannalta todettakoon, että mielipidekirjoittajat eivät voi vaikuttaa tutkimuksessani siihen, miten heidän kirjoituksiaan on tässä tutkimuksessa tulkittu. Aineistoni mielipidekirjoitukset ovat julkisia tekstejä, koska ne on julkaistu kaikille saatavilla olevissa lehdissä. Näin ollen minun ei ole tarpeellista huomioida yksityisyyteen tai tietosuojaan liittyviä tekijöitä, eikä pyytää mielipidekirjoittajilta lupaa käyttää heidän kirjoituksiaan aineistossani. En kuitenkaan mainitse kirjoittajien nimiä tai muita henkilötietoja, koska ne eivät ole tutkielmani kannalta oleellisia. Kirjoittajan asema suhteessa etäopetukseen on kuitenkin oleellinen aineiston ja tutkielman kannalta ja siksi täsmennänkin roolia joidenkin lainausten yhteydessä. Joidenkin sitaattien kohdalla on oleellista täsmentää mikä on opettajan, vanhemman, oppilaan itsensä tai vaikka rehtorin laatima mielipidekirjoitus. Eettisen tarkastelun kannalta on myös huomioitava, että en pysty todentamaan varsinkaan nimimerkillä kirjoittaneiden henkilöiden taustoja, vaikka tutkimuksen laatijalla on kuitenkin eettinen velvollisuus esittää tietoa, joka on niin varmaa ja todennettua kuin mahdollista (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 20).

2. Kvantitatiivinen tarkastelu

2.1 Aineiston määrällinen ryhmittely ja teemat

Mielipidekirjoituksista nousi esiin yhtenäisiä ja toistuvia teemoja, toisin sanoen samoja ongelmia tai aihepiirejä käsitteleviä mielipiteitä ja argumentteja. Argumentit ja ongelmat ryhmittyivät kuin itsestään viiteen toistuvaan ja eniten puhuttaneeseen teemaan. On huomioitava, että yhdessä mielipidekirjoituksessa saattoi toistua useampi teema. Useimmat mielipidekirjoitukset pitivätkin sisällään useita argumentteja ja olivat purettavissa ja luokiteltavissa useamman teeman alle. Tämä on huomioitu myös kvantitatiivisessa tarkastelussa annettaessa painokertoimia kirjoituksille.

Aineisto jakautui pitkälti etäopetuksen haittoihin ja hyötyihin. Etäopetuksen haittana nähtiin esimerkiksi oppilaiden sosiaalisten kontaktien katkeaminen. Toisaalta pian panin merkille, että sama asia ja toteamus saattoi johtaa täysin vastakkaiseen lopputulokseen. Siinä missä yksi kirjoittaja koki sosiaalisten kontaktien katkeamisen äärimmäisen haitalliseksi lapselle, toinen oli helpottunut, että kouluun ei tarvinnut mennä ja lapsi välttyi etäopetuksen ajan esimerkiksi koulumatkoilta ja kiusaamiselta.

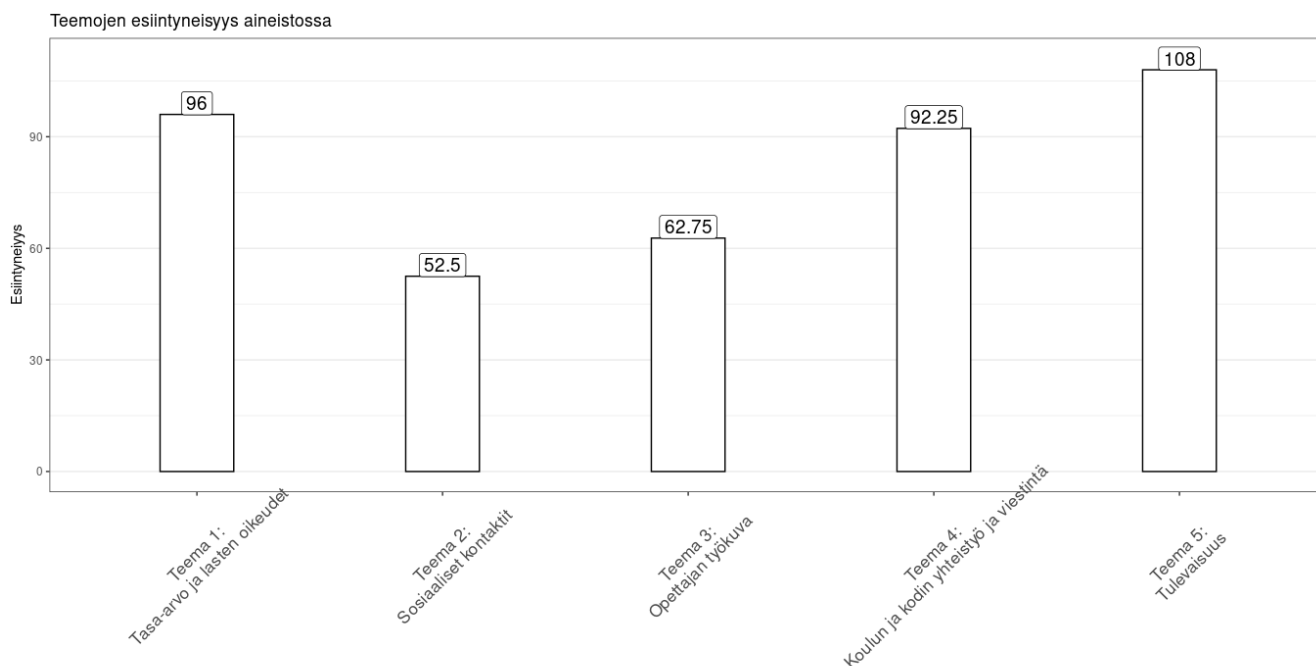
Aineiston kannalta koinkin mielekkääksi lähteä avaamaan mielipidekirjoittelua teemojen kautta, eikä niinkään jakamalla kirjoitukset etäopetusta puoltaviksi tai vastustaviksi. Päädyin jakamaan aineistoni eräänlaisiin ”yläteemoihin”, joiden alle keräsin kaiken niihin kuuluvan sisällön. Käytännössä nämä yläteemat tulivat muodostamaan koko työn perusjaottelun ja jäsentelyn. Teemat muodostuivat varsin aineistolähtöisesti ja jokin pääteemoista oli useimpien kirjoitusten suurimpana käsittelyaiheena. Saman teeman alle kerääntyivät siis kaikki sellaiset kirjoitukset, joissa käsiteltiin tiettyä teemaa jollakin tavalla. Tällöin teemojen alle muodostui joukko mielipidekirjoituksia, joissa tiettyä aihealuetta kommentoitiin hyvinkin eri argumentein ja kannanotoin. Esimerkiksi kaikki kirjoitukset, joissa käsiteltiin jollakin tavalla sosiaalisia suhteita etäopetuksen aikana, päättyivät saman teeman alle. Tällöin samaan teemaan kuuluvat ne kirjoitukset joissa käsiteltiin etäopetuksen huonoa vaikutusta lasten sosiaalisiin suhteisiin, sekä sellaiset kirjoitukset joissa etäopetus on katkaissut koulukiusaamiskiirteen. Koska saman teeman alla on niin erialaisia argumentteja, olen koonnut kaikista toistuvasti esiintyneistä argumenteista yläteemojen alaotsikot.

Mielipidekirjoituksissa ilmenneet yläteemat muotoutuivat seuraaviksi:

1. Tasa-arvon toteutuminen ja lasten oikeudet
2. Sosiaaliset suhteet
3. Kodin ja koulun yhteistyö ja viestintä
4. Opettajien työnkuva ja kokemukset
5. Etäopetuksen tulevaisuus

Yllä todetut yläteemat olivat määrällisesti ja laadullisesti keskenään hyvin erilaisia. Osa teemoista on selvästi myös poliittisia. Kuvaavin on tasa-arvon teema, joka oli määrällisesti hallitseva ja myös samalla ”poliittisin”. Argumentit lasten oikeuksista liittyivät tasa-arvon teemaan niin läheisesti, että teemat on yhdistetty. Näin teemoja yhdistelemällä aineiston pääteemojen alle muodostuivat sellaiset aiheet, jotka käsittelivät kyseistä teemaa. Esimerkiksi sosiaalisia suhteita käsittelevän pääteeman alle, nivoutuivat kaikkia teemaa käsitelleet kirjoitukset, jotka sitten jaoin alaotsikoiksi sen mukaan, mitä argumentteja ja kannanottoja kirjoituksissa oli käytetty. Näin toimimalla sain saman pääotsikon alle aiheita puoltaneet ja vastustaneet argumentit.

Yllätyksenä tuli se, miten vähän joistakin teemoista oli kirjoitettu, kun taas jotkin aiheet, joiden olin odottanut olevan hyvinkin käsiteltyjä, eivät nousseet mielipidekirjoituksissa esiin oikeastaan lainkaan, tai vain hyvin vähän. Tällaisia aiheita olivat muun muassa oppilaiden oma-aloitteisuuden ja itseohjautuvuuden kehittyminen. Oletin myös keskustelua käytävän oppilaista, jotka usein loistavat digitaidoissa, mutta muuten kouluopinnoissa eivät olleet kärjessä ja miten etäopetus mahdollisesti vahvistavaisi heidän itsetuntoaan. Tämän seikan vaikutusta huonosti menestyvien oppilaiden itsetunnolle pidin omien kokemusteni perusteella oleellisena. Siihen ei kuitenkaan mielipidekirjoituksissa kiinnitetä huomiota – ei edes ammattilaisten tai psykologien toimesta. Myös opettajien kokemat onnistumiset ja työssä kehittymiset etäopetuksessa jäivät argumenteissa vähäisiksi tai uupumaan kokonaan. Toisaalta esiin nousi sellaisia teemoja, joita en etukäteen osannut odottaa, esimerkiksi se miten perheillä on ollut enemmän aikaa olla yhdessä tai kannanotot päättäjistä etäopetuksen säätäjinä.

Taulukko 1 Teemojen esiintyneisyys

Koska yhdessä mielipidekirjoituksessa saatettiin käsitellä useita, tai jopa kaikkia viittä teemaa, ei mielipidekirjoituksia voinut yksiselitteisesti jakaa aina jonkin tietyn teeman alle. Tämän takia päädyin pisteyttämään mielipidekirjoitukset sen mukaan, kuinka laajasti niissä mitäkin teemaa käsiteltiin. Jos teema nousi pääaiheeksi mielipidekirjoituksessa ja sitä käsiteltiin kattavasti, sai se kyseisestä teemasta kokonaisen pisteen. Jos jokin teema nousi mielipidekirjoituksena käsittelyyn pääteeman lisäksi tai sitä käsiteltiin esimerkiksi jonkin toisen teeman sivuvaikutuksena tai alateemana, se sai puoli pistettä. Jos taas teema mainittiin vain lyhyesti, se sai pisteitä 0,25. Jokainen mielipidekirjoitus sai ainakin yhdestä teemasta minimipisteet. Teknisesti jokainen mielipidekirjoitus olisi siis voinut saada maksimissaan jopa viisi pistettä, jos se olisi nostanut kaikki aihealueet kattavasti tarkasteluun. Mielipidekirjoitusten keskiarvo näin pisteyttämällä oli noin 1,75.

Taulukko 2. Teemojen esiintyneisyys kuukausittain.

	Teema 1	Teema 2	Teema 3	Teema 4	Teema 5
Maaliskuu -20	8	3,25	6,25	13,5	8,25
Huhtikuu	18,5	10,5	15,75	20	19,75
Toukokuu	8,5	4,75	4	10	14,5
Kesäkuu	4	1,25	2,25	2,5	4,5
Heinäkuu	2	2,5	1	1,25	4,25
Elokuu	10,5	2	3,75	5	9
Syyskuu	2	0,75	1,25	2,5	3
Lokakuu	2,5	1,5	3	2	2
Marraskuu	5,5	4	3	4,5	6
Joulukuu	9	3	8,5	8	7
Tammikuu -21	4,5	1	1,5	1,5	5
Helmikuu	4,75	2	0,75	2,5	4,25
Maaliskuu	6,5	8	5,75	7	11
Huhtikuu	5,5	4,5	4	7,25	8,5
Toukokuu	4,25	3,25	2	4,75	5,25
Yhteensä	96	52,25	62,75	92,25	108

Teemoista selvästi käsitellyimmäksi nousi tulevaisuutta käsitelleet tai siihen viitanneet kirjoitukset. Tulevaisuutta käsiteltiin jollakin tapaa lähes jokaisessa mielipidekirjoituksessa ja se saikin muita teemoja enemmän 0,25 pisteen arvoisia mainintoja.

2.2 Aineiston ajallinen tarkastelu

Oletin eri teemojen korostuvan eri aikoina ja niiden intensiteetin vaihtelevan eri ajankohtina. Suunnittelin lisääväni jokaisen teeman alkuun profiilin siitä, milloin kyseistä teemaa on ajallisesti käsitelty mielipidekirjoituksissa. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, sillä huomasin kaavioita tehdessäni, että teemat

toistuivat varsin tasaisesti ja vain mielipidekirjoitusten julkaisuajankohdissa oli selviä eroja. Toisin sanoen teemat ja mielipidekirjoitusten ajankohdat korreloivat toisiaan, eli silloin kun mielipidekirjoituksia julkaistiin, ne käsittelivät hyvin tasaisesti jokaista viittä teema, eikä mikään tietty teema noussut huomattavasti esiin missään vaiheessa. Tämän takia päädyin hylkäämään suunnitelmani jokaisen teeman omasta kaaviosta.

Aineistoa tutkiessani huomasin, että eri teemoilla esiintyi usein niin sanottuja ”vaikuttajajaksiloita”, jotka avasivat

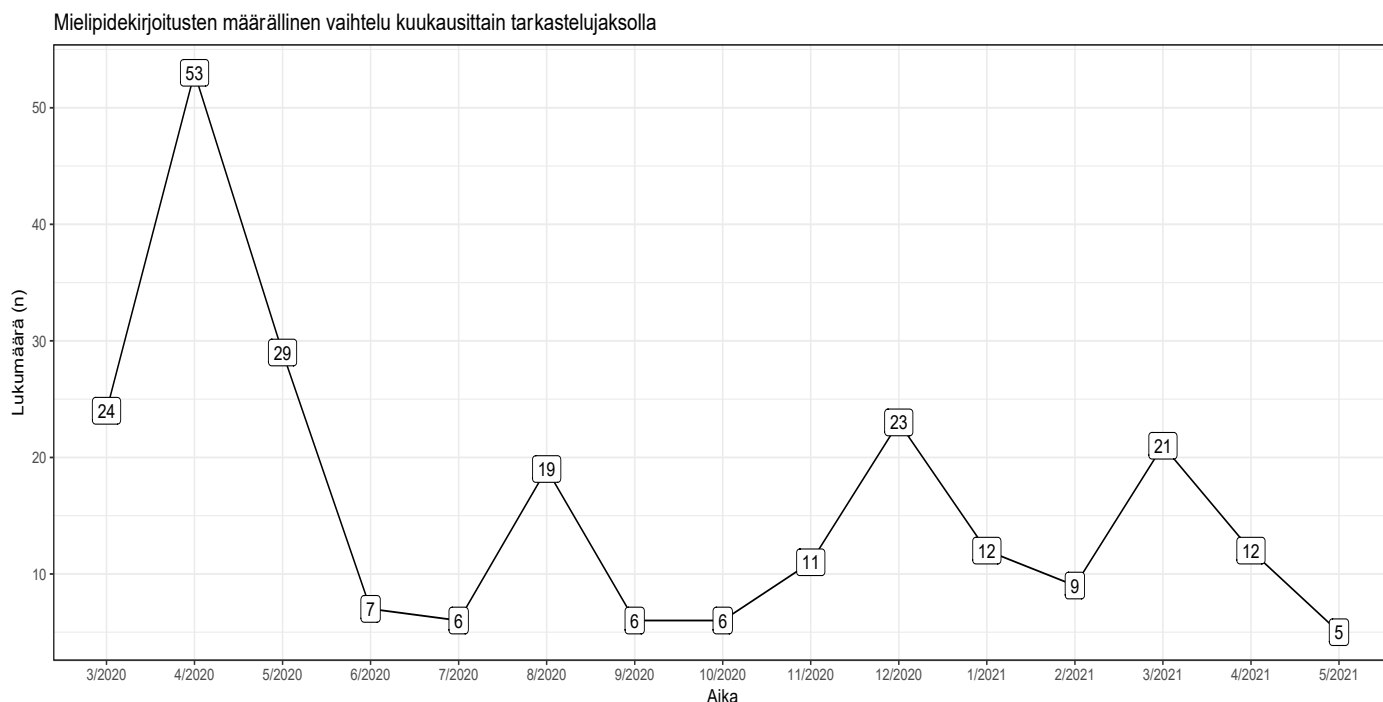
mielipidekeskustelun tietystä teemasta. Vaikuttajajaksiloiden kommenttien jälkeen monet mielipidekirjoitukset käsittelivät pitkälti samoja asioista, joita ensimmäisessä mielipidekirjoituksessa oli tuotu esiin, tai sitten ne toimivat vastineina ensimmäiseen kirjoitukseen. Kaikista teemoissa ei löytynyt kuitenkaan selvää vaikuttajajaksiloa, mutta toisaalta löytyi yksittäisiä mielipidekirjoituksia, jotka olisivat voineet johtaa jonkin teeman syntymiseen. Tällainen voisi olla esimerkiksi kyläkoulujen tulevaisuus etäopetuksen myötä.

Eräiden teemojen osalta esiin tuli myös mielipidevaikuttajia, jotka jo hyvin varhaisessa vaiheessa kirjoittivat perusteellisia kannanottoja ja tavallaan löivät lukkoon teeman perusväitteet. Usein kyse oli opettaja- tai poliittikkotaustaisesta vaikuttajasta. Opetusministeri Li Anderssonin voidaan nähdä olevan tällainen vaikuttaja, sekä mielipidekirjoitusten kohde että vaikutusyritysten tavoite. Mainitsemisen arvoista on myös se, että mielipidekirjoituksia kirjoittaneita poliitikkoja oli kaikista suurimmista puolueista hyvinkin tasaisesti. Kuitenkin juuri opetusministerin kirjoitukset olivat niitä, jotka saivat eniten aikaan vastineita.

Mielipidekirjoitukset käsittelevät usein hyvinkin ajankohtaisia aiheita ja ovat aihealueiltaan usein sidoksissa kulloinkin vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Etäopetus oli aiheena sellainen, joka nostatti ihmisissä tarvetta keskustelulle ja omien kokemusten esiin nostamiselle. Aineistoni mielipidekirjoitusten määrät vaihtelivat paljon kuukausittain tarkasteltuna. Keskustelun profilia (Taulukko 1) tarkastellessa kirjoitusten määrät muodostivat tietynlaisen aaltoilevan liikkeen, eli keskustelu etäopetuksesta nosti toisinaan päätään muun muassa yhteiskunnallisten tilanteiden muuttuessa tai vallitsevan tartuntatilanteen mukaan.

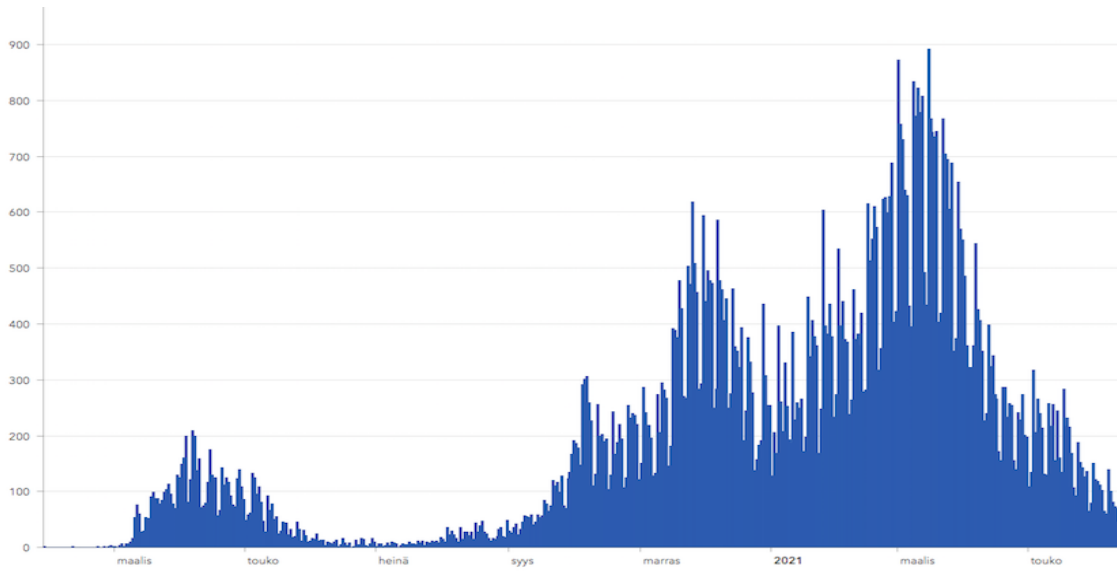
Kuva 1. Vilkkaimmillaan etäopetusta koskeva keskustelu valloitti lähes koko mielipidekirjoituksille varatun sivutilan.

Taulukko 3. Keskustelun profiili

Aineisto jakautui viidentoista kuukauden ajalle, joten mielipidekirjoitusten kuukausittainen tarkastelu tuntui kertovan keskusteluaktiivisuudesta parhaiten. Keskustelu oli selvästi vilkkaimmillaan huhtikuussa 2020, jolloin etäopetusta käsitteleviä mielipidekirjoituksia julkaistiin 53 kappaletta. Etäopetukseen siirryttiin maaliskuun puolesta välissä, minkä johdosta maaliskuun loppupuolella keskustelu oli hyvin aktiivista. Maaliskuun ja toukokuun aikana mielipidekirjoituksia julkaistiin yhteensä 106.

Mielipidekirjoitusten ajallisessa tarkastelussa (Taulukko 4) voi huomata, että mielipidekirjoitusten määrällinen ilmentyminen ei korreloi kulloinkin valloillaan olevan tautitilanteen kanssa. Tartuntojen määrä ei siis selitä kirjoittajien aktiivisuutta, vaan käsillä olevat uudet tilanteet ovat olleet syy aktiiviseen kirjoitteluun. Mielipidekirjoittelu oli selvästi määrällisesti aktiivisimmillaan tutkimusjakson alussa, jolloin tilanne oli uusi ja pandemian ehkäisyn tuomat muutokset isivät rajuimmin yhteiskuntaan ja perheisiin. Tartuntatapaukset taas olivat keväällä 2020 varsin maltilliset, ollen suurimmillaan noin 200 tartuntatapausta päivässä (THL, 2020). Päivittäin raportoidut tartunnat laskivat lähelle nollaa kesällä 2020, jolloin myös mielipidekirjoittelu oli hiljaisimmillaan. Tämä selittyy varmasti myös kesälomien ajankohdalla.

Taulukko 4. Tiedot Covid-19 tartuntatapauksista Suomessa aikaväliltä maaliskuu 2020 - toukokuu 2021. (THL, 2021)

Koulujen avaaminen keväällä 2020 lukuvuoden viimeisiksi kahdeksi viikoksi kirvoitti luonnollisesti paljon mielipiteitä. Esimerkiksi riskiryhmiin kuuluvat opettajat ja vanhemmat miettivät oliko päätös yleensä järkevä ajatellen erityisesti ns. nivelvaiheiden oppilaita sekä heikossa asemassa olevien lasten tapaamisia ennen kesälomaa tai koulun vaihtoa. Toisaalta pohdittiin kannattaako hyvää tartuntatilannetta riskeerata muutaman viikon opetuksen takia ja miksi rajoitusten purkaminen aloitettaisiin juuri lapsista, jotka eivät osaa varoa tartuntoja samalla tavalla kuin aikuiset. Koulujen avaaminen nostatti runsaasti argumentteja puolesta ja vastaan. Myös työnantaja- ja työntekijätahot kokivat aihepiirin läheiseksi; koskettihan se vanhempien kautta olennaisesti työaikoja. Kevät olikin ajallisesti tarkasteltuna mielipidekirjoittelussa aktiivista aikaa; kesälomien myötä aktiivisuus laski.

Vähäisintä keskustelu oli varsin ymmärrettävästi koulujen kesälomien aikana, mutta aktiivisuus nousi syksyllä koulujen jälleen alkaessa. Uudelleen keskustelu kiihtyi loppuvuodesta 2020, jolloin mielipidekirjoituksissa käsiteltiin paljon sitä, pitäisikö opetus järjestää etänä vai ei. Erityisesti Etelä-Suomessa tautitilanne oli pahentunut dramaattisesti ja joulunajan lomien pelättiin huonontavan tilannetta muuallakin Suomessa. Keskustelu etäopetuksen haitoista ja hyödyistä kävi tuolloin kuumimmillaan, kun kirjoittajat olivat erimielisiä siitä, mikä olisi oikea tapa toimia etäopetuksen järjestämisen suhteen. Kirjoittajat toivat esiin, että koululaisten karanteeni ennen joulupyhiä voisi vähentää tartuntariskejä, mutta toisaalta etäopetukseen siirtymistä pidettiin vihoviimeisenä vaihtoehtona.

Maaliskuussa 2021 mielipidekirjoituksissa käsiteltiin enemmän etäopetuksen järjestämisen tulevaisuutta ja miten etäopetusjaksot olivat vaikuttaneet muun muassa nuorten sosiaalisiin suhteisiin ja koulumenestykseen. Vaikka valtakunnallisesti etäopetuksessa ei enää oltukaan, olivat yksittäiset koulut ja luokat altistumisten myötä pakotettuja siirtymään etäopetukseen nopeallakin aikataululla.

3 Kvalitatiivinen tarkastelu

3.1 Tasa-arvo ja lasten oikeudet

Rajoitusten erityinen vaara lasten ja nuorten kohdalla onkin epätasa-arvon lisääntyminen: ne, joilla asiat ovat alun perin kunnossa, pärjäävät myös rajoitusten aikana melko hyvin, kun taas ne, joilla on vaikeuksia kotona tai koulussa tai molemmissa, joutuvat entistä haavoittuvampaan asemaan.

Helsingin Sanomat 27.2.2021 Leena Lepokari

Suomalainen perusopetus pohjautuu pitkälti tasa-arvon periaatteelle. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan opetuksessa tulee tavoitella taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. (OPH, 2014.) Etäopetukseen siirtymisen myötä opetuksen tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus nousivat uudella tavalla yhteiskunnalliseen keskusteluun. Aihetta käsiteltiin sisällöllisesti hyvin laajasti ja monitahoisesti. Tasa-arvokysymyksiä ja yhdenvertaisuutta koskevat kirjoitukset olivat teemoista toiseksi käsitellyimpiä. Aihe nostatti varsin ymmärrettävästi paljon mielipiteitä ja kysymyksiä. Kirjoittajina toimivat eri alojen ammattilaiset, kuten lääkärit, opettajat, kansanedustajat, rehtorit, sekä vanhemmat ja itse oppilaat. Teemana tasa-arvo ja lasten oikeudet oli selvästi muita teemoja poliittisempi koska kirjoittajista määrällisesti isompi osa oli poliittisesti aktiivisia, kuten kuntavaaliehdokkaita.

Suurimpana tasa-arvokysymyksenä esiin nousi se, että etäopetuksessa oppilaat ovat sosiaalisesti eriarvoisissa asemissa. Etäopiskelu vaatii oppilailta esimerkiksi erilaisia itsesääätelytaitoja, kuin luokkahuoneessa tapahtuva oppiminen. Tämä asettaa etäopetuksen aikana oppilaat keskenään eriarvoiseen asemaan ja samalla herättää kysymyksen tasa-arvon toteutumisesta (Ahtiainen, ym. 2020). Paljon keskustelua herätti myös etäopetuksessa olevien lasten taustat ja erilaiset elämäntilanteet. Erot kotien osallistumisessa etäopetuksen järjestämisessä ovat ymmärrettäviä. Osalla oppilaista kotona ei ollut ketään auttamassa.

Kaikki eivät pysty opettamaan lastaan kotona. Näistä lapsista meillä on suuri huoli – niistä, joille koti ei olekaan se paras paikka, niistä, joille oppiminen on jo lähiopetuksessakin haastavaa. Niistä, joille eristäytyminen ja yksinäisyys ovat jo valmiiksi ongelma. (TS6)

Lisäksi keskusteluun nousi kotien erilaiset varustetasot, koska monilla oppilailla oli ongelmia toimivan teknologian tai nettiyhteyden puuttumisen kanssa. Mielipidekirjoituksissa digiloikka ja digitaalisuus tuotiin esiin erityisesti epätasa-arvoa ilmentävänä tekijänä. Oppilaan kyky osallistua etäopetukseen ja oppia on pitkälti kiinni siitä, millaiset välineet hänellä on ja opettajan teknologisen osaamisen tasosta.

Koronakriisin aiheuttama digiloikka on asettanut monet nuoret eriarvoiseen asemaan, sillä kaikilla nuorilla ei ole tietokonetta tai älypuhelinia. (AL35)

Mielipidekirjoituksissa pohdittiin eriarvoistavia tekijöitä lasten välillä. Joillakin oppilailla on oma tietokone ja vanhempi kotona auttamassa opiskelun kanssa, kun taas toiset koittavat yksin tehdä koulutehtäviä puhelimen avulla. Useassa kirjoituksessa tuotiin esiin myös lasten yksilöllisyyttä ja sitä, miten etäopetus sopii toisille lapsille paremmin kuin toisille, jolloin opetuksen lähtötilanne on jo hyvin epätasa-arvoinen.

3.1.1 Polarisoituminen ja pelko pudokkaista

Suomalaisen peruskoulun tärkeimpiä tavoitteita on tasata oppilaiden kotitaustojen eroja, mutta poikkeusaikana nosti eroja uudella tavalla esiin. Useissa mielipidekirjoituksissa otettiin kantaa siihen, että koti ei aina ole lapselle se turvallisim ja kehittävin paikka. Kirjoittajat kantoivat huolta siitä, että koulujen sulkeminen ajaa lapset ja vanhemmat koteihin, pois muun yhteiskunnan silmistä. Turvattomat kotiolot olivat aihe, joita kirjoituksissa käsiteltiin kaiken kaikkiaan 28 kertaa. Huolta aiheuttivat muun muassa vanhempien päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmien paheneminen poikkeusaikana. Vanhempien oman taustan on todettu vaikuttavan siihen, miten hyvin he pystyvät tukemaan oppilaita etäopetuksessa, joten huoli oli senkin takia hyvin aiheellinen (Bolt, 2020).

Yksi käsiteltyin tasa-arvokysymys oli etäopetuksen mukanaan tuoma oppilaiden polarisoituminen oppimiserojen kasvaessa etäkoulun myötä sekä pelko koulupudokkaista. Vaikka etäopetukseen siirtyminen sai osakseen laajaa ymmärrystä, huoli vähempiosaisista lapsista oli mielipidekirjoituksissa vahvasti läsnä. Lasten hyvinvointi oli ymmärrettävästi yleinen mielipidekirjoitusten aihe ja etäkoulun seurauksien pelättiin kantavan pitkälle oppilaiden tulevaisuuteen. Mielipidekirjoitusten mukaan lapset ja nuoret tarvitsevat uudessa tilanteessa apua enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Koulu ja opettajat saivat yleisesti ymmärrystä osakseen uuden tilanteen edessä, mutta opettajien oman osaamisen nähtiin olevan myös yksi vaikuttava tekijä tasa-arvon toteuttamisessa. Opettajien omissa

käytänteissä ja esimerkiksi teknologisessa osaamisessa ilmeni mielipidekirjoittajien mukaan paljon eroavaisuuksia. Joillekin opettajille etäopetukseen siirtyminen oli helpompaa, kun teknologia ja käytettävät sovellukset olivat jo valmiiksi hallussa. Lisäksi kun selvää yhtenäistä ohjeistusta etäopetuksen järjestämisestä ei ollut, jäi pitkälti opettajien oman tulkinnan varaan, miten etäopetus järjestettiin. Huolta mielipidekirjoittajissa herättivät esimerkiksi opettajat, jotka jakoivat koko päivän tehtävät aamulla ja olivat yhteydessä oppilaisiinsa vasta kun tehtävät tuli palauttaa. Tilanne ei luonnollisestikaan ollut tasa-arvoinen, jos joiltakin oppilaita jää opetus saamatta käytännössä kokonaan.

Tarkemmat tutkimukset etäkoulun eriarvoistavasta vaikutuksesta puuttuvat vielä, mutta monia johtopäätöksiä ja päätelmiä voidaan vetää jo tiedossa olevien faktojen pohjalta. Voidaan olettaa, että koulujen sulkeutuminen ja etäopetus oli erityisen haitallista lapsille, joiden vanhemmat eivät syystä tai toisesta pystyneet tukemaan heidän koulunkäyntiään. Etäkoulussa pärjäämiseen on vaikuttanut myös ratkaisevasti oppilaiden erilaiset perhetaustat, mikä on samalla eriarvoistanut oppilaita keskenään (Eskonen, De Fresnes, Pietarinen, 2020). Voidaankin olettaa, että etäopetus korosti oppilaiden välistä polarisaatiota, mikä olikin kattavasti käsitelty aihe mielipidekirjoituksissa.

Se, miten vanhemmat suhtautuvat lastensa koulunkäyntiin, vaihtelee voimakkaasti. Jotkut aidosti välittävät lastensa koulunkäynnistä, ja toiset ovat siirtäneet tai ulkoistaneet kaiken vastuun koululaitokselle. – Nyt on käynnissä koululaisten vanhempien osalta ihmiskoe ”lapsen koulu kotona”. Kaikilta vastuunotto – siis oman lapsen oppimisprosessin hallinta kotona – ei onnistu. Kun koulut taas avataan, erot koululaisten oppimistasossa voivat olla hyvinkin suuret. (HS4)

Mielipidekirjoituksissa toistui huoli koulupudokkaista. Koulupudokkaat on yleensä määritelty peruskoulun oppilaiksi, jotka keskeyttävät koulunkäynnin ennen oppivelvollisuutensa päättymistä. Koulupudokkaita on tällä hetkellä 2 % kaikista yläkoululaisista. (Määttä, Pelkonen, Lehtisare, Määttä 2020, 17–21.)

Mielipidekirjoituksissa koulupudokkaiden määrän pelättiin koronan myötä lisääntyvän, koska opettajat eivät saa pidettyä yhteyttä kaikkiin lapsiin etäopetuksen aikana. Aineistossa oli 21 mielipidekirjoitusta, joissa kannettiin nimenomaan huolta koulupudokkaista. Kirjoittajat korostivat, että sosiaalinen eristäminen voi vaarantaa lapsen kehityksen ja mielenterveyden, erityisesti silloin, jos kotona ei ole turvallisia ja kannustavia aikuisia. Kirjoittajat muistuttivat usein lasten oikeuksista ja siitä, onko koulujen kiinni pitäminen perusteltua riskit huomioiden.

Koulu on ollut tukena vaikeassa tilanteessa oleville perheille, mutta etäopetus on tehnyt yhteydenpidosta haastavampaa ja siirtänyt vastuuta opintojen etenemisestä vanhemmille. Kaikkia lapsia opettajat eivät ole edes tavoittaneet etäopetuksen alkamisen jälkeen.

Pahimmillaan näitä lapsia uhkaa koulupudokkuus heidän jäädessään jälkeen opetuksessa. Lapset ja nuoret tarvitsevat apua enemmän kuin koskaan aiemmin. (HS18)

Kannanotot koulupudokkaiden puolesta vaikuttivat aiheellisilta, sillä Tampereen ja Helsingin yliopistojen tutkimuksen mukaan kahdeksan prosenttia yläkoulun opettajista kertoi luokassa olleen ainakin yksi oppilas, jota ei onnistuttu tavoittamaan poikkeusolojen aikana ja kaksi kolmesta opettajasta kertoi, että luokassa oli ainakin yksi oppilas, joita ei toisinaan onnistuttu tavoittamaan (Opetushallitus, 2020).

Kaikissa kouluissa ja kaikilla oppilailla ei ole digioppimiseen tarvittavia välineitä eikä jokaisen oppilaan tavoittaminen edes puhelimitse ole onnistunut. Koululaisen perään kysyvää opettajaa ovat osanneet pakoilla myös jotkut vanhemmat. Keinot kaikkien koululaisten tukemiseen ovat tarpeen. Huoli lapsista ja nuorista, joilta kodin tuki on tähänkin asti puuttunut, on aito. (TS14)

Koulupudokkaista puhuttaessa keskusteluun nousi toistuvasti hallituksen tavoitteet oppivelvollisuuden pidentämisestä. Kaikki huomiot aiheesta olivat hyvin kriittisiä uudistuksen ajankohdan suhteen, koska huomion ja resurssien nähtiin uudistuksen myötä keskittyvän väärään paikkaan. Mieliopidekirjoittajat peräänkuuluttivat ennen kaikkea resurssien keskittämistä monipuoliseen ja varhaiseen tukeen, jolla varmistettaisiin riittävien valmiuksien oppiminen. Monet kirjoittajat halusivat tuoda esiin sitä, että eivät vastusta varsinaisesti oppivelvollisuuden pidentämistä, mutta heidän mielestään ajankohta uudistukselle oli täysin väärä. Oppivelvollisuuden pidentäminen nähtiin tasa-arvokysymyksenä, joka toteutuessaan heikentää jo entuudestaan sellaisten oppilaiden asemaa, jotka ovat tippumassa koulutuksen kelkasta koulupudokkaiksi. Kyseistä aihetta käsiteltiin mieliopidekirjoituksissa 19 kertaa.

3.1.2 Erityistä tukea tarvitsevat nuoret

Vuoden 2020 lopulla julkaistiin ensimmäisiä tutkimustuloksia etäopetuksesta korona-aikana.

KARVI, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, julkaisi kesäkuussa 2020 arvioinnin poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutuksista yhdenvertaisuuteen. Tulosten mukaan etäopetus oli epätasa-arvoisinta peruskoululaisille joilla oli erityisentuen tarve, tai jotka kuuluivat kielivähemmistöihin. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2020 A.) Nämä olivatkin ne kaksi oppilasryhmää, joiden puolesta oli runsaasti mieliopidekirjoituksia.

Huolta nostattivat oppimisvaikeuksien kanssa kamppailevat oppilaat ja heidän vanhempiensa jaksaminen.

Muutama kirjoittaja nosti esiin sen, miten lapset voivat stressaantua uudessa tilanteessa, mikä taas kuormittaa kotona jo ennestään kamppailevia vanhempia. Myös yksinhuoltajien puolesta oli kannanottoja, muun muassa siitä, että yhden vanhemman perheessä lapsen ohjaaminen vaatii kohtuuttomia resursseja aikuiselta, kun tehostetun tuen opetuksen päätöksellä opiskelevat lapset ovat etäopetuksessa kotonaan.

Erityisen tuen oppilailla oli valtakunnallisen koulusulun aikana oikeus lähiopetukseen. Tämä asia ei kuitenkaan noussut esiin kuin muutamassa kirjoituksessa.

Heillä (erityisentuen oppilailla) on oikeus sulunkin aikana lähiopetukseen, mutta oikeus ei saa olla velvollisuus. Erityisen tuen oppilaille tulee taata yhtäläinen oikeus terveytensä turvaamiseen kuin muillekin. Mikäli erityisoppilas huoltajineen kokee paremmaksi sulun aikaisen etäkoulun käymisen, sen tulee olla vaihtoehtoinen valinta. Jos näin ei ole, jää yhdenvertaisuusperiaate toteutumatta. (TS38)

Useassa mielipidekirjoituksessa otettiin kantaa mahdollisiin koronan jälkeisiin talousleikkauksiin, joiden ei haluttu kohdistuvan koulun resursseihin, tai varsinkaan iskevän pahiten sinne, missä etäopetuksen seuraukset ovat vaikuttaneet eniten, kuten erityisopetukseen. Useassa mielipidekirjoituksessa tuotiin esiin huoli koulunkäynnin ohjaajien määrän vähenemisestä mahdollisten leikkausten myötä, mikä vaikuttaisi eniten juuri niihin lapsiin, jotka tarvitsevat eniten tukea oppimiseensa.

Valinnat tehdään nyt. Riittämätön tuki maksetaan tulevaisuudessa moninkertaisena. (HS46)

Monen kirjoittajan huoli kohdistui myös niihin nuoriin, joiden kotikieli ei ole Suomi. Tällaisia kirjoituksia aineistossa oli 17. Poikkeusoloissa kodin ja koulun välinen yhteistyö korostui, joten kielimuurien muodostuminen opettajan ja vanhempien välillä aiheutti selvää epätasa-arvoa. Kirjoittajat pelkäsivät yleisesti sitä, että vähemmistöihin kuuluville lapsille koronakriisin sosiaaliset vaikutukset tulevat olemaan suuria ja vaikuttavat pahimmillaan yhteiskunnasta syrjäyttävästi, jolloin koulupudokkuuden mahdollisuus kasvaa. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten pääsy oppilashuollon palveluiden piiriin on vaikeampaa kuin muilla ja he kokevat useammin keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa. Erityisesti vanhempien heikko suomen kielen taito oli kuormittava tekijä lapselle. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2019)

Moni vanhempi on huolissaan etäkoulun onnistumisesta, kun lapsella on oppimisvaikeuksia. Erilaisia oppimisvaikeuksia – yleisimpinä lukemisen ja kirjoittamisen, matematiikan ja

hahmottamisen vaikeudet – on 10–20 prosentilla väestöstä. Erityisesti lapset, jotka tarvitsevat hyvin selvää ja konkreettista ohjausta, voivat stressaantua uudessa tilanteessa. Lapsen stressi ja huoli lapsesta puolestaan kuormittavat vanhempia. – Erilaiset oppijat tarvitsevat tukea ja kannustusta sekä koulusta että kotoa. (HS8)

3.1.3 Oma-aloitteisuuden kehittyminen ja motivaatio – lähes puuttuvat argumentit

Etäkoulun mukanaan tuomista mahdollisuuksista olisi voinut olettaa oma-aloitteisuuden kehittymisen olevan yksi aihealue, jota aineistossa olisi käsitelty laajemmin. Argumentit oma-aloitteisuuden kehittymisestä puuttuivat kuitenkin lähes kokonaan ja motivaation nousua oli käsitelty vain muutamassa kirjoituksessa. Kuitenkin tutkimuksen mukaan perusopetuksen oppilailla etäkoulussa vaikeinta oli itsensä motivointi (KARVI, 2020), minkä vuoksi olisi ollut ymmärrettävää, jos kirjoituksia olisi tullut enemmän tähän aihealueeseen liittyen.

Helsingin yliopiston kasvatustieteen professori Katariina Salmela-Aro nosti yhdeksi etäopetuksessa pärjäämisen tärkeimmäksi tekijäksi lapsen sosioemotionaaliset taidot, kuten itsesäätelyn, resilienssin ja sisun. Etäkoulussa pärjääminen vaatii itseohjautuvuutta ja omatoimisuutta. Salmela-Aron mukaan näillä tekijöillä on vahva yhteys sosioekonomiseen taustaan ja parhaiten pärjäsivät ne lapset, jotka pystyivät keskittymään ja jäsentämään omatoimisesti päiväänsä. (Eskonen, De Fresnes, Pietarinen, 2020) Etäopetuksen mukanaan tuoma itseohjautuvuuden ja motivoinnin korostuminen asettaa oppilaat keskenään eriarvoiseen asemaan, minkä takia aihe koskee laajasti myös tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulussa. (Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, 2020)

Oppilaat, joilla on puutteita itsesäätelyssä ja elämäntaidoissa ovat etäkoulun myötä olleet todellisissa ongelmissa. (Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, 2020) Onkin mielenkiintoista, että aihe ei näyttänyt nousevan enemmän julkiseen keskusteluun, tai ainakaan esiin ei nostettu sitä, että lapset olisivat ottaneet etäkoulun myötä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Argumenttien vähyyteen saattaa vaikuttaa myös se, että rajasin aineistoni koskemaan perusopetusta ja aihe on saattanut puhutella enemmän toisen asteen oppilaita ja korkeakouluopiskelijoita, kuin perusopetuksessa olevia.

Koulujen sulkemisella on ollut vaikutuksia lasten elämään, ja pakon edessä käyttöön otettu etäopetus saattaa jatkossa olla joillekin lapsille ainakin ajoittain hyvä vaihtoehto. Kaikille se ei

kuitenkaan sovi. Kaikilla koululaisilla ei ole – eikä kehityksellisesti ole odotettavissakaan, että olisi – riittäviä toiminnanohjauksen ja itsenäisen työskentelyn kykyjä, jotta etäopiskelu sujuisi hyvin. (HS33)

3.1.4 Kouluruoka tasa-arvon ilmentymänä

Kouluruokailun järjestäminen poikkeusolojen aikana nousi keskusteluun ennen kaikkea tasa-arvokysymyksenä. Kouluruokailun järjestäminen on opetuksen järjestäjien, eli kuntien vastuulla ja etäopetukseen siirtyminen tuli luonnollisesti heillekin yllättäen. Kouluruokailun järjestäminen etäopetuksen ajaksi järjestyi yleisesti pienellä viiveellä ja paikallisia eroja käytänteissä muodostui paljon. Kouluruokailua käsiteltiin 11 mielipidekirjoituksessa, joista selvästi positiivisia kannanottoja oli 8.

Olen kouluruuasta yhtä ylpeä kuin Huuhkajista, äitiyspakkauksesta ja ilmaisesta perusopetuksesta. (AL24)

Kouluruoan jakaminen koteihin nähtiin mielipidekirjoitusten mukaan rytmittävän päivää etäopiskelun lomassa ja helpottavan kotona etätöitä tekevien vanhempien taakkaa järjestää lasten ruokailu oman työskentelyn ohessa. Huomioitiin myös, että joillekin lapsille kouluruoka saattaa olla päivän ainut lämmin ateria. Kouluruokailun nähtiin lisäävän sosiaalista tasa-arvoa ja olevan jokaisen oppilaan oikeus myös poikkeusolojen aikana. Aterian ohella kouluruokailun siirtyminen kotiin muistutti myös joitakin kirjoittajia koulun tärkeydestä instituutiona. Aineistosta löytyi myös muutama mielipidekirjoitus, jossa kouluruoka sai osakseen kritiikkiä. Nämäkin kannanotot ovat ymmärrettäviä, kun tarkastellaan tilannetta eri kunnittain. Valtioneuvoston tiedotteen mukaan kuntien välillä löytyi paljon eroavaisuuksia, ja osassa kunnista kouluruokailujärjestelyt eivät olleet lain velvoittamalla tasolla (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020).

Kesti yli kuukauden, että etäopetuksessa oleville tuli noudettavaksi ruoka-annoksia. – Ruoka-annokset ovat olleet riittämättömiä laadullisesti ja määrällisesti. Niille, joille kouluruoka on ainoa kunnan ateria arjessa, tilanne on ollut katastrofaalinen. Muille kuin lapsille tuskin

kehdatettiin tarjota seuraavan päivän lounaaksi ainoastaan kauhallinen toissa päivänä keitettyä puuroa. (AL25 Kirjoittaja on kaupunginvaltuutettu)

Kouluruoka sai osakseen jonkin verran kritiikkiä, mutta sitä puolustettiin muun muassa vertaamalla tilannetta muihin maailman maihin missä sitä ei ole järjestetty lainkaan:

Samalla lähes 370 miljoonaa lasta 143 maassa jää ilman päivittäistä kouluateriaa. Kouluaterian jääminen pois jo valmiiksi aliravituilta lapsilta voi olla kohtalokasta. (HS48)

3.1.5 Toisen asteen etäopetus – kohtuullista vai eriarvoistavaa?

Kun perusopetus palasi yleisesti lähiopetukseen toukokuussa 2020, jatkui etäopetus toisella asteella paikoitellen yli vuoden pidempään. Erityisesti opettajat, oppilaat ja vanhemmat toivat esiin turhautumistaan toisen asteen koulutuksen pysymisestä etäopetuksessa, kun perusopetus oli päässyt jo siirtymään takaisin lähiopetukseen ja tartuntaluvut eivät olleet nousseet lähiopetuksen takia kohtuuttomiksi. Aineistoni koski vain perusopetusta, mutta koska aihetta käsiteltäessä viitattiin usein siihen, että perusopetuskin toteutetaan jo lähiopetuksena, nousi toisen asteen etäopetuksen jatkuminen paikoitellen mukaan aineistoon. Aihetta käsiteltiin mielipidekirjoituksissa 14 kertaa.

Pormestari Jan Vapaavuori (kok) totesi tiistain tiedotustilaisuudessa: ”Tässä yhteiskunnassa on hyvin laaja yhteisymmärrys siitä, että koulut pitäisi pitää avoinna mahdollisimman pitkään.” (HS Kaupunki 24.11.) Miksi tämä jalo periaate ei kuitenkaan koske lukioita tai ammatillisia oppilaitoksia? Ne ovat kouluja yhtä lailla, ja nuoret opiskelijat ovat siellä erittäin suurten paineiden alla. Minua ihmetyttää, kuinka kevyeen tyyliin päättäjät ovat keväästä asti puhuneet koko ajan toisen asteen etäopetuksesta ikään kuin täysin ongelmattomana ja aina toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona. Minä olen omassa työssäni nähnyt, että sitä se ei todellakaan ole – mutta julkinen keskustelu aiheesta pyörii vain peruskoulun ympärillä. Miksi? (HS75 Kirjoittaja on lukion opettaja)

Mielipidekirjoituksissa ihmeteltiin miksi pienimmät oppilaat, jotka eivät välttämättä osaa suojata itseään ja muita ovat lähiopetuksessa, kun taas vanhemmat oppilaat, jotka ymmärtävät jo tartunnan ehkäisystä jotakin

pysyvät vielä kotona. Tilanne nähtiin myös hyvin eriarvoistavaksi niitä nuoria kohtaan, jotka olivat valmistumassa ammattiin tai suorittamassa lukiota.

Vähäpätöinen asia ei myöskään ole se, että lukiolaiset ovat 16–18-vuotiaita ja vielä lapsia. Varsinkin pienemmissä lukioissa on ”nippanappa-lukiolaisia”, joille lukio on tarjonnut opiskelupaikan muodossa myös merkityksen ja järjestyksen jokaiseen päivään. Toivonkipinän tulevaisuuteen. Tipahtaminen kärryiltä ja päiväjärjestyksestä juuri ennen kesälomaa saattaa olla kohtalokasta. Lukioden avaaminen edes kahdeksi viikoksi muuttaisi tilannetta merkittävästi.
(AL26)

Kantaa otettiin erityisesti niiden lukiolaisten puolesta, jotka hakevat todistuksella korkeakoulutukseen. Monen kirjoittajan mielestä lähiopetuksen mahdollisuus olisi pitänyt tarjota ennen kaikkea niille oppilaille, jotka elävät elämänsä uutta nivelvaihetta etäopetuksen aikana. Useat kirjoittajat korostivat sitä, miten nämä nuoret maksavat kovan hinnan muiden turvallisuudesta, mutta etäopetus jättää heidän opintoihinsa ja elämäänsä pitkän jäljen, jonka vaikutuksista ei vielä ole tietoa.

Nivelvaihetta elävien nuorten tilanne edellyttää toimenpiteitä riippumatta siitä, miten pandemiatilanne kehittyy ja missä määrin etäopetusta jatketaan. (HS84)

3.2 Sosiaaliset kontaktit

Jos ei pääse lähtemään kotoa, se voi olla lapselle vaarallisempaa kuin virus.

Turun Sanomat 3.4.2020 Onni Westlund, Niina Jääskeläinen ja Vilma Vähämaa

Sosiaalisten kontaktien katkeaminen on teema, jossa selvimmin sama asia ja tapahtuma – sosiaalisten suhteiden rajaaminen – ja sen seuraukset koettiin kahdella hyvin eri tavalla. Enemmistö mielipidekirjoittajista näki asian kielteisenä ja vahvana perusteena lähiopetukseen palaamiselle. Mielipidekirjoittelu sosiaalisista kontakteista lähti liikkeelle tästä näkökulmasta, mutta pian ilmestyi myös mielipidekirjoituksia, joissa asia koettiin täysin päinvastaisesti. Alkuun mielipidekirjoitukset olivat pitkälti kirjoittajien esiin tuomia huolia ja pelkoja siitä, mitä sosiaalisten kontaktien rajaamisesta voi seurata. Kun etäopetuksesta oli ehditty saamaan jonkin verran kokemusta, mielipidekirjoitukset olivat selvemmin jaoteltavissa positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin.

Lähiopetukseen siirtymistä etäopetusjakson jälkeen perusteltiin monin paikoin oppilaiden hyvinvoinnilla ja sosiaalisilla kontakteilla, koska koronavirusepidemian sosiaalisten seurausten pelättiin vaikuttavan eniten lapsiin ja nuoriin (Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, 2020).

3.2.1 Sosiaalisten kontaktien ja yhteisöllisyyden katkeaminen uhkana ja haittana

Epidemian sosiaalisten seurausten nähtiin mielipidekirjoituksissa osuvan erityisesti lapsiin. Rajoitusten pelättiin estävän lasten oikeuksia hoivaan, leikkiin ja virkistystoimintaan. Kirjoituksissa korostettiin lapsuuden vertaissuhteiden tärkeyttä, koska ”lapset kasvavat suhteessa toisiin lapsiin”. Mielipidekirjoituksissa toistuvana huolena tuotiin esiin sitä, miten rajoitustoimet tulevat vaikuttamaan lasten sosiaalisiin suhteisiin ja yhteisöllisyyteen. Eristäytymisen nähtiin olevan suurempi riski lapselle, kuin itse virus. Etäopetukseen siirtymisellä ja sosiaalisten suhteiden rajoittamisella haluttiin suojella riskiryhmäläisiä ja yhteiskunnan kantokykyä, mutta kirjoittajat näkivät, että lapset maksoivat tästä suojelusta kovimman hinnan.

Kriisi valaiseekin monin tavoin lasten yhteiskunnallista asemaa. Leena Alanen ja Marjatta Bardy ovat kirjoittaneet, ettei lasten ajatella olevan osa oikeaa yhteiskuntaa. Sen sijaan lapset liikkuvat kodin, päivähoidon ja koulun mikromaailmoissa, yhteiskunnan odotushuoneissa, joissa he omaksuvat valmiuksia aikuisuutta varten. Nykyinen poikkeustila on mullistanut tämän järjestyksen, kun lapsuuden instituutiot ovat sulkeneet ovensa. (HS21)

Kirjoittajilla oli huoli lasten ”sosiaalisesta eristämisestä”, jonka koettiin olevan pitkälti sosiaalinen ja psykososiaalinen riski, jonka seurauksia ei varmasti vielä tiedetä. Erityisesti lasten kokema yksinäisyys ja kaverisuhteiden katkeaminen huolettivat kirjoittajia. Tutkimuksen mukaan korona-ajan rajoituksilla ei ole kuitenkaan ollut suuria vaikutuksia suomalaisten lasten ja nuorten sosiaalisiin suhteisiin tai yksinäisyyteen. 12–25- vuotiaista lapsista ja nuorista 65 % ei ole kokenut itseään yksinäisemmäksi kuin ennen rajoitusten alkua. (Haikkola & Kauppinen, 2020.)

Sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä perusteltiin myös tasa-arvokysymyksenä, koska lasten on vaikeampi pitää toisiinsa omatoimisesti yhteyttä, jos fyysinen yhdessäolo on kielletty. Lasten kaverisuhteiden ja yhteisöllisyyden pelättiin mielipidekirjoituksissa katkeavan eristyksen myötä, koska varsinkin nuorempien lasten välinen yhteydenpito tapahtuu usein vain kasvokkain ja eristys lisäsi aikuisten välttämätöntä apua myös lasten kaverisuhteiden ylläpitämisessä.

Ihmisenä oloon kuuluu se, että haluaa olla oikeasti lähellä toista. Ilmeet, eleet ja kosketus ovat tärkeä osa viestintää. Kaverista ikävöi eniten kokonaista persoonaa, jonka mehukkaasti alkanut juttu ei katkea kaatuvaan nettiyhteyteen. (HS41)

Huoli vuorovaikutuksen katoamisesta nousi esiin monissa kirjoituksissa. Kirjoittajat pelkäsivät yhteisöllisyyden katkeamisen johtavan jopa ”lasten syrjäytymiseen yhteiskunnasta”. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisun 1/2020 mukaan, verkossa tapahtuva vuorovaikutus on kuitenkin yhtä todellista kuin muutkin vuorovaikutuksen muodot (Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, 2020). Tutkimuksen mukaan etäopetuksen aikana vuorovaikutus ei vähentynyt, vaan sai uusia muotoja. Onnistunut vuorovaikutus verkossa lisäsi yleisesti hyvinvointia eristyksen aikana. (Lonka 2020,170)

Kaikkien kolmen lehden mielipidekirjoituksissa pohdittiin runsaasti rajoitustoimien oikeellisuutta ajallisesti ja eettisesti, kun kyseessä olivat koululaiset, jotka eivät kuulu yleisesti riskiryhmään. Monet tuntuivat ymmärtävän etäopetuksen tärkeyden, mutta peräänkuuluttivat esimerkiksi harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan

merkitystä lasten sosiaalisissa suhteissa ja yhteisöllisyydessä. Tämä kirvoitti myös paljon vasta-argumentteja ja jotkut kirjoittajat pohtivat jopa ulkonaliikkumiskieltoa nuorille, joiden koettiin riskialttiisti kokoontuvan kaduille ja ostareille. Pienempien lasten kohdalla pohdittiin enemmän sitä, että nämä eivät osaa toteuttaa turvavälejä ja hygieniaa toivotulla tavalla ilman opettajan tai vanhemman valvovaa silmää.

On haasteellista saada lapset ja nuoret ymmärtämään koulumatkoillaan fyysisen etäisyyden tärkeys. Oletuksena voi esittää myös sen, että lasten ja nuorten vapaa-ajan kokoontumiset normalisoituvat lähiopetuksen alkamisen myötä. Miksi rajoittaa vapaa-ajan liikumista, kun lapset ja nuoret kohtaavat jo koulussa? (TS17)

Erityistä huolta koettiin niiden lasten sosiaalisista suhteista, joiden lähiaikuisilla tiedettiin olevan vakavia ongelmia ja jotka tulivat perheistä, joissa oli vaara syrjäytymisestä, päihteistä ja väkivallasta. Näiden nuorten hyvinvoinnilla perusteltiin vaatimuksia takaisin lähiopetukseen siirtymiseen. Vasta-argumentteina tuotiin esiin sitä, että kaikki lasten ja nuorten kokema pahoinvointi ei liity perhesuhteisiin, eivätkä kaikki lapset kärsi eristäytymisestä. Kirjoituksissa nostettiin esiin myös mahdollisia hyviä vaikutuksia, joita lasten sosiaalisella eristäytymisellä voi olla. Tällaisina nähtiin muun muassa lasten oikeuksien sopimuksen merkityksen kirkastuminen, sosiaalisten suhteiden ja harrastusten arvostaminen tulevaisuudessa, uudet tavat pitää yllä sosiaalisia suhteita, koulukiusaamisen vähentyminen ja koulumatkoissa säästetty vaiva ja aika. Kotien, lasten ja yhteiskunnan arvostuksen kouluakohtaan ajateltiin myös kasvavan tulevaisuudessa.

Koronakriisi on tuonut vahvasti esille sen, että koulu ei ole vain opetuslaitos, vaan se on paljon enemmän. Koulu on perheen jälkeen lasten tärkein kasvuympäristö. Koulun tehtävänä ei ole vain opettaa vaan myös kasvattaa sekä tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Koulu ja kouluyhteisö rakentavat lasten sosiaalisia suhteita ja tarjoavat monella tavoin tukea lapsille. (TS23)

3.2.2 Koulukiusaamisen vähentyminen

Mielipidekirjoitusten perusteella etäopetukseen siirtymisestä voitiin löytää myös hyvää. Koulukiusaamisen vähenemiseen liittyviä kirjoituksia aineistossa oli yhteensä 14. Näistä 7 oli vanhempien kirjoittamia. Aiheen henkilökohtaisuuden takia lähes kaikki kiusaamista käsitelleet kirjoitukset oli julkaistu nimimerkillä.

Kirjoittajat toivat esille etäopetuksen hyviä puolia, kuten elämän rauhoittuminen ja perheen lisääntynyt yhteinen aika. Kirjoituksissa, joissa otettiin kantaa koulukiusaamisen vähentymiseen etäkoulun aikana, ehdotettiin usein ratkaisuksi sitä, että etäopetusta voitaisiin jatkaa vielä pandemian jälkeenkin, koska sen nähtiin selvästi lisäävän oppilaiden hyvinvointia ja turvallisuutta. THL:n vuoden 2019 teettämän kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5. luokkalaisista 7,2 % kokee koulukiusaamista vähintään kerran viikossa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos, 2019). Ei siis ihme, että mielipidekirjoituksissa tuotiin esiin myös helpotusta etäopetukseen siirtymisestä, joka toi mukanaan tauon koulukiusaamiseen.

Rauhalliset aamut ilman vatsanpohjassa vellovaa jännitystä: Löytyykö oma reppu ojasta, tönäiseekö joku ruokajonossa, huoliiko kukaan pariksi ryhmätehtävissä? –Joillekin lapsille korona aiheuttama poikkeusaika etäopetuksessa oli kuitenkin hengähdystauko jatkuvasta piinasta. Monen olo oli levollisempi ja oppiminenkin saattoi sujua huomattavasti paremmin, kun energiaa ei kulunut pelkäämiseen. (TS24)

Mielipidekirjoittajina toimineet vanhemmat kertoivat, että koulu tuntui lapsista mielekkäämmältä ja rennommalta, kun oppilaan ei tarvinnut pelätä kiusaamista koulupäivän aikana. Etäkoulun kuvailtiin lisänneen myös koko perheen hyvinvointia. Mielipidekirjoituksissa vanhemmat kuvailivat lapsiensa ”kukoistavan” etäopetuksessa ja ilmaisivat toiveitaan siitä, miten etäopetuksen jatkuminen voisi tuoda toivotun ratkaisun ainakin joihinkin kiusaamistapauksiin. Mielipidekirjoituksissa käytettiin koulukiusaamisen lisäksi termiä kouluväkivalta, jolla voidaan olettaa viitattavan asian vakavuuteen ja ongelmallisuuteen. Väkivalta terminä on paljon vahvempi kuin kiusaaminen.

Tänä keväänä meillä nautitaan etäkoulusta sumeilematta. Meillä asuu vastuuntuntoinen, aktiivinen ja päämäärätietoinen yhdeksäsluokkalainen. Perheemme murheena on koko kouluajan rinnalla kulkenut raju kouluväkivalta – sekä psyykkinen että fyysinen. Koulu on ollut täysin voimaton kiusaamiseksi nimitetyn ongelman lopettamiseksi kaikki nämä vuodet. Nyt meillä on kissanpäivät. Kouluun ei tarvitse fyysisesti mennä. Koulunkäynti on hauskaa ja mielekästä. Nuori voi nukkua yönsä rauhassa, elää päivänsä ilman pelkoa ja keskittyä koulunkäyntiin. Tämä aika lisää meidän perheen hyvinvointia enemmän kuin mikään pitkään aikaan. (HS17)

Koulukiusaaminen on muuttanut paljon muotoaan digitalisoitumisen myötä. Kiusaaminen on monin paikoin siirtynyt sosiaalisen median kanaville ja etäopetus toi internetin lähemmäksi oppilaita. Etäopetuksen aikana digitaalisten alustojen käyttö lisääntyi huomattavasti (OPH, 2021). Vaikuttaakin siltä, että joillekin koulukiusatuille etäopetukseen siirtyminen olisi ollut suuri helpotus, mutta toisille taas koulukiusaaminen siirtyi tilapäisesti nettiin ja jopa pahensi internetin välityksellä tapahtunutta kiusaamista. Nettikiusaamiseen ei tarvita kontaktia ja samalla oppilaat ovat kuitenkin pakotettuja toteuttamaan opetusta internetin välityksellä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2020) Tietävästi ilmiötä ei ole ainakaan Suomessa vielä tilastoitu tai tutkittu, eikä aihetta käsitteleviä mielipidekirjoituksia ollut aineistossa ainuttakaan. Tiedon kerääminen aiheesta olisi tärkeää, jotta ongelmiin voitaisiin puuttua ajoissa. Myös oppilaiden omat kommentit koulukiusaamisen katkeamisesta etäopetuksen ajaksi puuttuivat kokonaan aineistosta.

3.2.3 Opetustavan muutoksesta hyötäneet oppilaat

Oletukseni oli, että osa heikoimmin lähiopetuksessa menestyvät pärjäisivät paremmin etäopetuksessa. Odotin tämän näkyvän myös mielipidekirjoituksissa. Etäopetuksen alun jälkeen aiheesta muodostuikin mielipidekirjoitusten ketju Helsingin Sanomiin. Lopulta aihetta käsiteltiin yhteensä noin kymmenessä mielipidekirjoituksessa.

Keskustelun aiheesta aloitti Helsingin Sanomissa mielipidekirjoitus nimimerkillä ”Ryhmä neurokirjon oppilaiden vanhempia”. Kirjoituksessa käsiteltiin sitä, miten moni oppilas kukoistaa, kun perinteinen koulunkäynnin aiheuttama kuormitus on poissa. Kirjoittajat halusivat korostaa sitä, että etäopetuksesta eivät hyödy vain koulukiusatut, vaan myös esimerkiksi neurokirjon oppilaiden perheissä on iloittu etäopetuksesta.

Neurokirjon oppilaan toimintakyky on nyt kokonaan oppimisen käytössä. Etäkoulutyössä identiteetti on kohentunut ja itsetunto vahvistunut. Sosiaaliset taidot ja kyvyt toimia ryhmässä ehtivät kyllä kehittyä omaan tahtiin, neurokirjon ihmisellä joskus vuosia myöhemmin kuin muilla keskimäärin. Näitä taitoja voi oppia muuallakin kuin tuhannen oppilaan koulussa. (HS20)

Samoihin aikoihin neurokirjoa käsitelleen mielipidekirjoituksen kanssa julkaistiin lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen mielipidekirjoitus. Pekkarinen pohti mielipidekirjoituksessaan, voisiko tulevaisuudessa etäopetus olla mahdollista sellaisille oppilaille, jotka selvästi hyötyvät siitä ilman että kaikilta oppilailta odotetaan samaa. Pekkarinen kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan seuraavasti:

On myös lapsia ja nuoria, joille kriisiaika tuo helpotuksen. Sosiaalisia tilanteita pelkääville, lapsiryhmässä kiusatuille ja hälinästä häiriintyville kotihoito ja etäopetus ovat tuoneet rauhan. Kriisin jälkeen on hyvä tarkastella, onko kaikkia lapsia pakko puristaa samaan muottiin. Joillekin lapsille kotihoidon ja etäkoulun kaltaiset järjestelyt voivat olla toimivampia ratkaisuja. (HS22)

Pekkarisen kirjoitus sai nopeasti aikaan muutaman keskenään eriävän vastineen. Vastineissa peräänkuulutettiin etäopetuksen vakiinnuttamista lainsäädäntöön sekä rahoituksen turvaamista, toisella laidalla taas puolustettiin kaikkien lasten oikeutta lähiopetukseen.

Sen sijaan lasten mielenterveydelle haitallinen on lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen kirjoituksesta välittyvä näkemys, että ”sosiaalisia tilanteita pelkääville, lapsiryhmässä kiusatuille ja hälinästä häiriintyville” kotihoito ja etäkoulu voisivat olla ”toimivampia ratkaisuja”. Päinvastoin: kaikilla lapsilla tulisi olla oikeus varhaiskasvatuksen ja koulun tarjoamiin mahdollisuuksiin oppia sosiaalisia ja tunnetaitoja ikätovereiden seurassa turvallisten, ammattitaitoisten aikuisten tuella. Jos lapset, jotka eivät ilman tukea viihdy tai pärjää päiväkodissa tai koulussa, siirretään kotiin, vähennetään heidän mahdollisuuksiaan tasapainoiseen, kokonaisvaltaiseen biopsykososiaaliseen kehitykseen. Samalla kouluun jäävät lapset saavat vähemmän tilaisuuksia opetella muiden huomioimista sekä suvaitsevaisuutta ja joustavuutta ihmisten erilaisia ominaisuuksia kohtaan. Pekkarisen kanssa olen samaa mieltä siitä, että ”on hyvä tarkastella, onko kaikkia lapsia pakko puristaa samaan muottiin” – mutta ei vain kriisin jälkeen vaan jatkuvasti. Psykykkisen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta oikea ratkaisu lasten erilaisten ominaisuuksien ja mahdollisten vaikeuksien huomioimiseen ei kuitenkaan ole etäkoulu. (HS28)

Kantaa tilanteeseen otti myös ADHD diagnoosin saanut opettaja, joka kertoi ymmärtävänsä hyvin niitä oppilaita, jotka kokevat etäopetuksessa keskittymisen helpommaksi kuin isoissa kouluissa ja luokissa.

Oppitunneissakin on tolkkua, kun yksi puhuu kerrallaan enkä altistu lukuisille samanaikaisille virikkeille. Kun yhteydenpito hoidetaan lähinnä kirjallisesti, jää aikaa miettiä vastauksensa ja muotoilla sanomisensa ihan eri tavalla kuin 25 nuoren ihmisen ympäröimänä. (HS23)

Yhteistä mielipidekirjoituksissa oli kuitenkin se, että kirjoittajat näkivät etäopetukseen siirtymisen nostaneen erilaisten oppilaiden tarpeita yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kirjoittajat olivat myös samoilla linjoilla siitä,

että kaikille oppilaille pitäisi pystyä tarjoamaan sellaista opetusta, joka on heille itselleen ominaisinta ja vastaa parhaiten heidän tarpeisiinsa. Mieliopidekirjoittajien näkemykset erosivat kuitenkin siinä, miten jatkossa etäopetusta voisi tai tulisi hyödyntää. Suurin osa mieliopidekirjoittajista kannatti mahdollisuutta jatkossa hyödyntää etäopetusta ja näin laskea oppilaiden kokeman kuormituksen ja vaatimusten tasoa.

Kouluissamme on suuri joukko oppilaita, joille koulu ei suinkaan ole turvallinen ympäristö ja joille paluu lähiopetukseen merkitsee palaamista turvallisesta opiskeluympäristöstä ympäristöön, jossa oleminen on lähinnä selviytymistä. On paljon koulukiusattuja, introvertteja ja erilaisesta rytmistä hyötyviä oppilaita, joille tämä aika on tarjonnut tilaisuuden nähdä itsensä ja oppimismahdollisuutensa aivan uudessa valossa. Vika ei olekaan ollut heissä vaan lähikoulun oppimisympäristössä ja ehkä jopa koulujärjestelmässä ja sen tietyntlaisissa vaatimuksissa. Kaikilla oppilailla on oikeus opetukseen ja kaikilla oppilailla on oikeus saada opetusta siihen parhaiten soveltuvassa ympäristössä. Valitettavasti osalle oppilaista paras ympäristö ei ole koulun lähiopetus. (HS25)

3.3. Opettajien työkuva – pelkoa, kritiikkiä ja kehuja

Opettajan näkökulmasta tilanne on myös melko epätoivoinen. Työpäivät venyvät helposti kymmentuntisiksi. Työpäivien jälkeen on silti olo, ettei ole tehnyt kaikkea tarvittavaa oppilaiden tukemiseksi.

Helsingin Sanomat 1.4.2020 ”Väsytynyt luokanopettaja”

Opettajat olivat ammattiryhmänä hyvin aktiivisia mielipidekirjoittajia. Aineistoon kertyi 45 opettajien laatimaa mielipidekirjoitusta. Kirjoituksia kertyi ajallisesti eniten loppukeväälle 2020, jolloin siirryttiin lähiopetukseen kahdeksi viikoksi ennen kesälomaa. Suurin osa opettajien kirjoituksista julkaistiin nimimerkillä aiheiden henkilökohtaisuuden takia.

Mielipidekirjoitusten pohjalta vaikutti siltä, että opettajan rooli etäopetuksen aikana oli monille epäselvä. Etäopetuksen myötä kodin ja koulun rajat käytännössä katosivat, kun opetus siirtyi kotioloihin. Tämä kirvoitti aiheesta mielipidekirjoituksia, joissa kritisoitiin opettajia ja kouluja siitä, miten etäopetuksen järjestäminen uuvuttaa jo muutenkin koronan takia raskaassa tilanteessa olevia vanhempia. Monet vanhemmat kokivat mielipidekirjoitusten perusteella toimivansa etäopetuksessa opettajina lapselleen. Näille kirjoituksille ilmestyi useita vastineita, joiden kirjoittajina toimivat opettajat, rehtorit, OAJ:n johto ja esimerkiksi opetusministeri Li Andersson. Näissä vastineissa tuotiin esiin, että etäkoulu ei tehnyt vanhemmista opettajia, vaan pedagoginen vastuu on edelleen opettajalla ja etäkoulun käytäntöjen muotoutuminen vaatii kaikilta joustavuutta ja kärsivällisyyttä.

On selvää, että kotona opiskeleva lapsi tai nuori tarvitsee vanhempien tukea sekä koulunkäyntiin että muuhun sopeutumiseen poikkeustilanteessa, mutta vanhemman tehtävä ei silti ole siirtyä opettajaksi. Vastuu opetuksesta ja oppimisen tuesta on yhä kouluilla ja opettajilla, vaikka opetuksen tavat ja välineet ovat muuttuneet. Opettajat kantavat pedagogisen vastuunsa ja toimivat ammattietäikkänsä ohjaamina myös muuttuvissa tilanteissa. (HS5 Kirjoittaja on Opetushallituksen pääjohtaja Olli-Pekka Heinonen)

Mielipidekirjoituksissa ilmeni, että opettajilla oli selvä huoli niistä oppilaista, joille etäopetus oli vaikeaa. Opettajien mielipidekirjoituksissa tuotiin esiin, että näiden nuorten kohdalla korjausliikkeet etäopetuksen aikaisille oppimisvajeille ovat vasta aluillaan ja vaativat tulevaisuudessa paljon työtä ja resursseja. Opettajat

luonnollisesti pohtivat myös resurssien järjestämistä, varsinkin jos edessä on taloudellisia leikkauksia koronapandemian seurauksena.

Mielipidekirjoituksissa tuotiin esille myös oppiaineiden eriarvoistuminen etäopetuksen aikana. Erityisesti Aamulehdessä julkaistiin opettajien mielipidekirjoituksia, joissa kauhisteltiin taide- ja taitoaineiden asemaa etäopetuksessa. Opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että joidenkin kuntien suunnitelma lomauttaa taide- ja taitoaineiden aineopettajia etäopetuksen ajaksi oli huono. Mielipidekirjoituksissa tuotiin esiin taide- ja taitoaineiden hyvinvointia lisäävä ja arjen kuormitusta vähentävä vaikutus. Opettajien yhteinen kanta asiaan oli, että kriisin aikana taide- ja taitoaineiden rooli korostuu entisestään ja että oppiaineita ei voi jättää pois taloudellisista syistä, eikä säästötoimien tulisi alkaa opettajien lomauttamisilla.

3.3.1 Tunnollisuuden riskinä uupumus

Mielipidekirjoituksista ilmeni, että monet opettajat kokivat etäopetuksen kuormittavaksi. Oppitunnit piti suunnitella uudelleen ja usein omasta kodista käsin ja vapaa-ajalla. Etäkouluun siirtyminen toi mukanaan valtavan työmäärän opettajille ja samalla kodit kritisoivat sitä, että opettajat eivät tee tarpeeksi ja vastuu oppitunneista on sysätty koteihin. Monet mielipidekirjoittajat toivat kuitenkin esiin opettajien uupumisen uuden tilanteen edessä ja heidän saamansa kritiikin kuormittavuutta. Opettajat kertoivat työpäivien pitenemisestä, joka johtui muun muassa siitä, että he koittivat ottaa yhteyttä oppilaisiin, joita eivät päivän aika olleet tavoittaneet. Kirjoittajat kertoivat, miten yritys saavuttaa opetussuunnitelman tavoitteet etäopetuksessa ja lähiopetuksen haasteellisissa olosuhteissa heikentää opettajien jaksamista.

Työskenneltäessä etä- tai lähiopetuksessa menetetään jatkuvasti aikaa varsinaisesta opetussuunnitelman mukaisesta opetuksesta, koska aika menee esimerkiksi yhteysongelmien ja tehostetun hygienian ylläpitämiseen yhden vesipisteen voimin. Tämän lisäksi epidemiatilanteen ohjeistukset rajoittavat opettajan monipuolisia pedagogisia menetelmiä oppilaiden oppimisen tueksi. Työskentelytavat yksipuolistuvat ja inhimilliset kohtaamiset vähentyvät, jolloin opetuksen laatu kärsii väistämättä. Näissä haasteellisissa olosuhteissa, opetukseen käytetyn ajan vähentyessä ja riisutuissa oppimisympäristöissä, tulisi saavuttaa samat opetussuunnitelman tavoitteet. Tehtävä on mahdoton.– Päättäjien on hyvä todeta ääneen, ettei opetussuunnitelmien mukaisia tavoitteita ole mahdollista saavuttaa nyt koronavirustilanteesta johtuvien rajoitusten vallitessa. (TS40)

Opettajat yleisesti mielletään varsin tunnolliseksi ammattiryhmäksi. Jos tämä oletus pitää paikkansa, se selittää miksi uusi tilanne saattaisi johtaa uupumiseen ja väsymiseen. Mielipidekirjoittajien mukaan erityisen uuvuttavaa etäopetuksessa oli se, että etäkoulun kestosta ja jatkosta ei ollut tarkkaa tietoa, tunnit tuli suunnitella uudelleen ja täysin uusien keinoin, sekä uusien sovellusten oppiminen ja tiedon siirto lapsille ja näiden vanhemmille. Mielipidekirjoittajista moni oli sitä mieltä, että seurauksena voi olla ”laajamittainen uupuminen mahdollittoman edessä”.

Opettajien uupumisesta on paljon yhteiskunnallista puhetta ja kirjoittelua viimeisen kymmenen vuoden ajalta. Etäopetukseen siirtymisen ei odoteta helpottaneen tilannetta. OAJ:n kyselyn mukaan yli 70 % opettajista kertoi kärsivänsä erilaisista uupumusoireista joulukuussa 2020 (Honkalo, 2021). Tutkimuksen mukaan koronakevät 2020 lisäsi uupumisriskissä olevien opettajien määrää ja laski opettajien ja rehtoreiden innostusta työhön. (Salmela, Upadyaya, Hietajärvi, 2020). Mielipidekirjoituksissa käsiteltiin jonkin verran sitä, mitä tämä tulee tulevaisuudessa merkitsemään opettajille ja suomalaiselle opettajuudelle. Huolena oli muun muassa se, että opettajien siirtyminen muihin töihin, tai että opettajakoulutukseen ei enää hakeudu opiskelijoita samaan tapaan kuin ennen, koska työkuva nähdään niin raskaana ja uuvuttavana.

Opettajat kokivat uuvuttavana yhteydenpidon sellaisiin vanhempiin, jotka eivät olleet tyytyväisiä etäopetuksen laatuun. Kirjoituksissa korostui, että vanhempien kiukku lisää opettajien kokemaa stressiä entisestään, mikä taas saattaa näkyä etäopetuksen laadun heikkenemisenä.

Työpäivät venyvät helposti kymmentuntisiksi. Työpäivien jälkeen on silti olo, ettei ole tehnyt kaikkea tarvittavaa oppilaiden tukemiseksi. Osalta vanhemmista tulee valtavat määrät kiitosta etäopetuksen toteuttamisesta ja toisilta tunteiden ja toiveiden täyttämiä Wilma-viestejä, joiden sanoma on vahvasti se, että etäopiskelu on lapselle liikaa eivätkä vanhemmat jaksa tai ehdi tukea lasta riittävästi. – Luin ensimmäisen kerran vasta nyt viikonloppuna (HS 28.3.), että opetusministeri Li Andersson (vas) kehottaa olemaan itselleen armollinen ”jos ei esimerkiksi kaikkia opetussuunnitelman tavoitteita pystytä nyt pilkulleen noudattamaan”. Tuo lausahdus on ensimmäinen askel siihen, että me opettajat saisimme höllätä, antaa armoa ja tyytyä vähempään. (HS12)

3.3.2 Huoli omasta terveydestä

Lähiopetuksen alkaessa etäopetuksen jälkeen, moni opettaja oli huolissaan omasta fyysisestä ja psyykkisestä terveydestään. Mielipidekirjoituksissa oli useita kannanottoja opettajien ammattiryhmän turvallisuudesta koronaepidemian aikana. Tällaisia kirjoituksia aineistossa oli 19.

Opettajien huoli omasta ja läheisten terveydestä oli ymmärrettävää, koska opettajat saattavat kohdata työssään satojakin ihmisiä päivittäin. Mielipidekirjoituksissa tuotiin esiin, että tartuntojen ehkäisyssä ainoa toimi jota opettajat pystyivät itse toteuttamaan, oli lähinnä käsien pesu ja maskien käyttö. Turvavälien pitäminen ei monessakaan kouluympäristössä ollut käytännössä mahdollista ja lasten oma huolehtiminen hygieniasta ja turvaväleistä oli kyseenalaista.

Turun yliopiston tartuntatautitilaston pohjalta laatiman raportin mukaan, opettajilla ei kuitenkaan ole ollut ammattikuntana niin paljon tartuntoja, kuin mitä julkisen keskustelun pohjalta olisi voinut olettaa (Helsinki Graduate School of Economics, 2021). Mielipidekirjoituksissa ilmeni kuitenkin, että tämä ei poistanut huolta esimerkiksi muuntoviruksien mahdollisuudesta ja seurauksista. Opettajat selvästi kokivat olevansa eturintamassa. OAJ otti asiaan laajasti kantaa ja vaati Suomen hallitusta huolehtimaan, että opettajat voivat tehdä työtään turvallisesti. OAJ:n nimissä julkaistiin myös kolme mielipidekirjoitusta aiheeseen liittyen.

Miksi kukaan ei tunnu muistavan, että kouluissa on kymmeniätuhansia aikuisia, jotka pakotetaan altistumaan virukselle? Koulujen aikuisten joukossa on runsaasti riskiryhmään kuuluvia. Riskiryhmään kuuluvan opettajankin olisi syytä pysyä karanteenissa. Sen sijaan hänen olisi siirryttävä satojen ihmisten keskelle hyvin läheisiin kontakteihin ilman minkäänlaista suojaruustusta virusta hakemaan. Etäkoulu toimii nyt hienosti. Vaikka oppilaistani lämpimästi välittävänä opettajana kaipaankin heitä kovasti, lyhyt heidän kanssaan vietetty aika ei ole minulle tärkeämpi kuin oma terveyteni ja henkeni. (HS27)

Useat opettajat kertoivat mielipidekirjoituksissaan rakastavansa työtään ja kokevansa sen tärkeäksi ja mielekkääksi. Juuri tämän takia heidän ehkä oletetaankin palaavan lähiopetukseen kiitollisina ja tyytyväisinä, ilman pelkoa tai vastalauseita. Näin ei luonnollisestikaan ollut, vaan opettajat ilmaisivat olevansa huolissaan omasta terveydestään.

Ymmärrän toki, että koulut ovat käteviä koe-eläinlaboratorioita, joista tartuntaketjut on helpompi jäljittää kuin satunnaisesta ravintolasta tai puistosta. Opettajuus on ”kutsumusammatti”, mutta kutsumukseni ei koske sitä, että toimisın viruslaboratorion koe-eläimenä. Rakastan työtäni ja teen

sitä täydestä sydäimestäni. Oppilaani ovat minulle aidosti tärkeitä. Rakastan kuitenkin myös itseäni ja perhettäni. Sanonta ”haudassa ehtii levätä” tuntuu tässä tilanteessa kammottavan osuvalta, jos koulujen avauduttua palkkiona siitä on paikka teho-osastolla tai pahimmassa tapauksessa ruumisarkussa – kuulunhan riskiryhmään. Riskiryhmään kuuluu myös pieni lapseni, jolla on oikeus äitiinsä, joka ei ole teho-osastolla. (HS35)

Mielipidekirjoituksissa ilmeni myös, että opettajat kokivat olevansa vailla vaikutusmahdollisuuksia, kun päätöksiä etäopetuksen lakkauttamisesta ja lähiopetukseen siirtymisestä tehtiin. Kirjoittajat toivat esiin ajatuksia siitä, miten he joutuivat tukemaan päätöksiä, joiden oikeellisuudesta eivät itsekään olleet varmoja, tai jotka olivat heidän mielestään selvästi väärin. Tällaiseksi tekijäksi nousi erityisesti lähiopetukseen palaaminen, jonka monet opettajat näkivät turhana riskinä varsinkin keväällä 2020, kun kesälomaan oli aikaa enää muutama viikko.

Kun rokotejärjestystä alettiin suunnittelemaan, puhuttiin tiettyjen riskialttiiden ammattiryhmien rokottamisesta. Opettajat eivät kuitenkaan ammattinsa puolesta kuuluneet niihin, jotka saisivat rokotteen ensimmäisten joukossa. Tämä nostatti joissakin opettajissa närää. Kirjoituksissa vedottiin muun muassa siihen, että Unicef on suositellut opettajien rokottamista ensimmäisten joukossa (Unesco, 2021) ja OAJ:n kannanottoon (Eronen, 2021). Toisaalta myös eriäviä mielipiteitä tuotiin esiin:

Entisenä opettajana minua harmittaa, että koko opettajakunta on OAJ:n johdolla leimautumassa itsekkääksi rutisijajoukoksi. – Opettajat ja koululaiset eivät ole se joukko, joka on suurimmassa vaarassa, mistä kertoo niin kotimaiset kuin ulkomaisetkin kokemukset taudin tarttuvuudesta tässä ryhmässä. Suomessa työskentelee suurin osa työikäisistä normaalisti, vain osalla on mahdollisuus etätyöskentelyyn. Kaikilla näillä on mahdollisuus saada tartunta, ja myös heillä on perheet. (AL23)

3.3.3 Onnistumisia uuden edessä

Siinä missä joillakin opettajilla oli vaikeuksia etäkoulun kanssa, toisille etäopetukseen siirtyminen oli helpotus. Monet kokivat, että etäkoulu toi mukanaan rauhaa ja järjestystä, sekä mahdollisti erilaisen yhteydenpidon ja opettamisen.

Nykyajan koulussa on paljon hälinää ja rauhattomuutta, ja tavallisen työpäivän jälkeen olen lähes aina lopen uupunut. Etäkoulu on ollut minulle hermolepoa monestakin syystä. Vihdoinkin opettajien kokouksiin on tullut tolkkua ja järjestystä, kun niiden kesto on lyhentynyt, rehtori hoitaa puhumisen ja muut puhuvat vain yksi kerrallaan ja harkiten eivätkä hölise mitä sattuu. Saan myös syödä lounasta ja juoda kahvia oman kotini hiljaisuudessa enkä opettajainhuoneen desibelimyrskyssä. Oppitunneissakin on tolkkua, kun yksi puhuu kerrallaan enkä altistu lukuisille samanaikaisille virikkeille. Kun yhteydenpito hoidetaan lähinnä kirjallisesti, jää aikaa miettiä vastauksensa ja muotoilla sanomisensa ihan eri tavalla kuin 25 nuoren ihmisen ympäröimänä.
(HS23)

Etäopetuksen nähtiin mielipidekirjoituksissa myös kannustaneen digiloikkaan ja oman ammattitaidon kehittymiseen. Tampereen ja Helsingin yliopistojen yhteistutkimuksen mukaan peruskoulun opettajista 94 % arvioi oman digitaalisen osaamisensa kehittyneen poikkeusolojen aikana ainakin hieman. Peräti 69%, eli yli kaksi kolmasosaa opettajista, uskoi poikkeusajan digiopetuskokemuksen vaikuttavan koronapandemian jälkeiseen opetukseen. Parhaiten etäopetuksesta näyttävät selvinneen sellaiset koulut ja opettajat, jotka olivat kehittäneet osaamistaan ja tehneet jo oman digiloikkansa. (Lonka, 2020, 173.)

Opettajilta tuli kiitosta tieto- ja viestintätekniikan hankintoihin panostamisesta ennen pandemiaa. Jos laitteita ei olisi ollut saatavilla kouluista, olisi etäopetus ollut monin paikoin mahdotonta. Toisaalta ongelmaksi olivat nousseet ohjelmat ja laitteet, joita ei oltu suunniteltu etäopetukseen, mutta olivat nyt ainut keino opetuksen toteuttamiseen.

Koulumaailmassa muutama vuosi sitten aloitettu digiloikka ohjasi kaikkia alan toimijoita hankkimaan osaamista ja laitteita, joiden varaan on nyt korona-aikana pystytty siirtämään merkittävä osa opetuksesta ja ohjauksesta. (TS30)

Useissa mielipidekirjoituksissa keuhuttiin opettajien jaksamista ja ammattitaitoa kriisin keskellä ja haluttiin kannustaa kaikkia antamaan opettajille työrauha ja kiinnittämään huomiota heidän jaksamiseensa. Valtaosa

opetusta koskevista mielipidekirjoituksista oli opettajien ammattikuntaa kohtaa positiivisia siinä mielessä, että heidän nähtiin tekevän parhaansa uudessa tilanteessa ja niillä resursseilla, jotka ovat olleet saatavilla.

Luettuani mielipidekirjoituksen "Etäopetusta on saatava yhdenmukaisella tavalla" (TS33) halusin kertoa toisenlaisen esimerkin etäopetuksesta, sellaisen mihin muidenkin pitäisi pyrkiä. – Oppilaat ovat pystyneet kysymään ja keskustelemaan opettajien kanssa reaaliaikaisesti ja läksyt on lähetetty opettajalle sähköisesti. Myös kokeet on pystytty pitämään aikataulun mukaisesti, opettajat ovat hienosti muokanneet kokeita niin, että ne pystytään pitämään valvomatta materiaalin käyttöä. Myös liikuntatunnit on pystytty pitämään etäyhteyden avulla. Tämä tietysti vaatii myös ajantasaiset laitteet kaikille oppilaille, mikä Turussa toteutuu. Tämä on myös sellainen asia, että sitä ei missään nimessä voi jättää vanhempien vastuulle hankkia. Useamman koulun ja useamman etäopetusjakson jälkeen olen erittäin tyytyväinen opetuksen suhteen. Nyt syksyllä etäopetukseen on pystytty siirtymään päivän varoitusajalla ilman, että opetus on siitä kärsinyt. (TS34)

3.4 Koulun ja kodin yhteistyö ja viestintä korostuvat

Kriisitilanne paljastaa, millaista kodin ja koulun yhteistyö on ollut ennen poikkeuksellista tilannetta. Jos yhteistyö on rakennettu hyvälle pohjalle, on asioiden hoitaminen helpompaa kriisitilanteessa.

Turun Sanomat 24.4.2020 Ulla Siimes, Teemu Hassinen

Mielipidekirjoitukset kodin ja koulun yhteistyön tärkeydestä painottuivat usein vanhempien ja opettajien väliseen dialogiin ja vastineisiin. Vanhempien mielipidekirjoituksissa opettajat saivat runsaasti kiitosta siitä, miten hienosti etäkouluun siirtyminen oli toteutettu ja miten mielikuvituksellisesti oppitunteja oli osattu järjestää etänä. Opettajat taas peräänkuuluttivat armeliasuutta niin omalle ammattikunnalleen, oppilaille kuin vanhemmillekin. Opettajien kirjoituksissa pyydettiin huoltajilta, oppilailta ja opettajilta sopeutumiskykyä ja aikaa sekä korostettiin yhteistyössä toimimisen tärkeyttä ja asennetta, että ”tästäkin selvittää yhdessä”.

Tärkeässä asemassa yhteistyön toimivuudessa nähtiin myös kodin ja koulun välinen viestintä. Hidas tai olematon reagointi viranomaisilta ja koululaitoksilta ahdisti sekä vanhempia että opettajia, jotka kokivat, että he eivät saa tarpeeksi ajankohtaista tietoa etäopetuksen kestosta ja kouluissa olleista tartuntatapauksista. Mielipidekirjoituksissa muutama huoltaja peräänkuulutti muun muassa sivistystoimen johtajuutta kriisitilanteessa sekä optimistisempaa asennetta ja ajantasaisempaa viestintää. Osa mielipidekirjoittajista koki viestinnän selvästi negatiivisävytteiseksi ja julistavan jonkinlaista epäonnistumista jo ennen kuin etäopetus oli päässyt kunnolla vauhtiin.

Kaiken epävarmuuden keskellä ihmisten on voitava luottaa siihen, että asioista kerrotaan mahdollisimman avoimesti ja että tilanteesta välittyvä kuva on todenmukainen. Avoin, kattava ja mahdollisimman nopea tiedottaminen ovat avainasemassa, etteivät huhut ja väärät tiedot leviä. Avoimuus on omiaan lisäämään luottamusta viranomaisiin ja kasvattamaan kriisitietoisuutta. Kun tietää, että myös omalla lähialueella esiintyy tartuntoja, ei voi tuudittautua ajatukseen, että uhka on jossain muualla. Se toivottavasti kannustaa entistä tiukemmin noudattamaan rajoituksia.

(AL66)

Tilanne oli mielipidekirjoitusten perusteella hyvin ristiriitainen myös opettajille, jotka joutuivat ilmeisen usein kuulemaan vanhemmilta palautetta etäopetuksen kuormittavuudesta ja perheiden jaksamisesta. Opettajat halusivatkin selvästi omissa mielipidekirjoituksissaan tuoda esiin, että kotien ja huoltajien hätähuudot on kuultu ja peräänkuuluttivat molemmin puoleista armollisuutta, joustavuutta, ymmärrystä ja yhteistyötä etäopetuksen aikana.

Opettajan näkökulmasta tilanne on myös melko epätoivoinen. Työpäivät venyvät helposti kymmentuntisiksi. Työpäivien jälkeen on silti olo, ettei ole tehnyt kaikkea tarvittavaa oppilaiden tukemiseksi. Osalta vanhemmista tulee valtavat määrät kiitosta etäopetuksen toteuttamisesta ja toisilta tunteiden ja toiveiden täyttämiä Wilma-viestejä, joiden sanoma on vahvasti se, että etäopiskelu on lapselle liikaa eivätkä vanhemmat jaksa tai ehdi tukea lasta riittävästi. (HS13)

Me opettajat yritämme tehdä parhaamme. Ottakaa yhteyttä ja kysykää, niin asiat selviävät. Pitäkää huolta koululaistenne rutiineista ja kysykää koulunkäynnin sujuvuudesta, mutta älkää vaatiko liikoja. Auttakaa niin paljon kuin voitte ja pystytte, mutta tässäkin täytyy antaa armoa itselleen, jos voimat alkavat loppua. Poikkeukselliset ajat vaativat poikkeuksellisia tekoja. Ja ennen kaikkea – muistakaa huolenpito, ymmärtäväisyys ja hellyys koululaistenne kanssa. Se riittää pitkälle. (TS6)

Huonoksi koettu yhteistyö ja viestintä koulujen ja kotien välillä näkyi myös opettajien mielipidekirjoituksissa, joissa kerrottiin huoltajien turhautumisen ja väsymisen purkautuvan opettajaan. Opettajat toivat kirjoituksissaan myös usein esiin toiveensa, että huoltajat olisivat yhteydessä opettajaan tai kouluun, jos kokevat etäopetuksen kuormittavan kotia tai oppilasta liikaa.

Käsityö, kuvaamataito ja liikunta ovat ihan oma lukunsa, kun opettaja yrittää miettiä, mitä tarvikkeita kotoa löytyy. Yhteen tehtävään tarvittiin sanomalehteä, ja jo tuli yhden kotoa kiukkuinen viesti, ettei heiltä löydy sanomalehtiä. Ja monta huutomerkkiä perässä. – Jotta hommasta selvittäään edes jotakuinkin kuivin jaloin, vanhempien ja opettajien tulee puhalttaa yhteiseen hiileen. Jos ei ehdi, jaksa tai osaa, se taho, johon pitää olla yhteydessä, on lapsen opettaja. Me emme ole selvänäkijöitä emmekä välttämättä tiedä tarkasti lapsen kotiooloja. Emme tiedä, miltä asiat tuntuvat kodin näkökulmasta. Opettajan haukkuminen sosiaalisessa mediassa ei auta asiaa – tämäkin on ehditty jo kokea. (HS12)

Mielipidekirjoituksissa pohdittiin myös sitä, kuka on vastuussa lapsista etäkoulupäivän aikana, kun opettaja ei ole fyysisesti läsnä valvomassa lasta ja hänen tekemisiään ja vanhemmat ovat omissa töissään. Opettajan

rooli tuntui olevan epäselvä monelle kirjoittajalle, varsinkin keväällä 2020, kun laajamittainen etäopetus oli vielä uutta.

Haluan selvän vastauksen: kuka seuraa huono-osaisten lasten päiviä, viikkoja ja kuukausia karanteenissa? Kuka tietää, saavatko he edes joka päivä ruokaa, ovatko he turvassa ja ilman kovaa pelkoa ja ahdistusta? Miten jaksaa keskittyä koulutehtäviin ristiriitaisissa oloissa? Koululaitos on mahtava tekijä lapsen kasvamisessa, se opettaa suojelee ja huolehtii. Onko nyt opettajan tehtävä katsoa, että jokainen hänen oma oppilaansa on kunnossa etäyhteyden päässä? Onko riskiperheiden lapsista aiottu huolehtia millään luotettava tavalla erityisesti? (TS9)

3.4.1 Huoltajilta kiitosta ja kauhistelua

Etäopetus sai ymmärrettävästi vanhemmilta osakseen niin risuja kuin ruusujakin. Vanhemmat olivatkin hyvin aktiivinen kirjoittajaryhmä ja toivat etäopetusta koskevaan keskusteluun mukaan oppilaiden ääntä, joiden mielipiteet jäivät muuten helposti yhteiskunnallisen keskustelun ulkopuolelle. Huoltajien mielipidekirjoituksissa puitiin myös jonkin verran rajoitusten oikeellisuutta ja tarpeellisuutta. Varsinkin maaliskuussa 2020 heti etäopetukseen siirtymisen jälkeen, huoltajat vaikuttivat mielipidekirjoitusten perusteella olevan yksimielisiä siitä, että etäopetus oli kaikessa kuormittavuudessaan aiheellinen tartuntojen ehkäisemiseksi. Erimielisiä kirjoituksia ilmaantui, kun yhteiskunnallinen keskustelu alkoi painottua koskemaan lähiopetukseen siirtymistä etäopetusjakson jälkeen. Tällöin huoltajien kannanotot mielipidekirjoituksissa jakaantuivat puoltaviin ja vastustaviin sen mukaan, miten turvalliseksi kouluun paluu nähtiin ja toisaalta kuinka kuormittavaa ja eristävää etäopetus oli perheille ja oppilaille ollut. Kouluihin paluuta huoltajat perustelivat erityisesti lasten hyvinvoinnilla ja sosiaalisilla suhteilla.

Monet huoltajien kommentteista antoivat kiitosta opettajille ja koulun henkilökunnalle. Huoltajat kiittivät kouluja erityisesti nopeasta mukautumisesta ja viestinnästä etäkoulun toteuttamisessa. Opettajat saivat kiitosta ammattitaitoisuudesta ja luovuudesta tilanteessa, jossa tunnit piti muuttaa ripeällä aikataululla etäopetukseksi.

Kiitos opettajat etäopiskelun järjestelyistä haastavana aikana! Erityiskiitos sille ysihuokan matematiikan opettajalle, joka saa juroimmankin teinipojan hymyilemään ja iloisella mielellä opiskelemaan etänä, kun videoruutuun tulee aina välillä vilkuttelemaan opettajan taaperoikäinen lapsi ja tunnin keskeyttää hetkellisesti opettajan tietokoneen näppiksen yli kävelevä kissa. (TS16)

Huoltajat toivat mielipidekirjoituksissaan esille myös opettajan ammatin tärkeyden ja arvostuksen. Vallitsevassa tilanteessa arvostus opettajien ammattitaitoa ja työtä kohtaan nähtiin yleisesti huoltajien mielipidekirjoituksissa nousseen. Etäopetukseen siirtyminen oli tuonut koulut uudella tavalla koteihin ja huoltajat saivat mahdollisuuden nähdä uuden puolen nykypäivän koulumaailmasta ja opettajan työstä.

Vanhemmat ovat lähietäisyydeltä saaneet aavistuksen, mitä kouluissa oppitunneilla tapahtuu ja miten nykyisin opetetaan. Kommenteista päätellen arvostus opettajien ammattitaitoa kohtaan on kasvanut. Tämän kevään jälkeen toivottavasti kukaan ei enää ajattele lapselleen yksilöopetusta vaatineen isän tavoin. Kun opettaja totesi isälle, ettei kirvesmieskään tekisi vapaa-ajallaan palkatta töitä, isän vastaus oli yksiselitteinen: ”Hän onkin ammattimies.” (TS14)

Sen lisäksi että arvostus opettajien ammattia ja työnkuvaa kohtaan vaikutti kasvaneen etäopetuksen myötä, huoltajien mielipidekirjoituksissa arvostettiin myös ammatin monimuotoisuutta. Opettajat ovat usein ammattinsa puolesta niitä, jotka huomaavat oppilaiden ja perheiden ongelmat ensimmäisinä.

Keväällä viranomaiset suosittelivat lapsiperheille kotihoitoa ja etäkoulua. Sekä päättäjinä että itsekin vanhempina olemme ajatelleet paljon niitä perheitä, joissa koronakriisi on lisännyt psyykkistä oireilua, eikä apua ole uskallettu tai osattu hakea tai sitä ei ole ollut riittävästi saatavilla. Olemme kiittäneet muun muassa kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia sekä heidän kanssa yhteistyössä toimivia ammattilaisia erinomaisesta venymisestä koronakriisin keskellä. Monet heistä kohtaavat työssään epäkohtia, jotka jäävät helposti piiloon. (AL56)

Huoltajat jakautuivat mielipidekirjoituksissaan varsin tasaisesti lähiopetukseen palaamisen suhteen. Mielipidekirjoittelu aiheesta oli aktiivista loppukeväästä 2020, jolloin lähiopetukseen siirryttiin kevätlukukauden kahdeksi viimeiseksi viikoksi.

Olen neljän lapsen äiti ja erityisopettaja. Tällä hetkellä seuraan kauhuissani uutisia, kuinka kouluja aiotaan avata toukokuussa muutamaksi viikoksi. Äitinä en aio lapsiani kouluun toukokuussa laittaa, vaikka hallitus kouluja avaisikin, sillä en halua heistä ”koekaniineja” koronalle. Etäopetus toimii hyvin, joten miksi riskeerata lasteni terveys kahden viikon takia?(AL21)

Erityisesti ne kirjoitukset, joissa kerrottiin, että lapsi ei ole suositusten mukaisesti palaamassa lähiopetukseen kirjoittivat useita vastineita, jotka olivat toisinaan hyvinkin negatiivissävytteisiä. Huoltajia, jotka eivät päästäneet lapsiaan lähiopetukseen ennen kesälomalle siirtymistä, nimitettiin muun muassa ”itsekkäiksi rutisijoiksi”.

Minun 7.-luokkalainen lapseni on kouluun menossa, sitä on jo odotettu, etäopetus on toiminut kokemuksemme mukaan laadultaan epätasaisesti. On hyvä tavata kavereitakin. Uskon, että moni vanhempi ei päästä lastaan kouluun. Miten moni lapsi jää tulematta, toivottavasti se uutisoidaan. Ja jälkikäteen myös se, oliko ratkaisu oikea. (TS21)

Muutamassa mielipidekirjoituksessa pelättiin oppilaiden koulumenestyksen kärsivän, jos huoltajat eivät päästä oppilaita palaamaan lähiopetukseen tartunnan pelon takia. Tällöin oppilaille kertyisi mahdollisesti turhia luvattomia poissaoloja, joilla voi olla pahimmillaan kauaskantoisetkin vaikutukset nuoren koulutaipaleella.

Ongelmia voi tulla myös koulun ja kodin intressien yhteensovittamisessa. Osa vanhemmista ei halua lähettää lapsiaan kouluun ennen syyskesää. Kun etäopetusta ei ole tarjolla, poissaoloanomusten määrä voi lisääntyä. Lähiopetuksen avaamisessa on riskejä, jotka on syytä tunnistaa. (TS20)

Etäopetuksessa opettajilla oli usein mahdollisuus järjestää opetus parhaimmalla näkemällään tavalla. Mielipidekirjoituksissa tämä tuli esille alue- ja koulukohtaisina eroina opetuksen tasossa. Aineistossa oli kaikkiaan kymmenkunta mielipidekirjoitusta, jossa huoltajat kritisoivat opettajien tapaa järjestää etäopetusta. Määrä yllätti ja esimerkit opetustilanteiden laiminlyömisestä olivat paikoitellen räikeitäkin. Osa vanhemmista selvästi koki, että opettajat menevät työssään nyt sieltä mistä aita on matalin ja siirtävät opetusvastuun koteihin tai jopa oppilaille itselleen. Osa huoltajista kertoi, että opettajat antavat tehtävät oppilaille kerran päivässä ja kirjalliset vastaukset palautetaan Wilmaan, josta opettaja tarkistaa tehtävät. Huolta herättivätkin erityisesti ne oppilaat, jotka käyvät koulua ilman varsinaista kontaktia opettajaansa tai luokkatovereihin, jolloin oppilaan vastuulle sysätään ”aktiivisen kysyjän rooli”.

Lasten ja meidän vanhempienkin vuoksi sydämestäni toivon, että etäkouluun siirrytään vasta sitten, kun on saatu kaikkia opettajia koskevat velvoitteet ja pakko antaa jokaiselle Suomen koululaiselle etäopetusta yhdenmukaisella tavalla. Eli lukujärjestyksen mukaisesti opettajat pitävät tunnit, opettavat ja ovat koko tunnin ajan tavoitettavissa. – Kyseinen etä"opetuksen" tyyli näkyi omalla lapsellani öisinä kauhukohtauksina ja ahdistuksena. Monella muulla oli vähintään koulukarkuruutta, jonka yleisyydestä tuskin on kattavaa kuvaa, jos opettajat eivät edes tuntien aikana olleet läsnä. (TS33)

Joissakin mielipidekirjoituksissa huoltajat totesivat, että etäopiskelu on passiivista. Kirjoittajat pelkäsivät yhteisöllisyyden kärsivän ja koulutulosten heikkenevän etäopetuksessa, jos oppilaita ei saada motivoitua mukaan opetustilanteisiin.

Nuoret sen sijaan ovat aivan hiljaa. He kertovat olevansa mukana historian, terveystiedon, äidinkielen tai millä tahansa tunnilla. He kuuntelevat kuulokkeet korvillaan ja tekevät tehtäviään. He kuuntelevat, lukevat, kirjoittavat, piirtelevät, syövät ja varmasti edistyvätkin. Mutta he eivät osallistu. He eivät päivän aikana sano sanaakaan. He eivät näy opettajalle – en tiedä, näkyykö opettaja heille. Miksi etäopetus on lamaannuttanut yhteisöllisyyden? Miksi osallistuminen on tullut mahdottomaksi? Opettajat voisivat hyvin yksinkertaisesti pyytää jokaista oppilasta osallistumaan tuntiin avaamalla kameran. Jokaista oppilasta voi kutsua nimellä. Jokaista voi pyytää sanomaan muutaman sanan. Viittaaminen ei ole mahdotonta, ryhmätyöt ovat erittäin mahdollisia, ja yhteinen tekeminen on suotavaa. (HS86)

3.4.2 Kuormittuneet kodit

Vanhempien mielipidekirjoitukset jakautuivat varsin tasaisesti sen suhteen, olivatko ne etäopetusta puoltavia vai koettiin etäopetus epäonnistuneeksi ja kuormittavaksi. Mielipidekirjoituksista on huomattavissa, että etäkouluun siirryttäessä kotiin tulvahtanut informaation määrä kuormitti koteja runsaasti. Aineistosta löytyi 22 mielipidekirjoitusta, joissa tuotiin esiin vanhempien ja kodin kokemaa kuormitusta ja väsymystä etäkoulun aikana.

Mielipidekirjoitusten perusteella monet vanhemmat kokivat etäkoulun uuvuttavan ja kuormittavan kotia kohtuuttomasti. Vanhempien mukaan he ovat ristitulella etäopetuksen, kodinhoidon, koronastressin ja omien etätöidensä kanssa. Sen lisäksi että elämä muuttui nopeasti ja arvaamatta hyvin kotipainotteiseksi, täytyi vielä auttaa etäkoululaista tehtävien, sovellusten ja etäyhteyksien kanssa. Myös huoli oman lapsen jaksamisesta ja pärjäämisestä vaikeutti vanhempien tilannetta ja jaksamista.

Perheemme voimavarat ovat aivan lopussa, kun Wilma tursuaa tehtäviä lapsille. – Tilanne on jo nyt täysin kestämaton. Vaikka koululta sai tietokoneen lainaan kotikäyttöön, meidän vanhempien vastuulla on opettaa sen käyttöä. Wilma tursuaa päivittäin digitehtäviä kaikille eri oppiaineille

liikunnasta lähtien. Koulutehtäviin tarvitaan myös älypuhelimia olettaen, että sellainen on jokaisella omasta takaa. Kotona pientä koululaista on päivittäin ohjattava puhelinkokoukseen, videoklippien ja valokuvien ottoon, sähköpostin lähettämiseen ja tietokoneella kirjoittamiseen. Nämä siis vihko- ja työkirjatehtävien sekä lukemisen ja käsitöiden lisäksi. Perheessämme on kaksi pientä alakoululaista, ja molemmat tarvitsevat tässä kaikessa tukea, ihan jatkuvasti. Lisäksi monet vanhemmat joutuvat tekemään täyttä työpäivää. Samalla valmistamme kaksi lämmintä ateriala, yritämme pitää riskiryhmään kuuluvat vanhempamme sisätiloissa puhelimella tiukasti ohjaten, järjestämme kaupassa käynnit mahdollisimman vähäisellä tartuntariskillä ja koetamme pitää yllä rauhallista tunnelmaa kotona – siinä juuri onnistumatta. En edes haaveile omasta tai parisuhdeajasta. Vanhemmille työpäivät ovat jo nyt yli 14 tunnin mittaisia, lapsillekin pidempiä kuin koulussa. Jos meidän perheemme on aivan ääri rajoilla jo näiden muutamien etäkoulupäivien jälkeen, mikä on tilanne perheissä, joissa on ongelmia? (HS9)

Erityisesti Aamulehden mielipidekirjoituksissa muodostui useamman mielipidekirjoituksen ketjureaktio vanhempien kokemista negatiivisista tunteista etäopetuksen aikana ja keskusteluavun puuttumisesta. Kirjoittajat olivat vanhempia, jotka halusivat tuoda esille, että ”uuteen arkeen” kuuluu myös kielteisiä tunteita ja ne ovat perheille ja huoltajille sallittuja.

Muutokset rasittavat pieniä rutiinikeskeisiä lapsia enemmän kuin ymmärretäänkään. Tämä on hätähuuto. Rakastan lastani kauhean paljon, mutta en juuri nyt pidä hänestä. Saan hetkeksi lohtua siitä, että luulen olevani yksi monista, joilla tällä hetkellä samanlaiset tuntemukset. Mutta koska nämä ovat vaiettuja, lähes häpeällisiä asioita, en saa keskusteluapua kanssaihmisiltä. Juuri nyt kaipaen tukea vanhemmuuteen, Tunnen yksinäisyyttä suuren perheen keskellä. Kaipaen enemmän lohtua, jonkun sanomaan minullekin, kyllä se helpottaa. (AL18)

Kiitos Äiti (AL18) sanoistasi, jotka tarjoavat vertaistukea kaikille muille vanhemmille. Vanhemman vaikeat tunteet lasta kohtaan ovat edelleen asia, josta ei oikein saisi puhua ääneen. Korona-aika vielä koettelee vanhemmuutta uusin tavoin. Epävarmuus, rutiinien murtuminen ja mahdollisesti koettu uhka lisäävät perheiden stressiä entisestään. Perhe on iholla. Kuormitus voi olla kuin pingispallo, joka pompahtaa perheenjäsenestä toiseen, ottaen vielä vähän vauhtia matkalla. Äiti, sinä todellakin olet yksi monista. Kiitos kun muistutat, että vaikeat tunteet ovat väistämätön osa vanhemmuutta. Yhdessä on helpompi muistaa, että näiden vaikeiden – kauheidenkin – tunteiden kanssa, olen silti hyvä vanhempi. (AL22)

Osa mielipidekirjoittajista taas koki, että keskustelu etäkoulun ympärillä on ollut sävyltään hyvin negatiivista. Kirjoituksissa peräänkuulutettiin positiivisempaa viestintää ja nostettiin esiin etäopiskelun onnistumisia ja kotien hyvinvointia poikkeusaikanakin.

Oppilaiden ja huoltajien jaksamista kartoitettiin monin erilaisin kyselyin, joiden tuloksia voitiin tulkita hyvin eri tavoin. Toinen kirjoittaja koki, että ”vankka aineisto osoittaa” etäopetuksen onnistuneen vähintäänkin hyvin, kun taas toiset mielipidekirjoittajat huomauttivat, että laajojen tutkimustulosten mukaan perheissä oltiin etäopetuksen aikana yleisesti jaksamisen äärirajoilla.

Esimerkiksi seuraavat kaksi lainausta ovat mielipidekirjoituksista, jotka ilmestyivät lehdissä samoihin aikoihin, mutta ovat selkeässä ristiriidassa keskenään siitä, oliko etäopetus erilaisten tulosten mukaan ollut onnistunutta vai ei. Molemmat kirjoitukset kuitenkin korostavat yhteistyön tärkeyttä kodin, koulun ja työpaikkojen välillä.

Vankka aineisto osoittaa, että lasten ja nuorten mielestä elämä etäopetuksessa sujunut erittäin hyvin. Mediassa uutiskynnys ei kuitenkaan juuri ylittynyt. On ymmärrettävää, että etäkoulun aikana on oltu huolissaan esimerkiksi päihdeperheiden lapsista ja niin pitää ollakin, mutta miksi unohdetaan kertoa, miten vahva suomalainen perusperhe on? Meillä on hyvin koulutetut vanhemmat, joista suurin osa hoitaa lasten asiat hyvin – jos esimerkiksi työ ei vie kaikkia mehuja. Koronakeväänä, kun perhe on ollut väistämättä ykkönen, suomalainen perhe on näyttänyt todellisen vahvuutensa. Perheissä on jouduttu selviämään toimeentulo- ja terveyshuolista, lasten koulunkäynnistä ja hoidosta, ruuanlaitosta ja muusta samalla, kun on hoidettu omia töitä etänä. Siitä huolimatta perheissä on riideltä merkittävästi vähemmän, kuin tavallisesti! Ehkäpä juuri siksi, että perheillä on kerrankin ollut yhteistä aikaa ja järkevää tekemistä keskenään. (AL37)

Eri järjestöjen lapsille ja perheille tekemät kyselyt osoittavat, että perheissä oltiin jaksamisen äärirajoilla. Poikkeuskevät koetteli myös perheiden taloutta. Syksyn alkaessa lapset palaavat kouluihin ja varhaiskasvatukseen. Monien vanhempien työtilanne näyttää yhä sumuiselta: osassa työpaikoista etätyöt jatkuvat, osassa palataan toimistoihin. Paikkasidonnaisissa työpaikoissa arki jatkuu ennallaan. Koronapandemia vaatii kuitenkin joustoa kaikilta. Kevät osoitti, että työnteon, lasten hoidon ja etäkoulun yhdistäminen onnistuvat, kun sekä työntekijät että työnantaja joustavat. (AL42)

Mielipidekirjoituksissa kaivattiin uuden tilanteen edessä myös joustavuutta työnantajilta. Raskasta tilannetta pahensi entisestään uhka huoltajien uupumisesta ja loppuun palamisesta. Asia mainittiinkin useissa mielipidekirjoituksissa, joissa pelättiin, että elämäntilanteen kuormittavuus tulee näkymään perheiden hyvinvoinnissa vielä pitkään. Kuormituksen suurimmaksi syyksi nostettiin huoltajien oman työn sovittaminen

uuteen tilanteeseen, jossa koululaiset etäopiskelevat kotona ja tarvitsevat paljon tukea, jolloin huoltajien omat työpäivät keskeytyvät toistuvasti ja venyvät kohtuuttoman pitkiksi.

Kevään koronatilanne oli lapsiperheille raskas. Perheissä yhdistettiin voimia säästelemättä etätyötä, etäkoulua ja pienten lasten hoitoa. Joissakin perheissä vanhemmat kävivät kodin ulkopuolella töissä huolehtien kotona yksin etäkoulua käyvistä lapsista. Kevään poikkeusoloissa monet työnantajat joustivat, jotta lapsiperheiden arki ja työnteke saatiin sovitettua yhteen. Toisaalta ilmeni kovia asenteita, joissa perheiden ainoaksi vaihtoehdoksi jäi palkaton vapaa lasten ollessa poissa varhaiskasvatuksesta ja koulusta. (TS25)

Koska mielipidekirjoituksissa oli paljon huolta ja kannanottoja huoltajien jaksamisesta uudessa tilanteessa, jossa koti oli nyt sekä koulu- että työpaikka, olisi olettanut, että esimerkiksi myös eri ammattiliitoilta olisi ollut julkaisuja aineistossa. Näin ei kuitenkaan ollut. Työnantajat tai ammattijärjestöt eivät ottaneet mielipidekirjoituksilla kantaa etätyötä tekevien huoltajien työtehtävien joustavuuteen. Monet muut mielipidekirjoittajat kuitenkin peräänkuuluttivat joustoa myös työelämältä.

Etäopiskelu kotona kestää nyt vähintään noin kaksi kuukautta. Se vaatii venymistä koululaisilta, opettajilta ja vanhemmilta. Koululaisten pitää ymmärtää, että kyse ei ole lomasta, ja opettajien on ideoitava erilaisia etäopetusmenetelmiä. Monet vanhemmat huolehtivat lasten koulunkäynnistä omien etätöidensä ohessa. On eri asia, onko kotona yksi vai esimerkiksi kolme koululaista. Siksi joustoa tarvitaan myös työnantajilta. Etätöitä tekevä, etäopetusta valvova työntekijä ei välttämättä pysty samanlaisiin suorituksiin kuin työpaikalla työskentelevä. (AL5)

3.4.3 Lähiopetukseen paluu saa kannatusta oppilailta

Oppilaiden laatimia mielipidekirjoituksia aineistossa oli 12. Kirjoittajat olivat pääsääntöisesti yläkoululaisia, mutta alakoululaisiltakin kirjoituksia aineistossa oli 4. Muutamat mielipidekirjoitukset olivat sellaisia, joita oli laatimassa esimerkiksi pienempi oppilasryhmä tai kokonainen luokka. Näissä kirjoituksissa otettiin kantaa lähinnä rajoitusten oikeellisuuteen ja ajankohtaisuuteen tai keuhuttiin hyvin toimivaa etäopetusta.

Oppilaiden mielipidekirjoitusten kannanotot vaihtelivat. Osa koki rajoitusten mittasuhteet riittämättömiksi ja toiset taas kyseenalaistivat miksi lapset ja nuoret maksavat niin kovaa hintaa tilanteessa, vaikka eivät kuuluu ainakaan ikänsä puolesta riskiryhmään. Oppilaiden laatimien mielipidekirjoitusten yleinen toive oli, että

siirryttäisi takaisin lähiopetukseen, jos vain tartuntatilanne sen sallii. Mielipidekirjoitusten perusteella nuoret myös kokivat etäopetukseen siirtymisen olleen aiheellista.

Olimme äitini ja isäni kanssa jo pitkään seuranneet uutisia ja salaa odotin, että koulut suljetaan, koska mielestäni koulussa oli tylsää, mutta muistin kyllä sen tunteen, kun viime kesänä kesäloma tuntui niin pitkältä, että halusin jo kouluun. – Olin hiukan jännittynyt sillä äiti oli kertonut, että hallitus oli juuri päättänyt, menevätkö koululaiset kouluun vai eivät. Sitten tulos tuli, ja olin todella iloinen päätöksestä. Mutta seuraava viikko ei oikein mennyt niin kuin olin ajatellut, kaikki tuntui vaikeammalta kuin tavallisesti koulussa. Aloin miettiä, oliko se sittenkään järkevää ajatella sitä hienona, että koulut suljetaan. Mutta pahin oli vielä edessä, siinä vaiheessa olin jo valmis luovuttamaan kotikoulun suhteen, mutta onneksi isä ja äiti auttoivat paniikin tullen. En ole koskaan halunnut niin paljon kouluun kuin nyt. Mutta positiivista tässä kaikessa on se, että ne lapset, jotka kuuluvat riskiryhmään, ovat nyt turvassa. (AL15)

Mielenkiintoista oppilaiden mielipidekirjoituksissa oli se, että yhdessäkään ei suoranaisesti kritisoitu omaa opettajaa tai tämän opetustyyliä etäopetuksen aikana. Verrattuna huoltajien kirjoituksiin ero oli selvä. Oppilaiden mielipidekirjoituksissa kannettiin huolta oman oppimisen tasosta etäopetuksen aikana, mutta mielipidekirjoituksia laatineet nuoret kuitenkin kokivat, että oma etäopetus oli ollut pääsääntöisesti onnistunutta eikä osaaminen ollut kärsinyt etäopetuksesta niin paljon kuin olisi voinut kuvitella. Mielipidekirjoituksissa oppilaat olivat huolissaan niiden oppilaiden pärjäämisestä, joilla oli jo lähiopetuksessa ongelmia koulumenestyksessään.

Vähän minua kuitenkin huolestuttaa, etten opi etäkoulussa niin hyvin ja paljon asioita kuin tavallisessa koulussa. Se voi olla ongelma varsinkin niille oppilaille, joilla on koulussa ongelmia yleensäkin. (TS39)

Etäopetuksen aikana opettajat saivat kirjoituksissa oppilailta yleisesti kiitosta työstään. Hankaluudet oppimisessa nähtiin etäopetuksessa aiheutuvan lähinnä sosiaalisten suhteiden puuttumisella, mutta myös omalla motivaatiolla ja panostuksella. Erityisen ongelmalliseksi koettiin tilanteet, joissa vanhemmat ovat töissä ja koulutehtävien kanssa täytyisi pärjätä yksin. Kotona opiskelun nähtiin vaativan enemmän aikaa, mikä osittain saattaa johtua siitä, että vapaa-ajan ja koulun rajat olivat epäselvemmät kuin ennen.

Meidän koulussamme opettajiin saa yhteyden helposti, ja he ovat tarvittaessa valmiita auttamaan oppilaitaan. Jos tulee kysyttävää jostain aiheesta tai tehtävästä, he neuvovat kyllä ruudun toiselta puolelta. Jotkut opettajat jopa tarjoavat puhelinnumeroaan, jolloin kommunikointi on vielä helpompaa. – Mielestäni tärkeintä on kuitenkin se, että opimme etäopetuksen aikana kaiken saman mitä koulussakin. Uskon, että hieman normaalia suuremmalla työmäärällä tämä myös toteutuu. Koulumme opettajat ovat onnistuneet loistavasti mahdollistaakseen oppimisemme myös tämän etäopetuksen ajan. (HS24)

Oppilaiden mielipidekirjoitukset olivat pitkälti linjassa oppilaiden kokemuksia kartoittaneiden tutkimusten kanssa. Suurin vuoden 2020 aikana toteutettu oppilaskysely oli KiVa-koulun toukokuussa 2020 järjestämä sähköinen koululaiskysely perusopetuksen vuosiluokille, johon osallistui yli 48 000 vastaajaa ympäri Suomea. Tutkimuksen mukaan oppilaat olivat kokeneet etäopiskelun sujuneen pääosin melko hyvin ja yli puolet kertoi pitävänsä etäopetuksesta melko tai hyvin paljon. Yleisesti ottaen vastauksista kävi ilmi, että koulutehtävien tekeminen on sujunut useimmilta hyvin, kodeissa on riideltä vähemmän ja moni lapsi on saanut hengähdystauon hektisestä arjesta tai kiusaamisesta. Kyselyn vastaajajoukko oli laaja, joten se antoi todennäköisesti melko luotettavan kuvan oppilaiden kokemuksista etäopetuksessa. (Invest, 2021.)

Todennäköisesti kuitenkin ne oppilaat, joille etäopetukseen osallistuminen on ollut todella haastavaa tai eivät osallistuneet lainkaan etäopetukseen, eivät myöskään osallistuneet kyseiseen kyselyyn. Myös tämän pro gradun mielipidekirjoituksista koostuneesta aineistosta puuttuvatkin varsin ymmärrettävästi sellaisten oppilaiden mielipidekirjoitukset, jotka ovat koulupudokkaita tai jotka eivät syystä tai toisesta osallistuneet etäopetukseen.

3.5 Katse tulevaisuudessa

*Kun myrskypilvet kasaantuvat ylle, täytyy
katse pitää horisontissa.*

Turun Sanomat 3.4.2020 Lauri Kempainen

Mielipidekirjoituksissa yksi etäopetuksen suurimmista ongelmakohdista oli selvästi tietämättömyys tulevasta, erityisesti etäopetuksen kestosta. Kun etäopetukseen siirtyminen tapahtui ryminällä, pohtivat monet mielipidekirjoittajat tulevaa. Kysymyksiä herätti muun muassa se, mitä etäopetus on suomalaiselle koululaitokselle opettanut ja miten tätä osaamista voidaan mahdollisesti käyttää tulevaisuudessa. Ihmisten kokemukset etäopetuksesta ovat olleet hyvin erilaisia, joten aiheen pohdintaa oli odotettavissa. Muutamit kirjoittajat pohtivat sitä, miten opetuseroja tullaan jatkossa tasaamaan, miten resursseja tullaan leikkaamaan tai miten opettajat ja oppilaat voivat jatkossa olla valmiimpia vastaaviin muutoksiin. Toisaalta etäopetus oli monelle uusi käytäntö, mikä varmasti selittää miksi tulevaisuus kiinnosti niin monia mielipidekirjoittajia. Etäkoulusta löytyi mielipidekirjoituksissa myös paljon hyvää, joista perheet eivät tulevaisuudessa haluaisi enää luopua, kuten lisääntynyt yhdessä vietetty aika tai joustavampi arki. Tulevaisuuden mahdollisuudet esitettiin usein ratkaisuina käsillä oleviin ongelmiin tai hyväksi todettujen käytäntöjen jatkumisen toivossa. Suurimmassa osassa kirjoituksia oli jokin viittaus tulevaan ja miten kirjoittajat toivovat asioiden jatkossa muuttuvan.

3.5.1 Etäopetuksen tulevaisuus

Selvästi vain etäopetuksen tulevaisuuteen keskittyviä kirjoituksia aineistossa oli 19 kappaletta, mutta erilaisia ehdotuksia ja toiveita löytyi lähes jokaisesta etäopetusta käsittelevästä kirjoituksesta. Vaikka kokemukset etäopetuksen toimivuudesta ja tehokkuudesta vaihtelivat paljon, oli yleinen käsitys mielipidekirjoituksissa se, että etäopetuksen aikana saatuja oppeja ei tulisi unohtaa, vaan etäopetuksen aikana toimiviksi havaittuja tapoja tulisi kehittää ja soveltaa osaksi lähiopetusta. Mielipidekirjoituksissa painotettiin, että etäopetus voisi

tulevaisuudessa edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja vähentää eriarvoisuutta. Tällöin etäopetus olisi täydentävä osa lähiopetusta, eikä niinkään korvaava. Kirjoittajien mielestä etäyhteyksiä hyödyntämällä voitaisiin esimerkiksi tehostaa tukiopetusta ja erityisopetusta, sekä varmistaa tehokkaammin vähemmistöjen omakielinen opetus. Kirjoittajat näkivät, että etäopetus voisi lisätä pienemmissä kouluissa valinnaisaineiden tarjontaa, kun opetusta voisi yhdistää etäyhteyksin eri kouluihin. Näin voitaisiin hyödyntää erilaisia vierailijoita ja muiden koulujen kursseja. Tällainen käytäntö lisäisi kirjoittajien mielestä esimerkiksi uskonnollista tasa-arvoa, kun kaikki saisivat osallistua oman uskontokuntansa opetukseen ja samalla mahdollistaisi esimerkiksi kyläkouluissa yhtä laadukkaan ja monipuolisen opetuksen kuin isommassakin koulussa.

Mielipidekirjoittajat siis tuntuivat yleisesti ajattelevan, että etäopetuksesta saatu kokemus tulisi sisällyttää tavoitteellisesti ja tuloksellisesti opetukseen mukaan, jolloin voitaisiin laajentaa opiskelun tapoja. Tämän nähtiin parhaimmillaan lisäävän jopa koulutusvientiä sekä oppilaiden omatoimisuutta ja vastuunottoa.

Nyt kun lähestymme etäopetuksen loppumista, olen tarkistanut viimeisiä lasten jakamia tehtäviä. Etäopetusaika on vaatinut lapsilta omatoimisuutta ja vastuullisuutta tehtävien hoidossa. Tulipa mieleeni, voisiko jatkossa, kun palaamme normaaliin päiväkouluun, esimerkiksi alakoulun kuudesluokkalaisilla olla ainakin kerran lukuvuodessa viikon mittainen etäopetusjakso, jolloin opettaja ja luokka toimisivat samoin kuin nyt tänä keväänä olemme toimineet. Lapset saisivat harjoitella kotonaan itsenäistä ja vastuullista työskentelyä sekä työpäivänsä rytmittämistä. Etäviikon jälkeen opettajat kävisivät viikon tehtävät läpi koulussa yhdessä lasten kanssa. Se olisi hyvä mittari lapselle, opettajalle sekä huoltajille siitä, kuinka valmis lapsi itse olisi tällaiseen aika vaativaankin, itsenäiseen ja vastuulliseen työskentelymuotoon. Kukaan lapsista ei jäisi jälkeen, koska hänen tekemättä jääneet tehtävänsä hoidettaisiin heti, kun kouluun on palattu. (HS42)

Varsin ymmärrettävästi myös eriäviä mielipiteitä löytyi, kun kirjoittajat kokivat, että etäopetuksen käytäntöjä ei ole tarve käyttää enää tulevaisuudessa, vaan tulee keskittyä ”paikkaamaan etäopetuksen jo aiheuttamia vahinkoja oppimisessa”. Monet tätä mieltä olleet kirjoittajat puolustivat kantaansa muun muassa tasa-arvokysymyksillä. Kirjoitusten mukaan suomalaisen perusopetuksen kantava idea on tasa-arvoisen opetuksen tarjoaminen ja tämä ei toteudu, koska lasten kotiolot ovat keskenään erilaiset. Erityisesti kirjoittajilla tuntui olevan huoli nuoremmista oppilaista, koska kouluympäristö sosiaalisine suhteineen nähtiin olevan sitä tärkeämpiä mitä nuoremmista oppilaista oli kyse.

Etäopetus vaatii lapselta huimaa itseohjautuvuutta, taitoa, jota peruskoululainen vielä opettelee koko oppivelvollisuutensa ajan. Koulussa opettajan ja luokkatilanteen luoma järjestys ja tuki auttaa lasta keskittymään ja oppimaan. Kun tämä poistetaan, ihan tavallisillakin lapsilla on haasteita ohjata itse omaa toimintaansa. Etäopetusta tulee toteuttaa vain äärimmäisissä poikkeustilanteissa. (HS50)

Oppilaiden mielipidekirjoituksissa etäopetuksen käytännöt saivat ristiriitaisen vastaanoton. Yleensä oppilaiden kirjoitukset ottivat kantaa vallitsevaan tilanteeseen, mutta eivät olleet niin tulevaisuuteen painottuneita kuin muiden kirjoittajaryhmien mielipidekirjoitukset. Yleisesti nuoret suhtautuivat etäopetukseen tulevaisuudessa enemmän mahdollisuutena kuin uhkana. Etäopetuksen käytännöissä nähtiin paljon hyvää ja mahdollistavaa, vaikka suhtautuminen etäopetuksen tarpeellisuuteen olikin yleisesti nuorten keskuudessa ristiriitainen.

Kaikki positiiviset kokemukset kriisiajan yhteistyöstä kannattaa pitää mielessä ja lähiopetukseen palattaessa miettiä, mistä hyvistä kokemuksista ja toimintatavoista kannattaisi jatkossakin pitää kiinni. (TS3)

Saman suuntaisia olivat Helsingin kaupungin yläkoululaisille teettämän kyselyn tulokset, joiden mukaan oppilaat kokivat, että etäopetuksen mukanaan tuoma digitaalisten sovellusten laajaa hyödyntäminen tulisi jatkua kouluissa koronapandemian jälkeenkin. Vajaa viidennes kyselyyn vastanneista 1480 oppilaasta oli myös sitä mieltä, että etäkoulun mukanaan tuomia käytäntöjä, kuten tunnille osallistumista etänä, voisi jatkaa myöhemminkin. Yleisin ehdotus oli, että lähi- ja etäopetus voisivat vuorotella. (Helsingin kaupunki, 2021.)

Joissakin kirjoituksissa korostettiin lasten yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka saattoivat kirjoittajien mukaan vaikuttaa siihen, miten tulevaisuudessa etäopetusta voisi hyödyntää opetuksen järjestämisessä.

On myös lapsia ja nuoria, joille kriisiaika tuo helpotuksen. Sosiaalisia tilanteita pelkääville, lapsiryhmässä kiusatuille ja hälinästä häiriintyville kotihoito ja etäopetus ovat tuoneet rauhan. Kriisin jälkeen on hyvä tarkastella, onko kaikkia lapsia pakko puristaa samaan muottiin. Joillekin lapsille kotihoidon ja etäkoulun kaltaiset järjestelyt voivat olla toimivampia ratkaisuja. (HS22)

3.5.2 Digiloikka – tulevaisuus on jo täällä

Etäopetukseen siirryttäessä teknologia ja digitaalisuus olivat tekijöitä, jotka esiintyivät toistuvasti tulevaisuutta pohdittaessa. Monien kirjoittajien mielestä koulujen digiosaamisen kehittäminen on tuotava osaksi oppilaitosten arkista toimintaa ja he peräänkuuluttivat digitalisaation tarkoituksenmukaisuutta ja koordinoimista tulevaisuudessa. Kirjoittajat olivat yleisesti sitä mieltä, että oppilaat ja opettajat tulisi ottaa mukaan, kun pohditaan millaisia välineitä ja sovelluksia kouluissa tarvitaan. Opetuksessa tapahtuneen digiloikan nähtiin muokanneen asenteita niin, että etäopetus nähdään jatkossa ratkaisukeinona jopa alakouluissa. Digiloikka saatettiin nähdä opetuksen vallankumouksena, jonka opit oli otettava jatkossa toiminnan pohjaksi: ei askeltakaan taaksepäin!

Koulutus digitaalisia ympäristöjä hyödyntäen on myönteinen vallankumous oppimisessa. Oppiminen ja koulutuksen järjestäminen on siirtynyt jo vuosia hiljalleen tähän suuntaan. Juuri siksi äkillinen muutos oli mahdollinen ja yllättävän sujuva. Digitaaliset oppimisympäristöt, monimuoto- ja etäopetus on usein nähty täydentävinä ja tukevinä opetuksen muotoina eikä aitoina laadukkaina tapoina kasvattaa ja oppia. Perinteinenkään tapa järjestää oppimista ei ole ongelmaton. Koulujärjestelmämme kamppailee sosiaalsiin taitoihin, oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvien haasteiden kanssa. (HS58)

Suomalaisissa kouluissa on viime vuosina panostettu digitaaliseen varusteluun (Hoikkala ym., 2019, 16–22). NykYTEKNIikkaan panostaminen mahdollisti sen, että Suomessa opetus jatkui keskeytyksettä koronasta huolimatta. Tämä sai monilta kirjoittajilta kiitosta, koska etäopetukseen siirryttäessä useissa kunnissa oli tarjota oppilaille tarvittava teknologia kotiin ja opettajilla ja oppilailla oli yleensä ainakin alustavaa osaamista teknologian käytöstä. Joidenkin kannanottojen mukaan tämä mahdollisti mutkattomamman siirtymisen etäopetukseen kuin monissa muissa Euroopan maissa. Etäopetukseen siirtymisen nähtiin nopeuttaneen digiloikkaa, joka muuten olisi antanut odotuttaa itseään vielä hyvinkin pitkään:

Mitä tapahtui digitalisaation hyödyntämisessä oli sellaista, mitä opetushallinnon virkamiehet eivät olisi osanneet suunnitella vuosikymmeneen. Teams- ja Zoom -kokoukset käynnistyivät vain päivien harjoittelun tuloksena. Viestintäkanaviksi valikoituivat käyttäjäystävällisimmät virallisesti päätettyjen sijaan. Opettajat uskomattomalla tavalla löysivät keinoja tukea ja kannustaa oppilaitaan niin ryhmissä kuin henkilökohtaisesti ilman fyysistä kanssakäymistä. Kriisitilanne poisti rajoitteet työkalujen ja menetelmien käyttämisestä. (AL25)

Digiloikka sai osakseen myös kritiikkiä ja herätti kirjoittajissa huolta nuorten epätasa-arvoisuudesta, kun opetus muuttui ”välineurheiluksi”. Kirjoituksissa pohdittiin myös sitä, miten digitaalisissa oppimisympäristöissä läsnäolon tunne ja yhteisöllisyys kärsivät. Toisaalta vasta-argumenttina tähän, tuotiin esiin, että digitalisaatio on juuri se tekijä tällaisessa poikkeustilanteessa, mikä mahdollistaa oppilaiden tavoittamisen ja osallistamisen opetukseen. Huolta herättivät myös ne nuoret, joille etäopiskelu päätteiden avulla ei erinäisistä syistä sopinut tai joilla ei ollut vanhempia kotona auttamassa teknologian harjoittelamisen kanssa. Eräs kirjoittaja kiteytti asian näin:

Digiloikan ylistäminen korostaa kulttuurissa jo ennestään ylikorostunutta yksin pärjäämistä. Lapset jäävät ruutujensa takana selviämään kovin erilaisissa tilanteissa ja valmiuksissa. (HS50)

Keskustelu digitaalisuuden roolista tulevaisuuden koulumaailmassa tulee varmasti jatkumaan pitkään koronapandemian jälkeen. Joissakin kirjoituksissa tuotiin esiin jo sitä mahdollisuutta, että vastaavaa epidemiaa varten tulisi kehittää uusia ohjelmia, jotka olisi tarkoitettu juuri etäopetuskäyttöön ja suunniteltu vastaamaan opettajien ja oppilaiden tarpeita mahdollisimman hyvin. Myös KARVIN tutkimuksen mukaan digipedagogiikkaa on jatkossa kehitettävä niin, että erilaisten oppijoiden, erityisryhmien ja erilaisista olosuhteista tulevien oppilaiden tarpeet otetaan huomioon (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2020 B.) Useat kirjoittajat ottivat kantaa myös sen puolesta, että tulevaisuudessa teknologian käyttöön ja haltuunottoon opettajia ja oppilaita tulee kannustaa erityisellä tavalla. Teknologia tulee ottaa mukaan tukemaan opetusta yli oppiainerajojen tavalla, joka opettaa teknologian soveltamista kaikilla luokka-asteilla.

Teknistyminen ei ole itseisarvo sinänsä, vaan erilaiset digitaaliset työkalut ovat lopulta vain opetuksen ja oppimisen välineitä kirjojen, kattiloiden ja soittimien tapaan. Sen sijaan että digitaaliset ja perinteiset työskentelytavat asetetaan vastakkain, ne kannattaa yhä useammin asettaa rinnakkain tukemaan toisiaan. – Digitaalisuus ja erilaiset älylaitteet eivät itsessään synnytä oppimista kuin pienessä osassa niistä jo lähtökohtaisesti kiinnostuneita oppilaita. Tarvitaan vahvaa pedagogista osaamista ja motivoivaa sisältöä sekä menetelmiä tekemään se sama myös muille oppilaille. Digitaatio ei voi sysätä sattuman kaupaksi ja toivoa koronaviruksen pakottaneen opettajat digiloikkaamaan, vaikka etäopetusjaksoista jää varmasti hyödyllisiä käytänteitä arkeen. Opettajien, oppilaiden ja koulun muun henkilökunnan digiosaamisen kehittäminen on tuotava osaksi oppilaitosten arkista toimintaa. Se vaatii työnantajan puolelta määrätietoisuutta, johtajuutta ja resursseja osaamisen kehittämiseen, opettajan osalta digitaalisten välineiden rohkeaa haltuunottoa. Tärkeintä on, kuinka oppilaan oppimista ja kasvamista palvellaan parhaalla mahdollisella tavalla jatkuvasti kehittyvässä ja digitalisoituvassa yhteiskunnassa. (HS105)

3.5.3 Huoli resursseista ja painetta päättäjille

Luonteensa mukaisesti mielipidekirjoituksilla pyrittiin ottamaan kantaa ja vaikuttamaan käsillä olevaan asiaan. Etäkoulua käsittelevistä mielipidekirjoituksista huomasi saman; monet kirjoittajat vetosivat päättäjiin ja poliitikkoihin etäopiskelun vaikutuksia käsitellessään. Kirjoittajat peräänkuuluttivat etäopetuksesta päättäneiden perusteluja ja pohtivat erityisesti tulevaisuuden resursseja ja miten koronapandemia tulee vaikuttamaan koululaitoksiin liittyviin resurssileikkauksiin. Aihetta käsitelleitä kirjoituksia aineistossa oli 42.

Mielipidekirjoittajien taustat olivat hyvin erilaisia ja aihetta käsitelivät kaikki vanhemmista ja oppilaista aina ministereihin ja rehtoreihin asti. Myös koulukuraattoreilta ja opinto-ohjaajilta tuli kannanottoja, joissa huoli kohdistui erityisesti talousleikkausten mukanaan tuomiin sosiaalisiin vaikutuksiin. Koulunkäyntiavustajilta ja -ohjaajilta oli myös muutamia mielipidekirjoituksia, joissa he ilmaisivat pelkonsa siitä, että heidän ammattikuntansa joutuu ensimmäisten joukossa resurssileikkausten alle.

Kirjoittajat halusivat painottaa, että koronakriisiä ei saa maksattaa nuorten koulutuksella ja tulevaisuudella, ”ei kerran, eikä varsinkaan kahta kertaa”. Huoli resurssien leikkaamisesta oli mielipidekirjoituksissa selvä ja kirjoittajat kauhistelivat vaatimuksia, joiden mukaan leikkausten valmistelujen pitäisi alkaa, jotta velkaantuminen saataisiin taitettua. Kirjoituksissa nostettiin esiin erityisesti tehostetun tuen ja erityisopetuksen sekä oppilashuollon resurssit, jotka kirjoittajien mukaan olisi turvattava kaikissa kunnissa. Pelkoa herättivät kouluresurssien leikkaamisen lisäksi neuvola-, mielenterveys ja perhepalveluiden heikentyminen.

Kirjoittajat näkivät resurssien leikkaamisen johtavan väijäämättä siihen, että avun saaminen sitä eniten tarvitseville viivästyy, tai ei ole lainkaan mahdollista. Kirjoittajat toivoivat opetusresurssien lisäämistä niin, että poikkeusajan aiheuttama kielteinen vaikutus saataisiin minimoitua. Erityisesti opettajat näkivät mielipidekirjoituksissaan, että tilanteen tulee olla pysyvä eikä vain hetkellinen. Resursseja tarvitaan jatkossa lisää, eikä se että resursseja lisättäisiin vain hetkeksi, tule ratkaisemaan käsillä olevaa ongelmaa. Kirjoittajat kokivat että erityisentuen resurssit eivät nykyiselläänkään kohtaa oppilaiden tarpeita, vaan koulun budjetit laaditaan ”raha edellä”, välittämättä oppilaista ja heidän tarpeistaan.

On toki hienoa, että koulujärjestelmää arvostetaan niin suuresti, ettei sitä voida ajatella suljettavan tai siirrettävän kokonaan etäyhteyksien päähän. Tämän arvostuksen täytyy näkyä myös jatkossa yhtä vahvana taloudellisia ratkaisuja koulutuksen resursseihin tehtäessä. (TS40)

Mielipidekirjoituksissa oli usein poliittinen sävy ja erilaisiin poliittisiin kysymyksiin ja uudistuksiin liittyviä mielipiteitä oli useita. Kannanottoja oppivelvollisuuden laajentamista vastaan oli aineistossa 14. Kirjoittajat olivat sitä mieltä, että rahaa tulisi keskittää esimerkiksi koronakriisin aiheuttaman etäopetuksen vajeiden paikkaamiseen perusopetuksessa ja varhaiskasvatukseen, sen sijaan että oppivelvollisuuden uudistusta ”runnottaisiin läpi”.

Nyt on aika ohjata oppivelvollisuuden pidentämiseen suunniteltuja määrärahoja tulevien pudokkaiden hoitamiseen. –Suunniteltu oppivelvollisuuden pidentämiseen tähtäävä muutos on tässä taloudellisessa tilanteessa myöhennettävä seuraavan hallituksen toteutettavaksi, mikäli silloin hallitusta suunnittelevat puolueet pääsevät sitä toteuttamaan yhteisesti sopimassaan ohjelmassa. (HS70)

Mielipidekirjoitusten dialogimaisuus nousi jälleen esiin, kun opetusministeri Li Andersson otti omalla mielipidekirjoitusvastineellaan kantaa oppivelvollisuuden pidentämiseen ja perusopetuksen resurssien lisäämiseen:

Koronaviruskriisi ei missään nimessä ole syy jättää tekemättä tärkeitä panostuksia suomalaiseen koulutukseen. Päinvastoin. Nyt ei pidä kysyä, onko meillä varaa oppivelvollisuuden laajentamiseen, vaan onko meillä todellakin varaa jättää se tekemättä. (HS44 Kirjoittaja on opetusministeri Li Andersson)

Etäkoulua koskevassa kirjottelussa suurin osa päättäjiä ja politiikkaa koskevista mielipiteistä oli sävyiltään kritisoivaa. Ripeää reagointia kehuttiin jonkin verran, mutta risuja tuli erityisesti etäkoulun jatkumista koskevasta epäloogisuudesta. Kommentit koskivat erityisesti pääministeriä ja opetusministeriä, joihin kirjoittajat mielipidekirjoituksissaan vetosivatkin eniten

Vastahan pääministeri kertoi lapsille, miten tärkeää on pitää etäisyyttä muihin ja heti seuraavassa käännteessä onkin turvallista palata kouluun. Eihän niissä suurimmissa kouluissa taida olla kuin noin 1000 oppilasta. Helppohan siellä on välttää kontakteja ja järjestää opetus niin, että oppilaat pysyvät erillään. Kun on niitä ”muuta tiloja”. (TS19)

Monet halusivat kuitenkin myös ilmaista tukensa päättäjille ja huomauttaa, että taloudellista apua on tulossa ja että etäkoulun mukanaan tuomiin ongelmiin on reagoitu vaaditulla vakavuudella:

Onneksi hallitus päätti ennen kesätaukoa laaja-alaisesta yhteensä 320 miljoonan euron lasten ja nuorten hyvinvointipaketista poikkeusolojen oppimisen ja koulukäynnin vaikutusten tasoittamiseen, lukio-opiskelijoiden opintojen kertaamiseen ja tukitoimenpiteisiin sekä maksuttomien harrastusten mahdollistamiseen ja etsivään nuorisotyöhön. Lisäksi kunnille suunnataan lisärahoitusta lapsiperheiden sosiaalipalveluihin sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin. (TS26 Kirjoittaja on kansanedustaja hallituspuolueesta Merja Mäkisalo-Ropponen, SDP)

3.5.4 Opettajakoulutuksen tulevaisuus

Etäopetuksen mukanaan tuomien muutosten myötä, keskustelussa nousi esiin myös opettajakoulutuksen kehittämisen tarpeet. Tulevaisuudessa koettavat haasteet ja nopeat yhteiskunnalliset muutokset edellyttävät opettajilta luovuutta ja laaja-alaista osaamista, mikä korostui etäopetuksen aikana. Yhteiskunnallista keskustelua opettajakoulutuksen tasosta ja opettajien osaamisesta on käyty jo silloin kun opettajia on alettu kouluttaa, mutta pandemian mukanaan tuomat muutokset nostivat opettajakoulutuksen tulevaisuuden uudella tavalla keskiöön. Jo ennen pandemiaa muutoksiin opettajien koulutuksessa on kannustettu erilaisin hankkein ja tutkimustuloksin (esim Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2016). Tutkimusten mukaan opettajakoulutus ja perusopetus olivat jo eräänlaisen reformin tarpeessa, jotta opetuksen taso saataisiin paremmin vastaamaan nykypäivän tarpeita (Kimmonen & Nevalainen, 2017 ja Niemi, 2021). Vaikka kokonaisvaltainen ja nopea siirtyminen etäopetukseen yllätti varmasti kaikki, olivat opettajakoulutuksen ja perusopetuksen uudistuksen tarpeet tiedossa jo ennen pandemiaa.

Opettajakoulutuksen tulevaisuutta käsiteltiin aineiston mielipidekirjoituksissa 14 kertaa. Yleisesti opettajien koulutus nousi keskusteluun kiitosta herättävänä aiheena; kirjoittajat näkivät, että laadukkaan opettajakoulutuksen ansiosta opettajat osasivat siirtyä etäopetukseen ihailtavalla tehokkuudella ja ripeydellä. Moni kirjoittaja koki, että opettajien kyky soveltaa uuden tilanteen edessä ja sopeutua muutoksiin on piirre, joka kertoo hyvästä koulutuksesta ja ammattitaidosta. Kirjoituksissa korostui, että poikkeusaikoina opettajien osaaminen ja heidän itsenäinen tapansa työskennellä ovat nousseet erityiseen arvoon.

Kaikki opettajakoulutuksen tulevaisuutta käsitelleet kirjoittajat olivat yhtä mieltä siitä, että opettajat tarvitsevat jatkossa enemmän sellaista koulutusta, joka valmistaa heitä tulevaisuudessa kohtaamaan opetuksessa ilmeneviä uusia muuttujia, jotka vaativat nopeaa reagointia. Tällaisina mainittiin esimerkiksi tarpeeksi laaja osaaminen tietotekniikassa, jolloin oppilaiden saaman etäopetuksen taso ei jää opettajan omasta tietotekniikan kiinnostuksen tasosta riippuvaiseksi.

Samalla peräänkuulutettiin kunnilta ja valtiolta varmuutta siitä, että opettajakoulutuksen resursseja ei tulla leikkaamaan, vaan opettajat pystyvät jatkossakin päivittämään omaa osaamistaan ja vastaamaan vallitsevan tilanteen tarpeisiin. Kirjoittajat myös korostivat yhteisopettajuutta etäopetuksen aikana ja laajempia valmiuksia opettajakoulutuksen yhteistoiminnallisuuden kehittämiseen. Muutamit kirjoittajat myös vaativat opettajakoulutuksen kehittämistä modernimpaan ja kansainvälisempään suuntaan:

Mitä olisivat ne johanneskeplerit, jotka mahdollistaisivat laadukkaan etäopetuksen? Tarvitsemme opettajille modernia pedagogista koulutusta ja alun alkaen digitaaliseen opetukseen rakennettuja tutkinto-ohjelmia. Tällaisilla koulutustuotteilla olisi myös kansainvälistä kysyntää.
(HS92)

Kolmessa mielipidekirjoituksessa kantaa otettiin myös varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen. Kaikki aihetta käsitelleet kirjoittajat näkivät, että Suomella ei ole enää varaa olla panostamatta varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen:

Poikkeuksellisina aikoina tehtyjen investointien ajatuksena on, että koulutus on tärkein luonnonvaramme ja maamme elinehto. Jos koronasta toipuva ja lamaan varautuva Suomi ottaa oppia menneisyydestä, kannattaa huomio kiinnittää varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen; se on kohotettava maisteritasoiseksi ja luotava samalla maahan harjoittelupäiväkotijärjestelmä.
(TS12)

Samalla pohdittiin digitalisaation ja opettajakoulutuksen tulevaa suhdetta. Jatkuvasti digitalisoituva yhteiskunta edellyttää vääjäämättä muutoksia myös opettajakoulutuksen sisältöihin. Kirjoituksista nousi esiin se, miten tieto- ja viestintäteknologian osaaminen mahdollistaa lukuisia reittejä opettajana kehittymiseen ja oppimiseen. Opettajan vastuuta oman osaamisen päivittämiseen korostettiin, mutta kirjoituksissa toistui myös näkemys siitä, että teknologian tulee olla pedagoginen väline, eikä pyrkiä korvaamaan opetusta. Teknologisoituvassa yhteiskunnassa koululla on suuri rooli ja siksi koulun ja sen opettajien pysyminen uuden teknologian mukana on välttämätöntä.

Etäopetuksen myötä keskusteluun nousivat myös opettajan ammatin muut ongelmakohdat, jotka saattavat tulevaisuudessa olla syy opettajien siirtymiseen muihin työtehtäviin. Huolta herättivät muu muassa ryhmäkoot, työhyvinvointi ja opettajien uupuminen työssä. Monet kirjoittajat vaativat lisäresursseja opetuksen järjestämiseen ennen kuin työn kuormittavuus käy ylivoimaiseksi.

Opettajan ammatti on niin keskeinen Suomen tulevaisuudelle, että tarvitsemme parhaat voimat jatkossakin opetuslalle. Tilanne ei ole kokonaan menetetty, mutta pikaisia toimia tarvitaan. Käänne parempaan tarvitaan pian. (AL57)

4 Yhteenveto ja pohdintaa

4.1 Tulosten tarkastelu

Tämän pro gradu- tutkielman tavoitteena on tarkastella, ryhmitellä ja analysoida Suomen suurimpien päivälehtien poikkeusajan mielipidekirjoittelussa esiintyneitä keskeisiä argumentteja sekä niiden esittäjäryhmiä. Tavoitteena on tarkastella mielipidekirjoittajien toiveita etäopetuksen sekä opettajien roolin ja koulutuksen tulevaisuudesta.

Aineistosta nousi esiin viisi keskeistä argumenttia, joista muodostuivat tutkimuksessa käytetyt teemat.

1. Tasa-arvo ja lasten oikeudet
2. Sosiaaliset suhteet
3. Opettajan työkuva muutokset
4. Kodin ja koulun yhteistyö ja viestintä
5. Etäopetuksen tulevaisuus

Teemat järjestäytyivät näin, koska tutkimusanalyysin toteuttaminen oli tässä järjestyksessä loogisempaa kuin esimerkiksi teemojen järjestäminen niiden ilmaantuvuuden mukaan. Tällöin esimerkiksi tulevaisuutta käsitelleet mielipiteet olisivat olleet yleisimmin esiintyneenä teemana ensimmäisenä. Pisteyttäessäni aineistoa ilmaantuvuuden mukaan, saivat teemat 1. ja 2. eniten yhden kokonaispisteen arvoisia mainintoja. Johtopäätöksenä tästä tein, että vaikka ne eivät aiheina olleet käsitellyimpiä, olivat näitä teemoja koskeneet mielipidekirjoitukset kattavasti paneutuneet juuri tasa-arvon, lasten oikeuksien ja sosiaalisten suhteiden kysymyksiin.

Etäopetusta koskevassa mielipidekeskustelussa kvantitatiivisesti tarkasteltuna yleisimmät aihealueet olivat tasa-arvokysymykset ja lasten ja nuorten hyvinvointi pandemian aikana. Tätä teemaa käsiteltiin mielipidekirjoituksissa varsin laajasti. Yleisesti etäopetuksen nähtiin heikentävän oppilaiden tasa-arvoa ja polkevan heidän oikeuksiaan laadukkaaseen opetukseen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen.

Sosiaaliset suhteet nousivatkin omaksi teemakseen. Kaikista teemoista juuri sosiaalisista suhteista käytyyn keskusteluun liittyi eniten selvää kahtiajakaisuutta: siinä missä toiset kokivat oppilaiden sosiaalisten suhteiden rajoittamisen jopa tuhoisaksi, toiset nauttivat perheen kasvaneesta yhteisestä ajasta tai tauosta koulukiusaamisessa.

Kodin ja koulun yhteistyö ja viestintä näkyivät mielipidekirjoituksissa yleensä onnistumisina tai heikkona menestyksenä etäopetuksessa. Vanhemmat ottivat paljon kantaa etäopetukseen ja toivat esiin kotien tilanteita. Yleisesti vanhempien mielipidekirjoitukset jakautuivat kahtia sen mukaan, koettiinko etäopetus kuormittavaksi ja negatiiviseksi, vai löydettiinkö siitä hyvää ja onnistumisia.

Tulevaisuuteen liittyvät argumentit kumpusivat usein siitä, miten etäopetusta tulisi kehittää ja toteuttaa tulevaisuudessa. Kyseinen teema oli kaikkein käsitellyin, sillä suurimmassa osassa kirjoituksia tulevaisuutta käsiteltiin jollakin tapaa. Tulevaisuutta käsitteleviin mielipidekirjoituksiin liittyivät myös monet kannanotot ja kirjoittajien pelot väistämättömiin taloudellisiin leikkauksiin ja opetuksen rajallisiin resursseihin.

Teemojen argumentit olivat varsin odotetusti sidoksissa kulloinkin vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Kun etäopetuksen suhteen linjattiin uusia päätöksiä, seurasi mielipidekirjoittelussa aktiivisempi ajanjakso, jolloin otettiin yleensä laajasti kantaa päätösten oikeellisuuteen ja tehokkuuteen. Mielipidekirjoituksissa oli selvästi havaittavissa myös yhteiskunnan muita muuttujia, kuten keväällä 2021 järjestetyt kuntavaalit, joiden myötä ehdokkaat ja mahdolliset äänestäjät vetosivat toisiinsa etäopetukseen liittyen. Samaan aikaan astui voimaan myös oppivelvollisuuden laajennusta koskeva uudistus, joka kirvoitti mielipidekirjoittajilta runsaasti kannanottoja. Yleinen ajatus mielipidekirjoittajilla oli, että vaikka uudistus on tarpeellinen, oli sen ajankohta keskellä pandemiaa täysin väärä. Nämä kannanotot taas poikivat vastineita muun muassa opetusministeriltä ja muilta päättäjiltä, jotka halusivat korostaa, että koulupudokkaiden määrän minimoimiseksi uudistus on ajankohtainen ja oleellisen tärkeä.

Mielipidekirjoituksista oli löydettävissä joitakin sellaisia argumentteja, jotka olivat tyypillisiä tietyille kirjoittajaryhmille. Esimerkiksi opettajien mielipidekirjoituksissa oli tyypillistä tuoda esiin etäopetuksen kuormittavuus. Toisaalta opettajat näkivät yleisesti mahdolliseksi ja jopa toivottavaksi, että etäopetuksesta hyväksi todettuja käytänteitä jatkettaisiin tulevaisuudessa. Opettajat myös korostivat oman työnsä ja oppilaidensa tärkeyttä ja sitä, että vaikka he tuovat esiin etäopetuksen ongelmakohtia, he silti nauttivat työstään ja kokevat sen tärkeäksi. He korostivat yhteistyötä kotien kanssa ja viestinnän tärkeyttä. Opettajia koskevassa keskustelussa nousi usein esiin myös työn kuormittavuuden vaikutukset, joiden pelättiin johtavan opettajien uupumiseen tai joukkopakoon alalta. Aineistossa jäivät vähemmistöön sellaisten opettajien kirjoitukset, jotka olisivat kertoneet etäopetuksen onnistumisesta ja hyödyistä.

Vanhemmat olivat opettajien lisäksi toinen suuri kirjoittajaryhmä. Heidän argumenttinsa eivät myöskään olleet yhtenäisiä, vaan jakautuivat selvästi esimerkiksi etäopetuksen kannattavuuden suhteen. Vanhempien kirjoituksissa tuotiin laajasti esiin etäopetuksen kuormittavuutta ja epätasalaatuisuutta.

Oppilaiden mielipidekirjoituksia aineistossa oli verrattain vähän. Kirjoitukset pitivät sisällään paljon erilaisia argumentteja. Yleisin mielipide oli selvästi lähiopetusta puoltava, mutta ymmärrettiin, miksi etäopetuksessa ollaan.

Lääkärit olivat kirjoittajaryhmä, jonka kannanotot olivat yleisesti vallitsevan tilanteen suositusten mukaisia. Kun tartuntoja oli runsaasti, etäopetus sai lääkäreiltä kannatusta, mutta esimerkiksi toukokuussa 2020 he yleisesti kannattivat lähiopetukseen siirtymistä sosiaalisista ja tasa-arvoa edistävästä syistä. Etäopetuksen jatkuessa mielenterveystyöntekijöiltä tuli varoituksia etäopetuksen haittavaikutuksista.

Kouluviranomaisten argumentit olivat pääosin vastineita aikaisempiin mielipidekirjoituksiin. Selvimmin vastustettiin väitteitä, että kasvatusvastuu olisi sysätty huoltajille ja kasvatustoimi laiminlyö vastuutaan etäopetuksessa. Kouluviranomaiset vetosivat usein tasa-arvoon ja lasten oikeuksiin vastatessaan väitteisiin.

Kolmas tutkimuskysymykseni oli selvittää yleistä suhtautumista etäopetuksen tulevaisuuteen ja nostaa esiin mielipidekirjoitusten toiveita ja odotuksia. Suhtautuminen etäopetuksen tulevaisuuteen oli mielipidekirjoituksissa hyvin kahtiajakoinen. Suuri osa tuntui kannattavan etäopetuksesta ”hybridimallia” jossa yhdistyisivät etä- ja lähiopetuksen hyödyt.

Etäopiskelusta oli ollut hyötyä sekä oppilaille että opettajille, eivätkä mielipidekirjoittajat olleet halukkaita palaamaan entiseen. Toisaalta etäopetuksen pitkäaikaisen käyttöönoton nähtiin olevan tuhoisa ”trendi”, johon koululaitosten ei tulisi lähteä mukaan. Etäopetuksen hylkäämistä perusteltiin myös tasa-arvokysymyksenä, kun kirjoittajat painottivat, että kaikilla oppilailla tulee olla samat oikeudet osallistua lähiopetukseen. Näin argumentoivat näkivät yleisesti lähiopetuksen laadukkaampana ja soveltuvampana eri lähtökohdista tuleville oppijoille. Vaikka argumentit etäopetuksen tulevaisuudesta vaihtelivat paljon, yksi mielipide oli kuitenkin yhteinen ja selkeä: lasten ja nuorten hyvinvointi on nostettava keskiöön jatkosuunnitelmia tehtäessä.

Tutkimuksessa halusin myös selvittää, millaisena opettajan työkuva näyttäytyi mielipidekirjoittajille ja erosivatko kirjoittajaryhmien näkemykset keskenään opettajien tulevaisuuden työkuva.

Kirjoittajaryhmien välillä ei ollut havaittavissa selviä eroja opettajien tulevaisuuskuvassa. Suurimpana eroavaisuutena olivat ne mielipidekirjoitukset, joissa opettajien pelättiin uupuvan ja vaihtavan alaa, tai että opettajakoulutukseen ei enää hakeudu samalla tavalla potentiaalisia yksilöitä, koska työnkuva on muuttunut niin radikaalisti ja työ nähdään erittäin kuluttavana.

Huolimatta siitä, että siirtyä etäopetukseen tapahtui käytännössä yhdessä yössä ja ilman ennakkovalmistautumista, oli etäopetuksen järjestämisessä paljon onnistumisia. Tämä näkyi

mielipidekirjoituksissa positiivisina kannanottoina etäopetukseen ja esimerkiksi kodin ja koulun hyvänä yhteistyönä etäopetuksen onnistumisen taustalla.

Mielipidekirjoitusten perusteella opettajan työnkuvaa koskevat muutokset eivät olleet kovinkaan radikaaleja. Monet varsinkin ajanjakson alkupäässä ilmestyneet kannanotot kyseenalaistivat jonkin verran opettajien työkuva etäopetuksen aikana. Kirjoittajat pohtivat vastuuta oppilaista koulupäivien aikana ja esimerkiksi sitä, mitä tehtäviä opettajalle jää etäopetuksessa, jos vastuu opettamisesta ”sysätään vanhemmille”. Opettajat saivat kuitenkin ehdottomasti enemmän kannustavia ja kiittollisia mielipidekirjoituksia, joissa huoltajat kiittelivät opettajien nopeaa reagointia etäopetuksen alkaessa. Monet kirjoittajat korostivat opettajien ammattitaitoa ja erityisesti sitä, miten tärkeää laadukas opettajakoulutus on tulevaisuudessa. Samoissa kannanotoissa huomautettiin yleensä, että varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto tulisi muuttaa maisteritasoiseksi ja palkka työtasoa vastaavaksi.

Etänä toteutetussa opetuksessa vuorovaikutus on hyvin erilaista kuin kasvotusten tapahtuvassa oppimisessa (Lonka 2020, 170). Mielipidekirjoittajien yleinen mielipide tuntui olevan, että vuorovaikutustaitojen harjoittelua opettajaopetuksessa tulisikin kehittää siten, että opettajat pystyisivät tulevaisuudessa paremmin valmistautumaan vastaaviin tilanteisiin jo ennakoon. Opettajien tulisi myös pitää yllä omaa osaamisen tasoaan esimerkiksi tietotekniikassa ja erilaisten sovellusten käytössä, jolloin opetuksen laatu ja oppimistulokset eivät olisi kiinni opettajan omasta osaamisesta ja kiinnostuksesta aihetta kohtaan.

4.2 Tutkielman luotettavuus

Olen aineistoa kerätessäni pyrkinyt erityiseen huolellisuuteen, jotta aineistoni olisi mahdollisimman kattava otos. Mahdollisuus inhimilliseen virheeseen on olemassa, kun käsiteltävä aineisto on iso ja lähteitä useampia. Tällainen virhe voi olla esimerkiksi aineistoa hakiessa huomaamatta jäänyt mielipidekirjoitus. Suuren aineiston takia en lähtenyt etsimään kirjoituksia näköislehtiä lukemalla, vaan käytin lehtien omia hakukoneita. Varmistaakseni että hakukone oli löytänyt kaiken aineiston, tein täsmätarkistuksia, eli valitsin näköislehdestä aineistoksi sopivan mielipidekirjoituksen ja tarkistin, että hakukone oli löytänyt sen hakiessani aiheeseen sopivalla hakusanalla. Jätin aineistosta pois sellaiset kirjoitukset, joissa hakusana ilmaantui vain kerran ja jotka eivät pääsanomaltaan koskeneet etäopiskelua. Tällaisia tekstejä oli yhteensä 9. Vaikka pyrin tutkielmassani ehdottomaan reliabiliteettiin, on laadullisen tutkielmani tuloksia tarkasteltaessa otettava huomioon, että ne ovat yhden aihetta tutkineen tulkintoja aineistosta, joten täydellinen toistettavuus ei liene realistinen tavoite.

Mielipidekirjoittajien taustat erosivat toisistaan paljonkin. Osa mielipidekirjoituksista oli tavallisten lukijoiden kannanottoja etäkoulusta, osa taas ammattilaisten esimerkiksi opettajien, rehtoreiden tai sosiaalityöntekijöiden

laatimia. Yleensä kirjoittajat esiintyvät mielipidekirjoituksissa omalla nimellään, mutta osa kirjoituksista on julkaistu myös nimimerkillä. Tällaisissa tapauksissa kirjoittajan nimi on lehden toimituksen tiedossa, mutta esimerkiksi aiheen henkilökohtaisuuden takia se on julkaistu nimimerkillä. Koska kirjoittajien taustaa tai henkilöllisyyttä ei lehden toimesta mahdollisesti ole tarkistettu, en voi olla varma, että kirjoittajat ovat henkilöitä joina mielipidekirjoituksissaan esiintyvät.

Aineistoni mielipidekirjoitukset ovat julkisia tekstejä, koska ne on julkaistu kaikille saatavilla olevissa lehdissä. Näin ollen minun ei ole tarpeellista huomioida yksityisyyteen tai tietosuojaan liittyviä tekijöitä. En kuitenkaan mainitse kirjoittajien nimiä tai muita henkilötietoja, koska ne eivät ole tutkielmani kannalta oleellisia. Kirjoittajan asema suhteessa etäopetukseen on kuitenkin oleellinen aineiston ja tutkielman kannalta ja siksi täsmennänkin roolia joidenkin lainausten yhteydessä. Joidenkin sitaattien kohdalla on oleellista täsmentää mikä on opettajan, vanhemman, oppilaan itsensä tai vaikka rehtorin laatima mielipidekirjoitus.

Lehdet eivät voi julkaista jokaista saamaansa mielipidekirjoitusta ja aineiston keräämiseen käyttämälläni lehdillä on suuri rooli siinä, millaisia kirjoituksia ja aiheita he päättävät milloinkin julkaista. Julkaisemalla jonkin kirjoituksen lehti haluaa ehkä jatkaa jo aikaisemmin käsiteltyä teemaa, tai toisaalta nostaa esiin uusia näkökulmia. Koittaessani avata mielipidekirjoituksissa toistuneita teemoja ja teemojen mukaisten kirjoitusten määrää, täytyy pitää mielessä, että emme tiedä paljonko aiheesta on mahdollisesti tullut lehden toimitukseen kirjoituksia. Lehdet eivät julkaise näitä tietoja. Monet julkaisut ovat myös taustaltaan poliittisia tai niitä julkaisee jokin muu liike tai aatemaailma, joka haluaa nostaa esiin agendalleen sopivia kirjoituksia eivätkä julkaise omaan tarkoitukseensa sopimattomia mielipidekirjoituksia. Tämän takia rajasinkin käyttämäni päivälehdet sitoutumattomiin yleissanomalehtiin.

Aiheen ajankohtaisuuden takia tutkimuksessa käytetyistä lähteistä osa oli vielä selvityksiä, eli ne eivät täytä tieteellisen lähteen tunnusmerkkejä. Tämä johtuu siitä, että monet tieteelliset ja vertaisarvioidut raportit etäopetuksesta ja esimerkiksi sen vaikutuksista ja seurauksista ovat antaneet odotuttaa itseään vielä vuoden 2021 lopulla. Tämä tuo tutkimukseni lähteisiin tiettyä problematiikkaa, josta olen tietoinen.

4.3 Jatkotutkimussuosituksia

Aineistona käyttämäni lehdet voisi mieltää jonkinlaisiksi liberaaleiksi kaupunkilehdiksi. Mielestäni olisi oleellista tutkia mielipidekirjoitusten teemoja ja kannanottoja myös sellaisista lehdistä, jotka eroavat sisällöllisesti tai esimerkiksi maantieteellisesti käyttämistäni lehdistä. Käyttämällä pienempien paikkakuntien tai maaseudun lehtiä, mielipidekirjoitukset olisivat voineet sisällöllisesti erota enemmän ja esiin olisi saattanut nousta monia sellaisia teemoja, jotka jäivät nyt puuttumaan. Jatkotutkimusta varten näkisinkin oleelliseksi sen,

että käytetty aineisto olisi sisällöllisesti monipuolinen ja toisi näin esiin laajemmin yhteiskunnallista diskurssia etäopetuksen suhteen.

Erityisesti etäopetuksen tulevaisuudesta käyty keskustelu on mielestäni yhteiskunnallisesti hyvin tärkeää, kun etäopetuksen roolia ja kannattavuutta lähdetään jatkossa miettimään. Tuomalla esiin mielipiteitä etäopetuksen vahvuuksista ja heikkouksista, mahdollistetaan etäopetuksen hyödyllinen käyttö. Jatkotutkimusta tulisi toteuttaa myös mielipidekirjoitusten vaikuttavuutta tutkimalla.

Oppilaiden kannanotot etäopetuksessa jäivät aineistossa määrällisesti varsin vähäisiksi. Voisikin olettaa, että päivälehtien mielipidekirjoitukset eivät ole tavanomaisin tapa nuorisolle tuoda ajatuksiaan esiin. Jotta jatkotutkimuksissa voitaisiin tuoda esiin oppilaiden mielipiteitä ja toiveita mahdollisimman kattavasti, olisi oleellista käyttää aineistona sellaisia alustoja, joilla nuoret ilmaisevat mielipiteitään.

Aineistoni on rajattu maaliskuulta 2020 toukokuuhun 2021. Keväällä 2021 yleinen yhteiskunnallinen käsitys tuntui olevan se, että kesällä 2021 jaettavat rokotukset mahdollistaisivat lähiopetuksen syksyllä. Aineiston rajaamista suunnitellessani oletin saavani tällä ajanjaksolla kattavan kuvan etäopetuksen ympärillä käydystä mielipidekirjoittelusta. Kesän 2021 koronatartunnat nousivat kuitenkin ennätyslukemiin ja syksyn lähiopetus olikin jälleen uhattuna. Jatkotutkimuksen kannalta näkisinkin oleelliseksi ottaa mukaan tutkimukseen myös mielipidekirjoituksia toukokuun 2021 jälkeen. Etäopetuksen jatkon lisäksi yhteiskunnalliseen keskusteluun nousivat enenevässä määrin myös opettajien rokottaminen ennen syyslukukauden alkua. Jotta koronaepidemian aikaisesta mielipidekirjoittelusta saataisiin mahdollisimman kattava ja monipuolinen kuva, tulisi jatkotutkimusta toteuttaa ottamalla tarkasteluun mielipidekirjoituksia vielä laajemmalla ajanjaksolla.

Lähdeluettelo ja liitteet

Kirjallisuus:

Ahtiainen, R., Hotulainen, R., Heikonen, L., Hienonen, N., Lintuvuori, M., Oinas, S., Asikainen, M. S. & Lindgren, E. P. (2020) *Tutkimus etäopetuksen onnistumisista ja oivalluksista*. Helsingin yliopisto Koulutuksen arviointikeskus HEA, Tampereen yliopisto Koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimusryhmä REAL, Tampereen yliopisto Lasten ja nuorten terveyden edistämisen tutkimusryhmä NEDIS, Opetus ja kulttuuriministeriö.

Cabezas-Heredia, E. (2021) *Depression, Anxiety, Stress in Students and Teachers: Analysis from Covid 19* Revista venezolana de gerencia 26.94 s. 603–622

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Federkeil, L., Franziska H. & Florian (2020) *Teachers Experiences of Stress and Their Coping Strategies During COVID - 19 Induced Distance Teaching*. *Journal of pedagogical research* 4.4

Gil-Fernández, R., León-Gómez, A. & Calderón-Garrido, D. (2021) *Influence of Covid on the Educational Use of Social Media by Students of Teaching Degrees*. *Education in the knowledge society* 22

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008) *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus, Helsingin Yliopisto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015) *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hoikkala, T., Karhunen, H., Kiilakoski, T., Mäkynen, M., Pilvi T. & Hirvola M. (2019) *Koulutuksen digiloikka. Miten onnistumme suomalaisten osaamisen päivittämisessä*. Teollisuuden palkansaajat TP ry

Hytönen, K. (2020) *Erikoinen Kevät*. Kasvatus & Aika. Verkkolehti, julkaisu 14.1

Jensen-Eriksen, N., Mainio, A. & Hänninen, R. (2019) *Suomen suurin: Helsingin Sanomat 1889-2019*. Helsinki: Siltala.

Kelly, H. (2011) *The Classical Definition of a Pandemic Is Not Elusive*. Bulletin of the World Health Organization WHO, 89.7.

Kimmonen, E. & Nevalainen, R. (2017) *Reforming Teaching and Teacher Education : Bright Prospects for Active Schools* . Rotterdam, Sense Publishers.

Kundu, A. & Tripti, B. (2021) *COVID 19 Response: An Analysis of Teachers' Perception on Pedagogical Successes and Challenges of Digital Teaching Practice During New Normal*. Education and information technologies

Lonka, K. (2020) *Selvitys koronapandemian lyhyen ja pitkän aikavälin hyvistä ja huonoista seurauksista koulutusta, nuoria ja hyvinvointia*. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2020 (s. 168–180)

Malinen, O., Väisänen, P. & Savolainen, H. (2012) Teacher Education in Finland: a Review of a National Effort for Preparing Teachers for the Future.” *Curriculum journal (London, England)* 23.4 (2012): 567–584.

Mankki, V. (2021) Primary Teachers' Principles for High-Quality Distance Teaching During COVID-19. *Scandinavian journal of educational research*: 1–13.

Määttä, S., Pelkonen, J., Lehtisare, S., Määttä, M. (2020) *Kouluakäymättömyys Suomessa – Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus*. Opetushallitus, Vantaa.

Niemi, K. (2021) ”The Best Guess for the Future?” *Teachers' Adaptation to Open and Flexible Learning Environments in Finland*. *Educational Inquiry* 12.3: 282-300.

Nordenstreng, K. & Wiio, O. (2012) *Suomen mediamaisema*. Tampere: Vastapaino.

Paakkola, E. (1992) *Johdatus monimuoto-opetukseen*. Helsinki VAPK-kustannus

Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Richardson, J. (2007) *Analyzing Newspapers. An approach from critical discourse analysis*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Salmela, A., Upadyaya, K., Hietajärvi, L. (2020) *Suomalaisten rehtorien ja opettajien työhyvinvointiprofiilit koronakeväänä*. *Psykologia* , Vuosikerta. 55 , Nro 6 , s. 426–443.

Salminen, J. (1997) *Etäopetus koulussa : Kilpisjärvi-projekti 1994-1997* . Helsinki: Helsingin yliopisto.

Syrjänen E., Eronen, A., Värri, V. (2007) *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. Tampere: Tampereen Yliopiston julkaisu.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Selvitykset:

Brauer, D. Burman, O. Kalliala, E. Kiiker, P. Laakso, M. Laru, J. Leinonen, T. Pönkä, H. Rongas, A. Taivassalo, M. Toikkanen, T. & Toivainen, T. (2020) Etäopetuksen näytön paikka. Viitattu 4.9. 2021.

Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta:

https://docs.google.com/document/d/1wjtKf3yu7CKMamcpBTjwar9g1Y2A0NJbn6_KN2RUNcA/edit#heading=h.dw817yq1s10v.

Bol, T. (2020) Inequality in homeschooling during the Corona crisis in the Netherlands. First results from the LISS Panel. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://osf.io/preprints/socarxiv/hf32q/>

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, 2020. *Koronapandemian hyvät ja huonot seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta:

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_1+2020.pdf

Eronen, M. (2021) *Opetushenkilöstö on rokotettava viimeistään kesäkuun loppuun mennessä – varhaiskasvatuksen opettajat heti riskiryhmien jälkeen*. OAJ. Sähköinen tutkimusaineisto, haettu osoitteesta:

<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/opetushenkilosto-on-rokotettava-viimeistaan-kesakuun-loppuun-mennessa--varhaiskasvatuksen-opettajat-heti-riskiryhmien-jalkeen/>

Eskonen, H., De Fresnes, T., Pietarinen, E. (16.6.2020) *Peruskoulun pitäisi taata samat lähtökohdat köyhien ja varakkaiden lapsille, mutta repikö korona tasa-arvon kappaleiksi?*. YLE.

Haikkola, L., Kauppinen, E. (2020) *Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen*. Helsinki, Nuorisotutkimusseura ry.

Hein, I. & Larna, R. (1992) *Lähellä, kaukana, yksin, yhdessä : näkökulmia monimuoto-opetukseen*. Lahti: Helsingin yliopisto & Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Helsingin kaupunki (2021) *Helsingin kaupungin yläkoululaisista puolet koki etäopiskelun haasteellisena – huoltajat kokivat saaneensa tarpeeksi tietoa oppimisedistymisestä*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/ylakoululaisista-puolet-koki-etaopiskelun-haasteellisena?pd=v>

Helsingin kaupungin opetusvirasto (2016) *Helsingin kaupungin opetuksen digitalisaatio-ohjelma vuosille 2016-2019 – Koulutuksen ja oppimisen digistrategia*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta : https://www.hel.fi/static/liitteet/opev/Opetusvirasto_Digitalisaatiohanke_Webjulkaisu_FINAL.pdf

Helsinki Graduate School of Economics (2021) *Koronavirus ja terveyserot – Missä sosioekonomisissa ryhmissä koronatartuntoja on Suomessa havaittu eniten?* Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://www.helsinkigse.fi/corona/tilannehuoneen-raportti-koronavirus-ja-terveyserot-missa-sosioekonomisissa-ryhmissa-koronatartuntoja-on-suomessa-havaittu-eniten/>

Honkalo, H. (2021) *Työuupuneet opettajat kantavat huolta etäopetuksen eriarvoistavasta vaikutuksesta*. OAJ. Sähköinen tutkimusaineisto, haettu osoitteesta : <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/tyouupuneet-opettajat-kantavat-huolta-etaopetuksen-eriarvoistavasta-vaikutuksesta/>

KMT, Kansallinen Mediatutkimus (2021) *Medioiden kokonaistavoittavuus*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://www.aikakausmedia.fi/tietoa-aikakausmedioista/tutkimukset/kansallinen-mediatutkimus/>

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2020 A.) *Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen Osa I: Kansallisen arvioinnin taustaraportti, synteesi ja tilannearvio valmiiden aineistojen pohjalta*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://karvi.fi/app/uploads/2020/05/Poikkeuksellisten-opetusj%C3%A4rjestelyjen-vaikutukset-osa-I-Karvi-7.5.2020-1.pdf>

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2020 B.) *Poikkeuksellisilla opetusjärjestelyillä vaikutuksia tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen oppimiseen – Poikkeustilanne toi digiloikan, mutta oppimisen tuki ei ollut riittävää*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://karvi.fi/2020/12/14/poikkeuksellisilla-opetusjarjestelyilla-vaikutuksia-tasa-arvoiseen-ja-yhdenvertaiseen-oppimiseen-poikkeustilanne-toi-digiloikan-mutta-oppimisen-tuki-ei-ollut-riittavaa/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto (2020) *Hyvinvointia digiajassa – nettikiusaaminen*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digiajassa/nettikiusaaminen/>

Opetus ja kulttuuriministeriö (2020 A). *Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://minedu.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>

Opetus ja kulttuuriministeriö (2020 B). *Kouluruokailun järjestämisessä etäopetuksessa eroja*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://minedu.fi/-/avi-kysely-kouluruokailun-jarjestamisessa-etaopetuksessa-eroja>

Opetushallitus (2020) *Noin 4000 yläkoululaisella jatkuvasti paljon poissaoloja koulusta*. Sähköinen tiedote, haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2020/noin-4000-ylakoululaisella-jatkuvasti-paljon-poissaoloja-koulusta>

Opetushallitus (2021) *Oppimissovellusten, sosiaalisen median palveluiden ja digitaalisten pelien sekä videon käyttö opetuksessa*. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/oppimissovellusten-sosiaalisen-median-palveluiden-ja-digitaalisten-pelien-seka-videon-kaytto>

OPH (2014) *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 Määräykset ja ohjeet 2014:96*. Helsinki: Opetushallitus. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Tanhua-Piironen, E., Kaarakainen, S., Kaarakainen, M., Viteli, J., Syvärinen, A. & Kivinen, A. (2019) *Digiajan peruskoulu*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 6/2019. Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161383/6-2019-Digiajan%20peruskoulu_.pdf

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (2019) *Lasten ja nuorten hyvinvointi : Kouluterveyskysely 2019* Sähköinen aineisto, haettu osoitteesta: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>

Nettisivut:

Finlex, oikeusministeriö. (13.5.2021) Haettu osoitteesta:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030460?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vastineoikeus>

Helsingin Sanomat (15.6.2021) Haettu osoitteesta: <https://www.hs.fi/kirjoitamielipidekirjoitus/>

Media Audit Finland. (10.8.2021) Haettu osoitteesta: https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2021/01/KMT_2020_lukijamaarat-26-01-2021.pdf

Unesco (12.7.2021) Haettu osoitteesta: <https://en.unesco.org/news/where-are-teachers-being-prioritized-covid-19-vaccination-efforts>

Invest (15.3.2021) Haettu osoitteesta:

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoibmM0MmNhODMtZjM4OS00OGY4LTg2YzUtYTUyY2VhNTc3ZjdmliwidCI6ImY1OTJjYjVmLWI4YmMtNDFiOS05MDFmLTlhOTlhYjg0YWZhNiIsImMiOjh9>

Liitteet

Liite 1

Helsingin Sanomien mielipidekirjoitukset

HS1	4.3.2020	Nyt on hyvä aika harjoitella etäkokoontumisia
HS2	18.3.2020	Oppilaiden yhdenvertaisuus tulee turvata myös poikkeusoloissa
HS3	21.3.2020	Suomalaisten opettajien taidot ovat näinä poikkeusviikkoina arvossaan
HS4	24.3.2020	Vanhemmille on siirtynyt iso vastuu lasten oppimisesta
HS5	26.3.2020	Vastuu opetuksesta ja oppimisen tuesta on yhä kouluilla ja opettajilla
HS6	27.3.2020	Ongelmat saattavat kasvaa eristyksissä, mutta apua voi saada muilta ihmisiltä ja myös yhteiskunnalta
HS7	27.3.2020	Yhdessä sovitut pelisäännöt saavat etätöön ja koulun sujumaan
HS8	27.3.2020	Suunnitelmallisuus ja kannustus auttavat erilaista oppijaa etäkoulussakin
HS9	28.3.2020	Perheemme voimat ovat aivan lopussa, kun Wilma tursuaa tehtäviä lapsille
HS10	29.3.2020	Arki ja asiat, joita emme osanneet kuvitella vielä pari viikkoa sitten
HS11	31.3.2020	Perhetyötä on tehostettava epävarmoina aikoina
HS12	1.4.2020	Jotta etäkoulusta selvitään kuivin jaloin, opettajien ja vanhempien on puhallettava yhteen hiileen
HS13	1.4.2020	Etäkoulussa opettajien työpäivät venyvät helposti kymmentuntisiksi
HS14	2.4.2020	Opettaja venyy ja jaksaa, mutta voimat voivat loppua
HS15	5.4.2020	Kaikki lapset eivät tunne oloaan kotona turvalliseksi
HS16	6.4.2020	Yksinhuoltajat tarvitsevat nyt kaiken tuen
HS17	10.4.2020	Etäkoulu pelasti koulukiusaamiselta
HS18	10.4.2020	Koti on nyt monelle lapselle ja nuorelle entistäkin turvattomampi paikka
HS19	15.4.2020	Kestävä koronaelvytys luo uskoa tulevaisuuteen
HS20	15.4.2020	Etäkoulussa moni oppilas kukoistaa, kun perinteisen koulunkäynnin aiheuttama kuormitus on poissa
HS21	17.4.2020	Kun rajoitustoimien kestoä käydään läpi, koulujen avaamisen arvioinnin on syytä olla listan kärjessä
HS22	17.4.2020	Lasten oikeuksia tulee vaalia poikkeusoloissakin
HS23	18.4.2020	Myös adhd-opettaja nauttii etätöystä
HS24	18.4.2020	Meidän koulussamme etäopetus on sujunut loistavasti

HS25	19.4.2020	Paluu kouluun ei ole kaikille helpotus – voisiko etäopetus jäädä pysyväksi oikeudeksi sitä haluaville?
HS26	19.4.2020	Kouluja tulisi avata vaiheittain
HS27	20.4.2020	Koulujen avaaminen altistaisi myös koulun aikuiset koronaviruksen leviämislle
HS28	22.4.2020	Etäopetukselle tarvitaan lainsäädännön turva
HS29	22.4.2020	Etäkoulu ei ole ratkaisu koulunkäyntivaikeuksiin
HS30	22.4.2020	Koulujen kiinni pitämiselle on vaikea löytää pitäviä perusteita – sulut tulisi lopettaa asteittain mahdollisimman pian
HS31	25.4.2020	Voisiko etäkoulun välitunteja alkaa pitää oman koulun pihalla?
HS32	26.4.2020	Etäopetus pitää sisällyttää perusopetuslakiin
HS33	26.4.2020	Osalle lapsista koulupudokkuus on nyt todellinen riski
HS34	27.4.2020	Isätkin osannevat laittaa ruokaa
HS34	28.4.2020	Kouluista ei pidä tehdä viruslaboratorioita
HS36	29.4.2020	Etäkoulusta ei pidä palata kahdeksan aamuihin
HS37	29.4.2020	Koulujen tulisi avata ovensa niin pian kuin mahdollista
HS38	3.5.2020	Koulujen kannattaa hyödyntää etäopetusta tulevaisuudessakin
HS39	4.5.2020	Digiloikka kantaa mukanaan valtavaa oppimiskulttuurin muutosta
HS40	4.5.2020	Riskiryhmäperheiden lasten etäopetusta tulisi jatkaa
HS41	4.5.2020	Meneillään oleva ajanjakso muistuttaa, mitä hyvää on ihan tavallisessa arjessa
HS42	7.5.2020	Etäkouluviikon voisi pitää kerran lukuvuodessa
HS43	7.5.2020	Etäopetusta voisi käyttää lähiopetuksen tukena
HS44	9.5.2020	Erityisopetuksen, opinto-ohjauksen sekä tukiopetuksen resursseja lisätään
HS45	14.5.2020	Opettaminen taitaa jäädä tulevina viikkoina sivuseikaksi
HS46	14.5.2020	Etäkoulu toi adhd-oireisten elämään paljon haasteita
HS47	15.5.2020	Hallitus teki oikean päätöksen avatessaan koulut
HS48	16.5.2020	Pandemiasta saattaa tulla katastrofi lapsille
HS49	22.5.2020	Koronavirusajan kokemukset etäopetuksesta tulisi hyödyntää opetuksen kehittämisessä
HS50	4.6.2020	Etäopetuksesta ei pidä tehdä trendiä peruskoulussa
HS51	8.6.2020	Erityisen tuen resurssit eivät aina kohtaa oppilaiden tarpeita
HS52	14.6.2020	Vieraskielisten perheiden lapset kantoivat liian suurta vastuuta etäkoulussa
HS53	9.7.2020	Koronakevät oli yksille kova, toisille ihan kiva
HS54	11.7.2020	Oppivelvollisuuteen sisältyvä varautumiskoulutus auttaisi Suomea tulevien kriisien kynnyksellä
HS55	29.7.2020	Syksyn koulutyö aloitetaan paikkailemalla oppilaiden hyvinvointiin ja oppimiseen tulleita aukkoja
HS56	30.7.2020	Koulujen pitäisi harjoitella etäopetusta
HS57	4.8.2020	Tunnolliset lukiolaiset voivat tartuttaa muita
HS58	8.8.2020	Eristyksissä olevalle koululaiselle etäopetuksen on tarjottava muutakin kuin tehtävälstoja

HS59	8.8.2020	Päättäjien tulee muistaa digitaalisen oppimisen hyödyt
HS60	12.8.2020	Koronavirus ei jätä opettajia rauhaan, ja heidän jaksamiseensa tulee nyt kiinnittää erityistä huomiota
HS61	13.8.2020	Työnteon, lastenhoidon ja etäkoulun yhdistäminen onnistuu, kun sekä työntekijät että työnantajat joustavat
HS62	20.8.2020	Koronaviruskriisi teki akuutiksi oppilashuollon tarpeen
HS63	22.8.2020	Eikö koronakevättäkään nostanut huolta oppilaiden arvioinnista?
HS64	23.8.2020	Lähiopetus tulisi järjestää täysimääräisenä
HS65	15.9.2020	Valvonta kukoistaa koronaviruskriisin aikana, mutta kuka vahtii valvojia?
HS66	29.9.2020	Nuorten syyllistäminen koronavirustartunnoista ei ole ratkaisu ongelmiin
HS67	14.10.2020	Emme toivo siirtymistä etäopiskeluun
HS68	18.10.2020	Koulun hyvää tarkoittavat turvatoimet ovat olleet vitsi – toisen asteen tulee siirtyä etäopetukseen
HS69	20.10.2020	Poikamme koulussa toiseen aaltoon valmistautuminen on ollut heikkoa
HS70	30.10.2020	Jaksavatko opiskelijat jatkuvaa etätyöskentelyä?
HS71	4.11.2020	Varmistetaan ensin oppimisen edellytykset kaikille
HS72	15.11.2020	Koronavirusvuodesta tulee sukupolvikokemus
HS73	23.11.2020	Opettajalle säilytetään aina vain lisää tehtäviä
HS74	24.11.2020	Oikeaan aikaan saadulla pienelläkin tuella voi olla ratkaiseva vaikutus
HS75	26.11.2020	Etäopetus kuormittaa lukiolaisia ja heikentää suoritusten tasoa
HS76	27.11.2020	Nurmijärven lukiolaiset pakotettiin etäopetukseen, vaikka koulussamme ei ole ollut yhtään tartuntaa
HS77	28.11.2020	Lukioiden siirtyminen etäopetukseen on virhe
HS78	1.12.2020	Asentajaksi ei voi valmistua etänä
HS79	2.12.2020	Helsingin kaupunki perui tet-jaksot huonoin perustein
HS80	5.12.2020	Etäkouluun siirtyminen on vihoviimeinen vaihtoehto
HS81	7.12.2020	Leviämismuutoksissa olevien alueiden koulujen tulisi siirtyä etäopetukseen loppuvuodeksi
HS82	8.12.2020	Koululaisten karanteeni vähentäisi joulunpyhien tartuntariskiä
HS83	10.12.2020	Etäopetusta on harkittava vakavasti myös alakoulun osalta
HS84	10.12.2020	Koronaviruskriisi jättää painavan jäljen elämänsä tärkeimpiä vuosia viettäviin nuoriin
HS85	10.12.2020	Peruuntuneet tet-jaksot toteutetaan keväällä tilanteen salliessa
HS86	10.12.2020	Seurasin lasteni etäopiskelua ja hämmästyin, kun he eivät sanoneet koko päivänä sanaakaan
HS87	14.12.2020	Yläkoulujen etäopetus hillitsi epidemiaa
HS88	14.12.2020	Pitkään jatkuva etäopetus eriarvoistaa koululaisia, mutta nyt lyhyestä ja ennalta rajatusta etäjaksoista olisi tuskin suurta haittaa
HS89	17.12.2020	Etätyöskentelylle on perusteet
HS90	20.12.2020	Vanhemmat eivät saa apua, koska eivät osaa pyytää sitä
HS91	22.12.2020	Kyläkoulussa ongelmat voidaan huomata helpommin
HS92	8.1.2021	Etäopetuksessa eletään Kopernikuksen aikaa
HS93	8.1.2021	Etäopiskelun jatkuminen lisää lukiolaisten taakkaa
HS94	14.1.2021	Koronavirus iskee sivukoukulla lapsiin ja nuoriin
HS95	15.1.2021	Kirjastot voisivat tarjota rauhallisen työskentelytilan etäopetukseen
HS96	17.1.2021	Abien penkkarit on pelastettava

HS97	20.1.2021	Kilpaurheilun sijaan nyt pitää painottaa kaikkien lasten etua
HS98	24.1.2021	En odottanut, että vietän lukioaikani kotona ruudun ääressä
HS99	25.1.2021	Koronavirus teki vuodesta lapselleni painajaisen
HS100	25.1.2021	Nyt on tuettavat lapsia ja nuoria, etteivät poikkeusajan vaikutukset pitene
HS101	28.1.2021	Mahdollisuus lähiopetukseen on paras tapa tukea abiturientteja
HS102	29.1.2021	Harrastustauko on ollut opiksi monelle lapselle
HS103	4.2.2021	Husin lastenlääkärit vetoavat: Lasten ja nuorten harrastus- ja koulurajoituksista pitäisi luopua
HS104	18.2.2021	Koulujen ja päiväkotien supersankarit ansaitsevat suuren ja nöyrän kiitoksen
HS105	22.2.2021	Asiantuntijatkin ovat huolissaan rajoitusten jäljistä nuoriin
HS106	27.2.2021	Etäopiskelu on ammattikoulussa vaikeaa
HS107	27.2.2021	Koronarokotukseen liittyvät rajoitustoimet lisäävät lasten ja nuorten eriarvoisuutta
HS108	27.2.2021	Yhteishakuaikaa toiselle asteelle tulisi jatkaa poikkeustilanteen vuoksi
HS109	27.2.2021	Etäkoulusta on haittaa nuorille
HS110	1.3.2021	Oppilaitosten digiosaamista tulee kehittää määrätietoisesti
HS111	2.3.2021	Toisen asteen erityisnuoret eivät pärjää etäopetuksessa
HS112	5.3.2021	Kun kuulen, miten ulkomaisilla kavereille menee pandemian aikana, en ehkä valitakaan etäkoulusta
HS113	5.3.2021	Moni opiskelija on fyysisesti ja henkisesti yksin
HS114	5.3.2021	Iso osa erityisopiskelijoista pärjää etäopetuksessa hyvin
HS115	7.3.2021	Olen onnellinen lähiopetuksesta
HS116	8.3.2021	Kevään ylioppilaskirjoitusten turvallisuuden parantaminen vaatii nopeita päätöksiä
HS117	13.3.2021	Etänä opiskelevien nuorten tuska kasvaa kevättä kohti
HS118	26.3.2021	Kielten opiskelun monipuolistaminen vaatii pitkäjänteisyyttä
HS119	7.4.2021	Altistumisesta koulussa pitäisi kertoa nopeammin
HS120	11.4.2021	Kokiksi opiskelevalle pojalleni etäopetus on ollut pannukakku
HS121	12.4.2021	Kuukausien etäopetus on saanut lukiolaiset oireilemaan huolestuttavalla tavalla
HS122	14.4.2021	Etäopetuksesta jää pitkät jäljet
HS123	16.4.2021	Lähiopetuksen merkitys ymmärretään nyt paremmin
HS124	20.4.2021	Peruskoululaisten osa-aikainen etäopiskelu tehostaisi opettajien ajankäyttöä
HS125	24.4.2021	Etäopiskelu ei ole vielä kaikille koululaisille mahdollista
HS126	3.5.2021	Määräaikaisten opettajien kesätyöttömyys on opetusalan häpeäpilkku
HS127	16.5.2021	Etäopetus pitää nostaa syntipukin asemasta kehittämiskohteeksi
HS128	29.5.2021	Rokotteen saaminen oli lukiota käyvälle tyttärelleni iso asia

Liite 2

Aamulehden mielipidekirjoitukset

AL1	16.3.2020	Suomi sulkeutuu – Tämä päivä jää historiaan
AL2	20.3.2020	Koulujen ja oppilaitosten sulkeminen vaikeuttaa monen perheen ja opiskelijan taloudellista tilannetta – nyt jos koska on aika auttaa
AL3	26.3.2020	Tässä tilanteessa tarvitaan myönteistä ajattelua - Se on voimavara, jolla nousemme suosta
AL4	28.3.2020	Ironian viljelyä kannattaa nyt harkita kaksi kertaa
AL5	1.4.2020	Koulunpenkille saatetaan palata vasta syksyllä– Nyt vaaditaan venymistä kaikilta
AL6	2.4.2020	Jossain kunnissa on mietitty taide- ja taitoaineiden opetuksen keskeyttämistä – se olisi suuri virhe
AL7	2.4.2020	Nyt täytyy nuorten säilyttää usko tulevaan – Kovien aikojen jälkeen koittavat paremmat ajat
AL8	3.4.2020	Käsityöt ja taide kuuluvat myös etäopetukseen
AL9	5.4.2020	Hatunnosto Suomen koululaitokselle ja opettajille
AL10	5.4.2020	Yksikään oppilas ei saa pudota koulukelkasta
AL11	5.4.2020	Kahden lapsen äiti kiittää opettajia ja koulua: Ihailen opettajien kykyä luoda tuttu luokan ilmapiiri meidän olohuoneeseen
AL12	6.4.2020	Lastensuojelun entiset asiakkaat huolissaan – väkivalta ja mielenterveysongelmat jatkuvat kodeissa korona-aikanakin
AL13	8.4.2020	Ohjaajien ja avustajien lomautukset olisivat oppilaille karhunpalvelus
AL14	9.4.2020	Palveluista taistelu aiheuttaa perheille syvää traumaa
AL15	10.4.2020	Haluan jo takaisin kouluun
AL16	11.4.2020	Pandemia nostaa esiin tutkittuun tietoon perustuvan osaamisen, koulutuksen ja päätöksenteon merkityksen
AL17	19.4.2020	Etäopiskelun ongelmien syyt ovat järjestelmässä
AL18	19.4.2020	Äidin hätähuuto: kaipaan apua vanhemmuuteen
AL19	22.4.2020	Koulujen ruokajakelun tarve on tärkeä viesti
AL20	25.4.2020	Lähiopetus ehkäisee lasten pahoinvointia
AL21	25.4.2020	En aio laittaa lapsiani kouluun jos ne avataan toukokuussa
AL22	26.4.2020	Vaikeat tunteet ovat osa vanhemmuutta
AL23	2.5.2020	Entistä opettajaa harmittaa
AL24	6.5.2020	Kouluruoka kelpaa kaikille – Arjen helpottaja on asia, josta on syytä olla ylpeä
AL25	8.5.2020	Digiloikka ja ruokahuollon mahalasku
AL26	9.5.2020	Lukiolaisetkin tarvitsevat oikeaa koulua, eivät vain etäopetusta
AL27	9.5.2020	Eurooppa-päivää vietetään poikkeuksellisissa oloissa -Koronan jälkeisen EU:n on kuunneltava paikallisyhteisöjä
AL28	10.5.2020	Ei ole oppivelvollisuuden laajentamisen aika
AL29	14.5.2020	Pitkäjärven koulu saattoi olla malliksi syksylle
AL30	14.5.2020	Miten koululaiset voivat säilyttää turvavälit?
AL31	15.5.2020	Kouluissa opetellaan täysin uudenlaista arkea – Nyt nähdään, miten järjestelyt toimivat
AL32	17.5.2020	Lasten tippuminen koronakuiluun estettävä
AL33	25.5.2020	Ei kannata loukkaantua kaikesta, mitä nuori sanoo
AL34	28.5.2020	Erot oppimiskyvyissä tulisi ottaa huomioon
AL35	29.5.2020	Koronakriisi kurittaa myös nuoria ikäluokkia
AL36	3.6.2020	Kiitos kuuluu myös opettajille
AL37	10.6.2020	Teimme poikkeusoloissa sen, mitä piti – voisiko joku vaikka iloita?

AL38	10.6.2020	Lapset ovat selvinneet koronakeväästä hyvin
AL39	12.7.2020	Nuoret kärsivät koronakriisistä– Se vaikuttaa hyvinvointiin
AL40	3.8.2020	Oppilaat palaavat kouluun lukuvuoden alkaessa
AL41	10.8.2020	Koululaisille turvattava tuen saaminen
AL42	11.8.2020	Syksy vaatii työelämältä perheystävällisyyttä
AL43	13.8.2020	Koulutuksen taso pitää turvata kriisissäkin
AL44	19.8.2020	Koronatestauksen on oltava kestävää arjenkin takia
AL45	22.8.2020	Kun oppilaita oli normaalia vähemmän, tukea sai enemmän
AL46	12.9.2020	Tuhannet jättivät koulun väliin, koska se ahdistaa
AL47	17.9.2020	Nyt tarvitaan sekä lähi- että etäopetusta
AL48	22.9.2020	Nyt tarvitaan kurinpalautusta – koronaviruksen torjunta on jokaisen vastuulla
AL49	28.10.2020	Tampereen korkeakoulut etänä myös kevään – Päätos on oikea ja ajoissa tehty, mutta ei lohduta kaikkia
AL50	31.10.2020	Lapset ja nuoret on pidettävä liikkeessä
AL51	4.11.2020	Perusopetus kriisiytetään omilla toimilla- Koulusta on tullut roskakori
AL52	16.11.2020	Me nuoret haluamme olla mukana torjumassa koronaa
AL53	25.11.2020	Korona leviää nyt Pirkanmaalla ihan omasta takaa – myös viruksen pysäyttäminen on siis meistä itsestämme kiinni
AL54	6.12.2020	Opiskeluun saatava hybridimalli
AL55	11.12.2020	Koronarajoitusten olisi syytä vaikuttaa pian Pirkanmaalla
AL56	11.12.2020	Iloa voi tuoda tekemällä jouluisen tsemppiviestin ikkunaan
AL57	23.12.2020	Opettajat uupuvat ja vaihtavat alaa
AL58	31.12.2020	Rokotusjärjestyksessä ei mainita opettajia
AL59	1.2.2021	Miksi koulut ovat nyt auki?
AL60	25.2.2021	Hallituksen linjaus iskee nyt etenkin nuoriin ja ravintoloihin– Sulku on ymmärrettävä, mutta tuntuu rajulta Pirkanmaalla
AL61	1.3.2021	Nyt tarvitaan selkeyttä koronakuvaan
AL62	2.3.2021	Korona leviää luokissa, ei etäopetushuoneissa
AL63	7.3.2021	Ilmassa on hermostuneisuutta
AL64	7.3.2021	Aikuiset ovat saaneet huvitella pitkin pandemiaa ja nuoret joutuvat maksamaan siitä kovan hinnan nyt ja tulevaisuudessa
AL65	8.3.2021	Kuntavaaliehdokas, etään unohda lukiolaisia
AL66	23.3.2021	Karanteenista kertominen on oikea ratkaisu
AL67	26.3.2021	Kuka muistaa vielä ajat, jolloin koulussa soitettiin yhteisiä nokkahuiluja ja keksittiin tekosyitä välttää uimatunnit?
AL68	9.4.2020	Palveluista taistelu aiheuttaa perheille syvää traumaa
AL69	12.4.2021	Peruspalvelut sakkaavat – Se on nepsy-perheille iso ongelma
AL70	15.4.2021	Peruskoulun rahoitus turvattava kunnissa myös koronan jälkeisessä ajassa – On selvää, että peruskoulun menoja leikkaamalla emme tule koronakriisistä selviämään
AL71	18.4.2021	On kysyttävä, mitä voimme tehdä nuorten hyväksi
AL72	2.5.2021	Lasten etu unohtuu alkoholin saatavuuden helpottamista koskevassa keskustelussa

Liite 3

Turun Sanomien mielipidekirjoitukset

TS1	18.3.2020	Epidemia toimii kuin röntgensäteet paljastaen kansallisten järjestelmien heikkoudet
TS2	20.3.2020	Kriisitilanne vaatii hyvää viestintää johtajilta
TS3	24.4.2020	Kodin ja koulun yhteistyön merkitys on koronakriisissä kasvanut entisestään
TS4	25.3.2020	Koulunkäynninohjaajia tarvitaan myös etäkoulussa
TS5	27.3.2020	Korona haastaa työn ja perheen käytäntöjä
TS6	27.3.2020	Etäkoulussa tarvitaan armeliaisuutta kaikille
TS7	29.3.2020	Kaikki lapset tarvitsevat nyt tukea
TS8	30.3.2020	Aikuinen, ruksi kalenteriisi 20 minuutin aikoja lapselle, niin etätyön ja koulun yhdistäminen onnistuu ehkä paremmin kuin nyt
TS9	31.3.2020	Kuka vastaa heikoilla olevista lapsista?
TS10	1.4.2020	Koulumaailmassa kaikki kovilla
TS11	1.4.2020	Etäopetuksen laatuun kiinnitettävä huomiota
TS12	3.4.2020	Koulutetut opettajat elinehto vaihtelevissa olosuhteissa
TS13	3.4.2020	Jos ei pääse lähtemään kotoa, se voi olla lapselle vaarallisempaa kuin virus
TS14	5.4.2020	Opettaminen on ammattilaisen työtä
TS15	11.4.2020	Ulkonaliikkumiskiellolle on tarvetta
TS16	11.4.2020	Seuraavaa tuntia odotellaan jo!
TS17	22.4.2020	Oppilaitosten toimintaa tulee jatkaa etäopetuksena lukuvuoden loppuun asti
TS18	28.4.2020	Peruskoululaiset tulisi pitää etäopetuksessa toukokuun loppuun
TS19	1.5.2020	Koulut avautuvat 14. toukokuuta
TS20	1.5.2020	Hallitusti hetkeksi kouluun
TS21	12.5.2020	Kouluun vai ei?
TS22	15.5.2020	Kiitos arkealaisille hyvästä kouluruoasta
TS23	1.6.2020	Etäopetusta voisi hyödyntää lähiopetuksen apuna
TS24	6.7.2020	Hengähdystauko väkivallasta
TS25	11.8.2020	Koronasyksy vaatii työelämältä perheystävällisyyttä
TS26	12.8.2020	Lasten oikeuksista on pidettävä huolta
TS27	12.8.2020	Koronasyksyn haasteena koululaisten oppiminen ja hyvinvointi
TS28	15.8.2020	Koulutko auki ilman lomautuksia?
TS29	18.8.2020	Takaisin kouluun pandemian keskellä – oppimisen mahdollisuus kaikille
TS30	8.9.2020	Kriisejä tulee, koulutus jatkuu
TS31	7.11.2020	Hyvinvointi etusijalle koulussa
TS32	3.12.2020	Miksi yläkouluja ei laiteta etäksi?
TS33	11.12.2020	Etäopetusta on saatava yhdenmukaisella tavalla
TS34	16.12.2020	Kiitos hyvästä etäopetuksesta!
TS35	21.12.2020	Etäopiskelun hyötyjä kannattaa poimia tuleville lukukausille
TS36	7.1.2021	Juosten läpi koronavuoden
TS37	3.3.2021	Korona on puoluepoliittisesti sitoutumaton
TS38	4.3.2021	Etäopetus on monelle helpotus
TS39	18.3.2021	Etäkoulussa huolettaa, opinko tarpeeksi

TS40	20.3.2021	Opetussuunnitelmien mukaisia tavoitteita on mahdotonta saavuttaa poikkeustilanteessa
TS41	30.3.2021	Turku on jättänyt apua tarvitsevat nuoret heitteille
TS42	16.4.2021	Kieliosaaminen rapistuu, mikä neuvoksi?
TS43	22.4.2021	Koronakriisiä ei saa maksattaa lapsilla ja nuorilla
TS44	31.5.2021	Etäopetuksen vaikutukset oppimiseen on tutkittava